

A Zempléni-hegység a Szerencsi- dombsággal és a Hernád-völgyel (HUBN10007)

különleges madárvédelmi terület Natura 2000 fenntartási terve

**ANPI – Zemplén Ökotúra Kft.
Debrecen
2021.**

Szakmai koordinátor

Farkas Tünde
Huber Attila
Virók Viktor

Közreműködő szakértők

Demeter Zoltán
Farkas Roland
Haszonits Győző
Málnás Kristóf
Süveges Kristóf
Szatmári Lajos
Szabolcs Márton
Takács Attila

A fenntartási terv az Agrárminisztérium költségvetési fejezet „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzat keretéből elvégzendő természetvédelmi állapot felmérési, kármegelőzési és kezelési intézkedések meghatározására irányuló feladatok ellátásának keretében készült.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

I. Natura 2000 fenntartási terv

TARTALOM

1. A terület azonosító adatai	5
1.1. Név.....	5
1.2. Azonosító kód	5
1.3. Kiterjedés.....	5
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	5
1.4.1. Jelölő fajok	6
1.4.2. Jelölő élőhelyek	7
1.5. Érintett települések	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	11
1.7. Tervezési és egyéb előírások	16
1.7.1 Természetvédelmi kezelési terv	16
1.7.2. Településrendezési eszközök	16
1.7.3. Körzeti erdőterv és üzemterv	22
1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek	23
1.7.5. Halgazdálkodási tervek.....	23
1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv	24
2. Veszélyeztető tényezők.....	24
3. Kezelési feladatok meghatározása	32
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	32
3.2. Kezelési javaslatok	60
3.2.1. Élőhelyek kezelése.....	60
3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok	60
3.2.1.3. Gyepek	63
3.2.1.3. Erdők.....	67
3.2.1.4. Egyéb élőhelyek	67
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés	88
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	88
3.2.4. Kutatás monitorozás	90
3.2.5. Melléklet	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	91
3.3.1. Agrártámogatások	92
3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer	92
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer	94
3.3.2. Pályázati források	94
3.3.3. Egyéb	95
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	95
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	95
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	95
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	95
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése.....	97
1.1. Környezeti adottságok	97
1.1.1. Éghajlati adottságok.....	97
1.1.2. Vízirajzi adottságok	98
1.1.3. Talajtani adottságok	99
1.2. Természeti adottságok	100
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	105
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	134
1.3. Területhasználat	156
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás	156
1.3.2. Tulajdoni viszonyok	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
1.3.3. Területhasználat és kezelés	156
1.3.3.1. Mezőgazdaság	157
1.3.3.2. Erdészet	158
1.3.3.3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat	166
1.3.3.4. Vízgazdálkodás	170
1.3.3.6. Ipar	171
1.3.3.5. Turizmus	178
1.3.3.7. Infrastruktúra	176
2. Felhasznált irodalom	177
3. Térképek	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völgygel különleges madárvédelmi terület (KMT)
-------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBN10007
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	114536,75 ha
--------------------------------	--------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő fajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2021. évi változatát vettük alapul.

1.4.1. Jelölő fajok

- Szirti sas (*Aquila chrysaetos*)
- Békászó sas (*Aquila pomarina*)
- Uhu (*Bubo bubo*)
- Kígyászölyv (*Circaetus gallicus*)
- Haris (*Crex crex*)
- Fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*)
- Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*)
- Erdei pacsirta (*Lullula arborea*)
- Hegyi billegető (*Motacilla cinerea*)
- Uráli bagoly (*Strix uralensis*)
- Billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*)
- Jégmadár (*Alcedo atthis*)
- Parlagi sas (*Aquila heliaca*) – állandó
- Parlagi sas (*Aquila heliaca*) – gyülekező
- Európai lappantyú (*Caprimulgus europaeus*)
- Fekete gólya (*Ciconia nigra*)
- Kék galamb (*Columba oenas*)
- Fekete harkály (*Dryocopus martius*)
- Vándorsólyom (*Falco peregrinus*)
- Örvös légykapó (*Ficedula albicollis*)
- Tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)
- Darázsölyv (*Pernis apivorus*)
- Hamvas küllő (*Picus canus*)
- Tökés réce (*Anas platyrhynchos*)
- Böjti réce (*Anas querquedula*) - fészkelő
- Böjti réce (*Anas querquedula*) - gyülekező

- Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)
- Barna rétihéja (*Circus aeruginosus*)
- Kékes rétihéja (*Circus cyaneus*)
- Balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*)
- Kis légykapó (*Ficedula parva*)
- Törpegém (*Ixobrychus minutus*)
- Kis őrgébics (*Lanius minor*)
- Füleskuvik (*Otus scops*)
- Halászsas (*Pandion haliaetus*)
- Pajzsos cankó (*Philomachus pugnax*)
- Fügőcinege (*Remiz pendulinus*)
- Partifecske (*Riparia riparia*)
- Karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*)
- Réti cankó (*Tringa glareola*)

1.4.2. Jelölő élőhelyek

Különleges madárvédelmi terület, nem releváns.

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet tartalmazza. A NATURA 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a NATURA 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Abaújalpár	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	825,7574	0,72	97,39796
Abaújkér	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	992,7317	0,87	57,52455
Abaújszántó	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	2528,493	2,21	53,36778

Abaújvár	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	646,1864	0,56	87,88825
Alsódobsza	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	182,6379	0,16	17,10265
Alsóregmec	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1484,06	1,30	96,57316
Arka	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	907,9777	0,79	95,69342
Aszaló	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1119,434	0,98	44,1538
Baskó	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	2907,014	2,54	98,13538
Bekecs	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	442,235	0,39	17,15841
Bodrogkeresztúr	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	727,6119	0,64	24,36373
Bodrogkisfalud	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	480,8489	0,42	32,76248
Bodrogolaszi	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	551,2036	0,48	26,74355
Boldogkőújfalu	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1048,727	0,92	95,5643
Boldogkőváralja	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1710,625	1,49	77,80694
Bózsva	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1556,431	1,36	94,74521
Csobád	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	824,4904	0,72	69,54142
Encs	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1002,763	0,88	32,21401
Erdőbénye	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	4395,93	3,84	96,03002
Erdőhorváti	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	4883,601	4,26	97,52135
Felsődobsza	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	458,4737	0,40	30,16334
Felsőregmec	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1023,946	0,89	95,13043
Filkeháza	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	413,8651	0,36	93,8629
Fony	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	3982,663	3,48	98,23075
Forró	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	103,8305	0,09	5,456929
Füzér	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	3648,778	3,19	97,35295
Füzérkajata	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1104,845	0,96	96,62053
Füzérkomlós	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	548,6392	0,48	93,54542

	megye			
Füzérradvány	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	925,9131	0,81	94,42258
Garadna	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	433,7149	0,38	44,50932
Gesztely	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	248,0021	0,22	8,607554
Gönc	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	3481,083	3,04	93,43569
Göncruszka	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1506,36	1,32	90,20396
Golop	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	357,7045	0,31	37,93756
Halmaj	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	620,8439	0,54	49,30477
Hejce	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	887,8309	0,78	93,33929
Herceggút	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	658,3078	0,57	84,29277
Hernádbúd	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	338,9229	0,30	57,40149
Hernádcéce	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	598,4877	0,52	60,54808
Hernádkércs	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	267,5937	0,23	36,10832
Hernádszentandrás	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	383,3601	0,33	54,79604
Hernádszurdok	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	146,4242	0,13	32,67248
Hernádvécse	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	340,2247	0,30	20,09535
Hidasnémeti	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	237,077	0,21	14,75313
Hollóháza	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	117,0798	0,10	49,62003
Háromhuta	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	3731,642	3,26	98,77746
Ináncs	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	312,1226	0,27	28,52704
Újcsanáros	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	187,3838	0,16	15,35884
Kishuta	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	480,6833	0,42	94,18861
Kiskinizs	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	390,6705	0,34	54,4849
Kéked	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1230,758	1,07	94,54627
Komlóska	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	2929,237	2,56	98,12684

Korlát	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	740,4417	0,65	93,58431
Kovácsvágás	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	2049,256	1,79	97,04915
Legyesbénye	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	647,5306	0,57	31,88965
Makkoshotyka	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	962,5389	0,84	92,56299
Mád	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	2648,459	2,31	83,15321
Megyaszó	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	374,868	0,33	7,018496
Mezőzombor	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	289,5485	0,25	7,467413
Mikóháza	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1581,355	1,38	93,59962
Mogyoróska	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1863,976	1,63	97,25709
Monok	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	989,6349	0,86	23,59605
Méra	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	709,6482	0,62	46,96535
Nagyhuta	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	3488,993	3,05	99,6055
Nagykinizs	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	327,0729	0,29	49,76797
Novajdrány	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	558,4109	0,49	39,03681
Nyíri	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1584,678	1,38	96,2495
Olaszliszka	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1547,105	1,35	39,19011
Onga	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1345,086	1,17	42,74181
Pere	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	340,4162	0,30	35,74133
Pálháza	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	473,8779	0,41	69,9246
Pányok	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	811,4636	0,71	96,03909
Pusztafalu	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	632,083	0,55	90,31788
Regéc	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	2693,121	2,35	99,01608
Rátka	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	571,9434	0,50	48,58674
Sárazsadány	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	317,3364	0,28	20,73615
Sárospatak	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	3697,871	3,23	26,85803

	megye			
Sima	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	459,695	0,40	94,2175
Sóstófalva	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	240,1417	0,21	33,00195
Sátoraljaújhely	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	3189,668	2,78	42,85165
Szegi	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	387,8706	0,34	42,85478
Szegilong	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	341,5153	0,30	49,26642
Szentistvánbaksa	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	309,4177	0,27	47,11492
Szerencs	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	771,1651	0,67	21,02336
Szikszo	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1579,984	1,38	43,61331
Telkibánya	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	4547,087	3,97	97,14248
Tállya	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	3526,564	3,08	92,96513
Tolcsva	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1454,492	1,27	88,2474
Tornyosnémeti	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	444,8054	0,39	31,66595
Vágáshuta	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	30,6923	0,03	15,34762
Vilmány	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1121,213	0,98	89,65739
Vilyvitány	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1223,299	1,07	93,28017
Vizsoly	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1539,81	1,34	83,55138
Vámosújfalva	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	129,7542	0,11	12,20428
Zsujta	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	631,618	0,55	93,79234
Összesen:		114536,75	100	

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés/átfedés (ha)	Kitejedés-átfedés (%)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
Tájvédelmi	172/TK/84	Zempléni	8665,78 ha	100	1/1984. (XII. 13.)

Típus	Kód	Név	Kiterjedés/át-fedés (ha)	Kitejedés-átfedés (%)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
körzet		Tájvédelmi Körzet	Ebből fokozottan védett: 4607,67 ha		OKTH rend. 147/2007(XII.27)Kv VM rendelet
Országos jelentőségű természetvédelmi terület	188 /TT/87	Megyaszoí-tátorjános TT	35,36 ha	100	27/1996. (X. 9.) KTM rendelet, 62/2007 (X.18.) KvVM rendelet a védettség fenntartásáról
Országos jelentőségű természetvédelmi terület	233/TT/90	Bodrogszegi Várhegy TT	1,63 ha	100	6/1990 (VI.18.) KöM rendelet
Országos jelentőségű természetvédelmi terület	317/TT/07	Abaújkéri Aranyos-völgy TT	160,07 ha	100	98/2007. (XII. 23.) KvVM rendelet
Országos jelentőségű természetvédelmi terület	116/TT/75	Füzérradványi park TT	159,02 ha	100	51/2007. (X.18.) KvVM rendelet
Országos jelentőségű természetvédelmi terület	189/TT/87	Tállyai Patócs-hegy TT	3,20 ha	100	76/2007. (X. 18.) KvVM rendelet
Országos jelentőségű természetvédelmi terület	278/TT/97	Megyer-hegyi Tengersizem TT	1,07 ha	100	24/1997 (VIII.1.) KTM rendelet
Védett mesterséges üregek		Bombolybánya Alsó- és Felső-táró; Bombolybánya Pihenő-várat; Hosszú-táró;		100	1996. évi LIII. törvény

Típus	Kód	Név	Kiterjedés/átfedés (ha)	Kitejedés-átfedés (%)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
		Korom-hegyi Kajati-táró; Patkós-akna; Zsolnay-bánya			
Egyéb (átfedő) Natura 2000 terület	HUBN20087	Baskói-rétek kiemelt jelentőségű természetme gőrzési terület	585,80 ha	100	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 14/2010 (V.11) KvVM rendelet
Egyéb (átfedő) Natura 2000 terület	HUBN20073	Bodrogszegi Várhegy kiemelt jelentőségű természetme gőrzési terület	41,98 ha	100	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet
Egyéb (átfedő) Natura 2000 terület	HUBN20093	Bózsvai Temető-alja kiemelt jelentőségű természetme gőrzési terület	12,02 ha	100	14/2010 (V.11) KvVM rendelet
Egyéb (átfedő) Natura 2000 terület	HUAN21007	Bózsva-patak kiemelt jelentőségű természetme gőrzési terület	831,91 ha	100	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet
Egyéb (átfedő) Natura 2000 terület	HUBN20077	Erdőbényei-Olaszliszkai magyar nőszirmos sztyepprétek kiemelt jelentőségű természetme gőrzési terület	22,42 ha	100	14/2010 (V.11) KvVM rendelet

Típus	Kód	Név	Kiterjedés/átfedés (ha)	Kitejedés-átfedés (%)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
Egyéb (átfedő) Natura 2000 terület	HUBN20089	Füzéri Pál-hegy kiemelt jelentőségű természetme gőrzési terület	732,43 ha	100	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet
Egyéb (átfedő) Natura 2000 terület	HUAN20004	Hernád-völgy és Sajóládi-erdő kiemelt jelentőségű természetme gőrzési terület	5036,87 ha	82	14/2010 (V.11) KvVM rendelet
Egyéb (átfedő) Natura 2000 terület	HUBN20090	Komlósikai Mogyorós-tető és Zsidó-rét kiemelt jelentőségű természetme gőrzési terület	357,63 ha	100	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet
Egyéb (átfedő) Natura 2000 terület	HUBN20084	Központi-Zempléni-hegység kiemelt jelentőségű természetme gőrzési terület	8662,52 ha	100	14/2010 (V.11) KvVM rendelet
Egyéb (átfedő) Natura 2000 terület	HUAN21008	Mádi Bomboly-bánya kiemelt jelentőségű természetme gőrzési terület	7,94 ha	100	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet
Egyéb (átfedő) Natura 2000 terület	HUAN21009	Mádi Kakas-hegy kiemelt jelentőségű természetme gőrzési terület	15,36 ha	100	14/2010 (V.11) KvVM rendelet

Típus	Kód	Név	Kiterjedés/át-fedés (ha)	Kitejedés- átfedés (%)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
Egyéb (átfedő) Natura 2000 terület	HUBN20088	Regéci Várhegy kiemelt jelentőségű természetme gőrzési terület	245,60 ha	100	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet
Egyéb (átfedő) Natura 2000 terület	HUBN20085	Északi- Zempléni- hegység kiemelt jelentőségű természetme gőrzési terület	1853,07 ha	100	14/2010 (V.11) KvVM rendelet
Egyéb (átfedő) Natura 2000 terület	HUBN20092	Telkibányai Király-hegy kiemelt jelentőségű természetme gőrzési terület	182,01 ha	100	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet
Egyéb (átfedő) Natura 2000 terület	HUBN20074	Tállyai Patócs-hegy- Sátor-hegy kiemelt jelentőségű természetme gőrzési terület	675,22 ha	100	14/2010 (V.11) KvVM rendelet
Exlege védett földvár		2 db (Amadé-vár, Süllyedt- Bánhegy)	Terület nélkül		1996. évi LIII. törvény
Exlege védett barlang		85 db	Terület nélkül		1996. évi LIII. törvény
Exlege védett forrás		43 db	Terület nélkül		1996. évi LIII. törvény
Erdőrezervá -tum		Nagy- Sertéshegy Erdőrezervát	401,6 ha	4,8	3/2000. KöM rendelet (MK 2000/26: 1299-

Típus	Kód	Név	Kiterjedés/át-fedés (ha)	Kitejedés-átfedés (%)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
		um			1304.)
Országos Ökológiai hálózat		Országos Ökológiai hálózat magterület, ökológiai folyosó és puffterület	8650,5 ha magterület 12,6 ha ökológiai folyosó 2,5 ha puffterület	100	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről
Tájképvédelmi övezet			8665,78 ha	100	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1 Természetvédelmi kezelési terv

A területnek teljes egészében része a Zempléni Tájvédelmi Körzet (továbbiakban: ZTK), valamint a fent felsorolt hat országos jelentőségű természetvédelmi terület, ezért érvényes lesz rá ezek természetvédelmi kezelési terve, ami jelenleg elfogadás alatt áll.

1.7.2. Településrendezési eszközök (Országos Rendezési tervkataszter szerint)

Település	Típus	Határozatszám
Abaújalpár	Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településképvédelméről	12/2003. (XII.29.) rendelet 8/2018. (XI.30.)
Abaújkér	Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településképvédelméről	11/2003. (XII. 29.) rendelet 13/2017. (XII. 27.) rendelet
Abaújszántó	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településképvédelméről	10/2003. (XI.03.) rendelet 10/2018. (XII.20.) rendelet
Abaújvár	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településképvédelméről	14/2008. (XI.24.) rendelet 15/2017. (XII.29.) rendelet
Alsódobsza	Szabályozási terv és HÉSZ	10/2004. (IX.16.) rendelet

Település	Típus	Határozatszám
	Rendelet a településkép védelméről	9/2017. (X.2.) rendelet
Alsóregmec	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	5/2008. (IX.8.) rendelet 14/2017. (XII.29.) rendelet
Arka	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	6/2006 (VI. 30.) rendelet 9/2017. (X.12.) rendelet
Aszaló	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	9/2000. (X.31.) rendelet 13/2018. (XI.28.) rendelet
Baskó	Rendelet a településkép védelméről	6/2017. (XII.30.) rendelet
Bekecs	Szabályozási terv és HÉSZ (módosított) Rendelet a településkép védelméről	12/2016. (XII.9.) rendelet 14/2017.(XII.29.) rendelet
Bodrogkeresztúr	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	5/2004. (II.24.) rendelet 5/2019. (IV.30.) rendelet
Bodrogkisfalud	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	5/2001. (IV.24.) rendelet 8/2019. (V.13.) rendelet
Bodrogolaszi	Szabályozási terv és HÉSZ	5/2003. (IV.05.) rendelet
Boldogkőújfalu	Rendelet a településkép védelméről	11/2017. (XII.28.) rendelet
Boldogkővára	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	6/2005. (VIII. 30.) rendelet 13/2017. (XII.15.) rendelet
Bózsza	Rendelet a településkép védelméről	4/2021. (III.3.) rendelet
Csobád	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	7/2005. (IV.20.) rendelet 11/2017.(XII.29.)
Encs	Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településkép védelméről	22/2002 (IX.23.) rendelet 40/2017. (XII.19.) rendelet
Erdőbénye	-	-
Erdőhorvati	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	2/2003 (VII. 5.) rendelet 3/2019. (V. 15.)
Felsődobsza	Rendelet a településkép védelméről	3/2019. (III.20.) rendelet
Felsőregmec	-	-

Település	Típus	Határozatszám
Filkeháza	-	-
Fony	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	9/2000 (VIII.02.) rendelet 9/2017. (X.16.) rendelet
Forró	Rendelet a településkép védelméről	8/2018. (XII.28.) rendelet
Füzér	HÉSZ Változtatási tilalom elrendeléséről Helyi védelem alatt álló ingatlanokra elővásárlási jog bejegyzése	17/2007 (XII. 15.) rendelet 4/2008 (III. 5.) rendelet 19/2008 (I. 30.) határozat
Füzérkajata	Rendelet a településkép védelméről	12/2017.(XII.27.) rendelet
Füzérkomlós	Rendelet a településkép védelméről	5/2021. (III.16.) rendelet
Füzérradvány	Rendelet a településkép védelméről	12/2017.(XII.27.) rendelet
Garadna	Szabályozási terv és HÉSZ	8/2003. (XII.05.) rendelet
Gesztely	Szabályozási terv és HÉSZ (egységes szerkezetben) Rendelet a településkép védelméről	7/2008. (VI. 4.) rendelet 11/2017. (XII.19.) rendelet
Gönc	HÉSZ	8/2004. (VIII.30.) rendelet
Göncruszka	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	5/2004. (IV.16.) rendelet 2/2019. (IV.25.) rendelet
Golop	Szabályozási terv és HÉSZ	1/2005. (I.18.) rendelet
Halmaj	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	12/2006 (VII. 28.) rendelet 16/2017. (XII.22.) rendelet
Hejce	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	10/2006 (IX. 26.) rendelet 9/2017. (X.17.) rendelet
Herceghút	Szabályozási terv és HÉSZ	9/2004. (VIII.26.) rendelet
Hernádbúd	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	10/2003. (XII.29.) rendelet 12/2017. (XII.22.) rendelet
Hernádcece	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	7/2005. (XI.30.) rendelet 10/2017. (XII.29.) rendelet
Hernádkércs	Rendelet a településkép védelméről	13/2017. (XII.22.) rendelet
Hernádszentandrás	Szabályozási terv és HÉSZ	6/2005. (III.03.) rendelet

Település	Típus	Határozatszám
	Rendelet a településkép védelméről	11/2017.(XII.29.) rendelet
Hernádszurdok	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	9/2013. (VI.29.) rendelet 13/2017. (XII.15.) rendelet
Hernádvécse	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	11/2005. (XII.31.) rendelet 9/2018. (XII.28.) rendelet
Hidasnémeti	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	10/2002. (IX.08.) rendelet 13/2017. (XII.14.) rendelet
Hollóháza	Rendelet a településkép védelméről	11/2017. (XII.29.) rendelet
Háromhuta	Szabályozási terv és HÉSZ	4/2004. (VIII.06.) rendelet
Ináncs	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	8/2002. (X.17.) rendelet 13/2017. (XII.29.) rendelet
Újcsanáros	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	20/2004. (XI.30.) rendelet 14/2017. (XII.29.) rendelet
Kishuta	Rendelet a településkép védelméről	13/2017.(XII.27.) rendelet
Kiskinizs	Településrendezési terv Rendelet a településkép védelméről	17/2007 (XII. 14.) rendelet 16/2017. (XII.22.) rendelet
Kéked	Rendelet a településkép védelméről	6/2018. (VII.25.) rendelet
Komlóska	Szabályozási terv és HÉSZ	6/2004. (X.14.) rendelet
Korlát	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	7/2005. (XI. 28.) rendelet 11/2017.(XII.29.) rendelet
Kovácsvágás	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	17/2006 (IX. 25.) rendelet 10/2017. (XII.27.) rendelet
Legyesbénye	Helyi Építési Szabályzat és szerkezeti terv Szabályozási terv és HÉSZ módosítás	8/2007.(VIII.01.) rendelet 6/2018. (II.19.) rendelet 12/2017.(XII.29.) rendelet
Makkoshotyka	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	5/2006 (III. 28.) rendelet 13/2017. (XII.5.) rendelet
Mád	Rendelet a településkép védelméről	6/2020. (V.6.) rendelet
Megyaszó	Szabályozási terv és HÉSZ	9/2011 (VII.12.) rendelet

Település	Típus	Határozatszám
	Rendelet a településkép védelméről	12/2017. (XII.27.) rendelet
Mezőzombor	-	-
Mikóháza	Többször módosított HÉSZ (egységes szerkezetben) Rendelet a településkép védelméről	16/2006. (XII.21.) rendelet 14/2017. (XII.29.) rendelet
Mogyoróska	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	3/2007. (II.14.) rendelet 14/2017. (XII.15.) rendelet
Monok	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	11/2005 (XI.30.) rendelet 15/2020. (XII.8.) rendelet
Méra	Rendelet a településkép védelméről	6/2018. (VII.25.) rendelet
Nagyhuta	Rendelet a településkép védelméről	12/2017.(XII.27.) rendelet
Nagykinizs	Rendelet a településkép védelméről	13/2017. (XII.22.) rendelet
Novajdrány	Szabályozási terv és HÉSZ	4/2006 (III. 21.) rendelet
Nyíri	Nyíri Községi Önkormányzat rendelete az Építészeti értékek védelméről HÉSZ	12/2007 (VI. 5.) rendelet 11/2007 (VI. 5.) rendelet
Olaszliszka	Szabályozási terv és HÉSZ	4/2003 (IX. 17.) rendelet
Onga	Rendelet a településkép védelméről	16/2017. (XII.13) rendelet
Pere	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	9/2001. (XI.30.) rendelet 13/2017. (XII.22.) rendelet
Pálháza	Többször módosított HÉSZ (egységes szerkezetben) Rendelet a településkép védelméről	10/2008. (IV.17.) rendelet 15/2017. (XII.20.) rendelet
Pányok	Rendelet a településkép védelméről	5/2018. (X.3.) rendelet
Pusztafalu	Rendelet a településkép védelméről	9/2017. (XII.29.) rendelet
Regéc	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	11/2004. (XII.16.) rendelet 10/2017. (X.16.) rendelet
Rátka	Szabályozási terv és HÉSZ	13/2004. (XII.21.) rendelet
Sárazsadány	-	-

Település	Típus	Határozatszám
Sárospatak	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	12/2002 (VII.04.) rendelet 25/2017. (XII.18.) rendelet
Sima	Szabályozási terv és HÉSZ	3/2005. (IV. 7.) rend
Sóstófalva	-	-
Sátoraljaújhely	Többször módosított HÉSZ (egységes szerkezetben) Rendelet a településkép védelméről	8/2005.(V.2.) rendelet 21/2019. (X.31.) rendelet
Szegi	Rendelet a településkép védelméről	3/2019. (V.2.) rendelet
Szegilong	Rendelet a településkép védelméről	3/2019. (V.13.) rendelet
Szentistvánbaksa	Rendelet a településkép védelméről	11/2017. (XII.22.) rendelet
Szerencs	Szabályozási terv és HÉSZ (egységes szerkezetben)	1/2006.(I.31.) rendelet
Szikszó	Szabályozási terv és HÉSZ (egységes szerkezetben) Rendelet a településkép védelméről	20/2011. (X.12.) rendelet 38/2017.(XII.19.) rendelet
Telkibánya	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	17/2004. (XII.20.) rendelet 6/2018. (XII.6.) rendelet
Tállya	Szabályozási terv és HÉSZ	11/2006. (IX.15)
Tolcsva	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	9/2005. (IX.30.) rendelet 15/2017. (XII.15.) rendelet
Tornyosnémeti	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	8/2004. (V.03.) rendelet 14/2017. (XII.15.) rendelet
Vágáshuta	Szabályozási terv és HÉSZ	10/2012. (IX. 5.) rendelet
Vilmány	Rendelet a településkép védelméről	3/2019. (III.27.) rendelet
Vilyvitány	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	3/2008. (IV.16.) rendelet 13/2017. (XII.29.) rendelet
Vízsolly	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	4/2008. (VIII. 27.) rendelet 10/2017. (XII.29.) rendelet
Vámosújfalú	Szabályozási terv és HÉSZ Rendelet a településkép védelméről	15/2003. (IX.17.) rendelet 16/2017. (XII.15.) rendelet
Zsujta	Szabályozási terv és HÉSZ	6/2005. (VII.01.) rendelet

Település	Típus	Határozatszám
	Rendelet a településkép védelméről	11/2017. (XII.14.) rendelet

1.7.3. Körzeti erdőterv és üzemterv

A madárvédelmi terület teljes kiterjedése 114498,64 ha. A terület erdőtervezett erdeinek összes területe 57496,80 ha. Ez az erdőterület 11 erdőtervezési körzetet érint kisebb-nagyobb területi részesedéssel. Legnagyobb területarányal az Erdőhorváti erdőtervezési körzet érintett (9198,97 ha), melynek erdőtervezése jelenleg is folyik. A következő erdőterv 2022-2031 közötti időszakban lesz érvényes. Kiemelkedő területarányal bír az Erdőbényei erdőtervezési körzet (8493,60 ha) a Fonyi erdőtervezési körzet (8718,49 ha), az Alsó-Hegyközi erdőtervezési körzet (7520,86 ha) és a Felső-Hegyközi erdőtervezési körzet (7819,27 ha). Igen csekély részesedéssel a Bodrogi erdőtervezési körzet (108,03 ha) és a Dél-Borsodi erdőtervezési körzet (55,64 ha), következik ez abból, hogy mind a két körzet a madárvédelmi terület peremén helyezkedik el. Az erdőtervezett erdőterületek 96 településhatárban oszlanak meg. A településhatárokba tartozó erdőrészek területi kiterjedése igen széles skálán mozog (~1–4000 ha). 3000 hektár feletti terület tartozik Fony (3115,55 ha), Háromhuta (3380,50 ha), Nagyhuta (3391,13 ha), Erdőhorváti (3623,21 ha) és Telkibánya (3631,42 ha) települések határába. Mindegyik település más-más erdőtervezési körzet részét képezi. A körzetek erdőtervezése már a 2009. évi XXXVII. tv. hatályba lépése után indult, esetükben az erdőtervezési folyamathoz a 45/2015. (VII. 28.) FM rendelet alapján részletes Natura 2000 javaslatok (a körzetben található Natura 2000 területeken előforduló közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzéséhez, fenntartásához és helyreállításához szükséges biotikai adatok és az elérendő célállapot leírása) készültek.

Erdőtervezési körzetek	Érintett települések	Érintett erdőterület (ha)	Következő erdőtervezés éve
Alsó-Hegyközi erdőtervezési körzet	Felsőregmec, Füzéradvány, Kishuta, Kovácsvágás, Mikóháza, Nagyhuta, Vágáshuta, Vilyvitány	7520,86	2030
Bodrogi erdőtervezési körzet	Olaszliszka, Sárazsádány, Tolcsva	108,03	2028
Dél-Borsodi erdőtervezési körzet	Gesztely, Onga	55,64	2030
Erdőbényei erdőtervezési körzet	Abaújalpár, Abaújkér, Abaújszántó, Baskó, Boldogkőújfalu, Erdőbénye, Sima	8493,60	2021
Erdőhorváti erdőtervezési körzet	Erdőhorváti, Háromhuta, Komlóska	9198,97	2027
Felső-Hegyközi erdőtervezési körzet	Bózsza, Filkeháza, Füzér, Füzérkajata, Füzérkomlós, Hollóháza, Kéked, Nyíri, Pálháza, Pányok, Pusztafalu	7819,27	2029
Fonyi erdőtervezési körzet	Arka, Boldogkőváralja, Fony, Hejce, Hernádcéce, Korlát, Mogyoróska, Regéc, Vilmány,	8718,49	2024

	Vizsoly		
Gönci erdőtervezési körzet	Abaújvár, Gönc, Göncruszka, Hernádszurdok, Hernádvécse, Hidasnémeti, Novajdrány, Telkibánya, Tornyosnémeti, Zsujta	4930,57	2025
Hernád völgyi erdőtervezési körzet	Aszaló, Csobád, Encs, Felsődobsza, Forró, Gibárt, Halmaj, Hernádbüd, Hernádkércs, Hernádszentandrás, Ináncs, Kiskinizs, Méra, Nagykinizs, Pere, Szentistvánbaksa, Szikszó	459,18	2023
Sárospataki erdőtervezési körzet	Alsóregmec, Bodrogolaszi, Hercegkút, Makkoshotyka, Sárospatak, Sátoraljaújhely, Sátoraljaújhely-Károlyfalva, Sátoraljaújhely-Rudabányácska	5563,20	2026
Szerencsi erdőtervezési körzet	Alsódobsza, Bekecs, Bodrogkeresztúr, Bodrogkisfalud, Golop, Mád, Megyaszó, Mezőzombor, Monok, Rátka, Sóstófalva, Szegi, Szegilong, Szerencs, Tállya, Tiszaladány, Újcsanáros	4628,99	2022
Összesen		57496,80	-

A madárvédelmi terület erdőtervezett erdeinek erdőtervezési körzet és településhatár szerinti megoszlása

1.7.4. Tájégségi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

A vadgazdálkodási körzetek és a körzeti vadgazdálkodási tervek megszűntek. Helyettük létrejöttek a vadgazdálkodási tájegységek, a vadgazdálkodási tájegységekről szóló 13/2016. (III. 2.) FM rendelet alapján, amelyekre a tájegységi vadgazdálkodási tervek vonatkoznak.

A tervezési terület nagyobb részt a 206. sz. Zemplén – bodrogközi, kisebb részben a 205. sz. Bükkalja – taktaközi és a 204. sz. Cserhát - aggteleki Vadgazdálkodási Tájegységben található és összesen 30 vadászterületet érint, melyek vadgazdálkodási tervét a 14/2018. (VII. 3.) AM rendelet ismerteti. A terület két legnagyobb – együtt közel 30.000 hektáros - hegyvidéki vadászterületén (a Zemplén Hegyköztől délre eső nagy tömbje, illetve az Aranyosi-völgytől délre eső területek) az Északerdő Zrt. a vadgazdálkodó, különleges rendeltetéssel. A többi vadászterület a vadgazdálkodási célt szolgálja.

A vadászterületek vadgazdálkodási üzemtervei 2037. február 28-ig érvényesek.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A Hernád-folyón és a Bársonyos-patakon a halgazdálkodásra jogosult az Észak-Magyarországi Horgász Egyesület. A Hernád jobb parti kisebb mellékvízfolyásain, patakjain

az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság a jogosult. A Hernád bal parti mellékvízfolyásain, illetve a Zemplén-hegység Ronyva, Bodrog és Takta felé tartó patakjain több kisebb halgazdálkodó osztozik: Zempléni Pisztráng Egyesület, Pálháza: Ósva-, Senyő-, Bisó- és Kemence-patak; Szerencsi Horgász Egyesület: Szerencs-patak; Tokaji Ferenc Sporthalász és Horgász Egyesület, Sátoraljaújhely: Ronyva-patak; MOHOSZ: Nyíri- és Bózsva-patak.

A Hernád menti kavicsbányatavakon, a zempléni kőbányák bányatavain és a helyi patakokon létesült kis víztározókon általában egy-egy magánszemély, vagy cég látja el a halgazdálkodási feladatokat.

Halastóként a Mezőzombor és Mád közötti Dorgói-tó (Bortó) van nyilvántartva.

Nincs halgazdálkodásra jogosult a kisebb patakokon (pl: Gönci-, Nagy-Egres-, Hotyka-, Boldogkőváralja-, Csenkő-patakok).

Halgazdálkodási tervek elérhetők B-A-Z. Megyei Kormányhivatal Miskolci Járási Hivatal Földművelésügyi Osztályon.

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

A tervezési terület legnagyobb része a 2-5 azonosító számú Tokaj-hegyalja alegységhez, míg nyugati része, a Hernád-völgy és az Abaúj-Hegyalja a 2-7 Hernád-Takta alegység tartozik. A területre a 2-5 Tokaj-hegyalja alegység és a 2-7 Hernád-Takta alegység Vízgyűjtő-gazdálkodási terve vonatkozik.

Kiadja: Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság 2016. április.
<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy közösségi jelentőségű fajra milyen módon gyakorol hatást?
A01	Mezőgazdasági művelés alá vonás (kivéve lecsapolás és égetés)	M	5-10	A belvizes foltok és a gyepterületek beszántása élőhely és táplálkozóterület csökkenést okoz az erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>) és a fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>) számára.
A02	Mezőgazdasági művelési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés)	M	10-15	A békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>) esetében figyelhető meg, hogy a lucernáról, kalászosokról kukoricára, napraforgóra, repcére való áttérés miatt csökken táplálkozó területe, és fészkelési sikere.
A05	Kis táji elemek felszámolása (pl. sövények, kőfalak,	M	5-10	A parcellák közötti cserjesávok eltűnése nem kedvez az alábbi fajoknak: tövisszűrő gébics

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy közösségi jelentőségű fajra milyen módon gyakorol hatást?
	nyílt árkok, források, magányos fák) mezőgazdasági parcellák összevonása céljából			(<i>Lanius collurio</i>), karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>).
A06	Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)	M	1-5	A magasfüvű gyepterületek cserjésedése, beerdősülése a haris (<i>Crex crex</i>) élőhelyét csökkenti. A rövidfüvű gyepek kezelésének felhagyása az erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>) fészeklőterületeinek beszűkülését eredményezi. A szórványgyümölcsösök, legelők és kaszálók felhagyása, beerdősülése a darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>) táplálkozó területének beszűkülését eredményezi
A08	Gyepterület kaszálása vagy vágása	M	1-2	Nem megfelelő helyen és időben végzett kaszálás során károsodhatnak a haris (<i>Crex crex</i>) fészekaljai, egyedei.
A09	Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés	L	1-2	A legelő jószág taposásával közvetlenül is károsíthatja a haris (<i>Crex crex</i>) fészekaljit, valamint intenzív legeltetés esetén megszűnik a faj élőhelyét jelentő, magas növekedésű, megfelelő takarást biztosító vegetáció.
A11	Mezőgazdasági célú égetés	L-M	1-5	Elsősorban gyepeket érintő égetések veszélyeztetik néhány madárfaj fészkelését. Ilyenek az erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>) és a parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>). Nádasokat érintő égetések veszélyeztetik a barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>) és a törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>) fészkelését.

A21	Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban	M-L	15-20	Szinte az összes madárfajra hat a tényező. Táplálékbázisukon keresztül a mezőgazdaságban használt vegyszerek mérgezik az uhu (<i>Bubo bubo</i>), erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>), tövisszűrő gébics (<i>Lanius collurio</i>), kékes rétihéja (<i>Circus cyanaeus</i>), kis őrgébics (<i>Lanius minor</i>), karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>).
A23	Egyéb, kártevők elleni védelem alkalmazása (kivéve talajművelés) a mezőgazdaságban	M	15-20	A rágcsálóirtó és talajfertőtlenítő szerek táplálékbázisukon keresztül hatnak az uhu (<i>Bubo bubo</i>) és az uráli bagoly (<i>Strix uralensis</i>) esetében.

B	Erdészet (B06, 07, 08, 10)	M, L	25-30	<p>A fakitermelés több formában is veszélyeztetheti az élőhelyeket és fajokat. A letermelés kiterjedése és mértéke, a közelítési mód, a hagyásfák mennyisége, az aljnövényzet eltávolítása, a felújítás sikeressége mind közrejátszanak az élőhelytípusok megfelelő természetességű állapotban való fennmaradásában, ezáltal a fajok élőhelyének minőségében.</p> <p>A darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>), a fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), az uráli bagoly (<i>Strix uralensis</i>), a szirti sas (<i>Aquila chrysaetos</i>) esetében az erdészeti tevékenységekkel együtt járó zavarások, a legális, vagy illegális fakitermelések, jelentik a problémát.</p> <p>Az odúlakó madárfajok esetében, mint a közép fakopáncs (<i>Dendrocopos medius</i>), fehérhátú fakopáncs (<i>Dendrocopos leucotos</i>), fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>), hamvas küllő (<i>Picus canus</i>), örvös légykapó (<i>Ficedula albicollis</i>), kék galamb (<i>Columba oenas</i>), uráli bagoly (<i>Strix uralensis</i>), esetében az idős, odvas fák, a lábónálló holtfa eltávolítása jelent veszélyt.</p>
D06	Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek)	L	1-5	<p>Az elektromos és egyéb légvezetékeknek ütközés, illetve és elektromos tartóoszlopok áramütése a nagyobb testű madárfajokat jobban veszélyezteti: uráli bagoly (<i>Strix uralensis</i>), darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>), szirti sas (<i>Aquila chrysaetos</i>), békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>).</p>

E01	Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)	M, L	1-5	Gyakorlatilag az összes madárfaj esetében veszélyt jelent az utakon történő közlekedés, mely során elütik esetenként az ott áthaladó, vagy pihenő, táplálékszerzés közben az utakat keresztező egyedeket. A jelölő madárfajok közül veszélyeztetett a tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>), uráli bagoly (<i>Strix uralensis</i>), uhu (<i>Bubo bubo</i>), jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>), lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>), balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>), kis örgébics (<i>Lanius minor</i>) és a karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>).
F07	Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek	L	<1	A fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), kerecsansólyom (<i>Falco cherrug</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>) esetében a költések sikerességét veszélyezteti a fészkelési időszakban turisztikai célból, sportolás miatt történő emberi jelenlét.
F14	Felszíni vagy felszín alatti vizek pontszerű szennyezését okozó egyéb lakossági vagy rekreációs tevékenységek és struktúrák	L	<1	Hegyi billegető (<i>Motacilla cinerea</i>) táplálékbázisának károsítását okozhatja a térségben található turisztikai létesítmények és a helyi lakosság szennyvízkibocsátása.
F31	Hidrológiai viszonyok egyéb módosítása lakossági vagy rekreációs célból	L	<1	Patakokon végzett mederrendezési munkák következtében sérülhetnek költőüregei a jégmadárnak (<i>Alcedo atthis</i>).
G07	Vadászat	M	5-10	A tőkés récét (<i>Anas platyrhynchos</i>), mint egyetlen vadászható klasszikus récefajt, közepes mértékben veszélyezteti a vadászat.
G11	Illegális begyűjtés, gyűjtés és természetből kivétel	L	<1	A tojások és a fiókák solymászati célból történő begyűjtés/befogás a vándorsólyom (<i>Falco peregrinus</i>) esetében jelent veszélyt.

G13	Állatok mérgezése (kivéve ólommérgezés)	M	20-30	Főleg a ragadozómadár fajok esetében fordulnak elő a térségben szándékosan, vagy gondatlanságból elkövetett mérgezéses esetek. A dúvadak ritkításának illegális módszerei miatt esnek áldozatul ritkán a szirti sas (<i>Aquila chrysaetos</i>), a békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>) egyedei.
H08	Egyéb emberi beavatkozások és zavarások	M	<1	Az olyan fészkelés során zavarásérzékeny fajok, mint a parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>) költési sikerét veszélyezteti a költési időszakban történő emberi jelenlét.
J01	Felszíni és felszín alatti vizeket érintő kevert forrású szennyezés (édesvízi és szárazföldi)	L	<1	Hegyi billegető (<i>Motacilla cinerea</i>) táplálékbázisának károsítását okozhatja a térségben található turisztikai létesítmények és a helyi lakosság szennyvízkibocsátása.
L02	Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)	M	5-10	A parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), kékes rétihéja (<i>Circus cyanaeus</i>) és fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>) táplálkozóterületeinek beszűkülését okozza a természetes szukcesszióelőrehaladása, a gyeppek becserjésedése, beerdősülése.
L06	Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás)	M	10-20	A területen az immunizálás következtében a természetesnél nagyobb egyedszámban jelenlevő szőrmés ragadozók, illetve a vaddisznók megtalálják és elpusztítják a talajon fészkelő haris (<i>Crex crex</i>), erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>), billegetőcankó (<i>Actitis hypoleucos</i>), lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>) és a partfalakban fészkelő partifecske (<i>Riparia riparia</i>) és gyurgyalag (<i>Merops apiaster</i>) fészkelőit.
M07	Vihar, forgószél	H	50-60	Vélhetően a globális klímaváltozás

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy közösségi jelentőségű fajra milyen módon gyakorol hatást?
				miatt egyre gyakrabban alakulnak ki nagy erejű szellőkésekkel kísért viharok. A viharok rendszeresen kidöntik a parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>) és a szirti sas (<i>Aquila chrysaetos</i>) fészket tartó fákat.
M08	Áradás (természetes folyamat)	M	1-5	A hegyi billegető (<i>Motacila cinerea</i>), jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>), parti fecske (<i>Riparia riparia</i>), gyurgyalag (<i>Merops apiaster</i>), billegetőcankó (<i>Actitis hypoleucos</i>), tőkésréce (<i>Anas platyrhynchos</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>) fészkealjainak pusztulását okozhatja a patakok és a Hernád nyári áradása
N02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	M	10-15	Különösen a vizes élőhelyeken táplálkozó fajok költési sikerét befolyásolja negatívan a csapadékhiányos időjárás. Ez a tényező tervezési terület esetében a békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>), a jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>), a fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), Szintén kedvezőtlenek az aszályos évek a vonuló fajok közül a pajzsos cankó (<i>Philomachus pugnax</i>) és a réti cankó (<i>Tringa glareola</i>) számára.
N03	Csapadékmennyiség növekedés vagy változás a klímaváltozás következtében	M	<1	A tervezési terület hegyvidéki részén található patakokon a villámárvizek kialakulása a fészkealjok pusztulását okozhatja a hegyi billegető (<i>Motacila cinerea</i>) esetében.

Jelmagyarázat: H: magas jelentőségű, M: közepes jelentőségű, L: alacsony jelentőségű

Potenciális veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy közösségi jelentőségű fajra milyen módon gyakorol hatást?
C01	Ásványkitermelés (pl. kőzet, érc, kavics, homok, kagyló)	L		A költőhelyként szolgáló, felhagyott kőbányák esetleges újrainyitása veszélyeztetheti az uhut (<i>Bubo bubo</i>) a Zempléni-hegység területén. A jégmadár

Jelmagyarázat: H: magas jelentőségű, M: közepes jelentőségű, L: alacsony jelentőségű

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Azonosító adatok

Terület neve: Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völgygel

Terület típusa: különleges madárvédelmi terület (KMT)

Terület azonosítója: HUBN10007

Terület kiterjedése: 114536,75 ha

Jelölő fajok:

- Szirti sas (*Aquila chrysaetos*)
- Békászó sas (*Aquila pomarina*)
- Uhu (*Bubo bubo*)
- Kígyászölyv (*Circaetus gallicus*)
- Haris (*Crex crex*)
- Fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*)
- Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*)
- Erdei pacsirta (*Lullula arborea*)
- Hegyi billegető (*Motacilla cinerea*)
- Uráli bagoly (*Strix uralensis*)
- Billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*)
- Jégmadár (*Alcedo atthis*)
- Parlagi sas (*Aquila heliaca*) – állandó
- Parlagi sas (*Aquila heliaca*) – gyülekező
- Európai lappantyú (*Caprimulgus europaeus*)
- Fekete gólya (*Ciconia nigra*)
- Kék galamb (*Columba oenas*)
- Fekete harkály (*Dryocopus martius*)
- Vándorsólyom (*Falco peregrinus*)
- Örvös légykapó (*Ficedula albicollis*)
- Tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)
- Darázsölyv (*Pernis apivorus*)
- Hamvas küllő (*Picus canus*)
- Tőkés réce (*Anas platyrhynchos*)
- Böjti réce (*Anas querquedula*) - fészkelő
- Böjti réce (*Anas querquedula*) - gyülekező
- Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)
- Barna rétihéja (*Circus aeruginosus*)
- Kékes rétihéja (*Circus cyaneus*)
- Balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*)

- Kis légykapó (*Ficedula parva*)
- Törpegém (*Ixobrychus minutus*)
- Kis őrgébics (*Lanius minor*)
- Füleuskuvik (*Otus scops*)
- Halászsas (*Pandion haliaetus*)
- Pajzsos cankó (*Philomachus pugnax*)
- Fügőcinege (*Remiz pendulinus*)
- Partifecske (*Riparia riparia*)
- Karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*)
- Réti cankó (*Tringa glareola*)

Natura 2000 fenntartási terv készültsége, elérhetősége: Készítés alatt

Veszélyeztető tényezők:

- A01 - Mezőgazdasági művelés alá vonás (kivéve lecsapolás és égetés)
- A02 – Mezőgazdasági művelési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés)
- A05 – Kis táji elemek felszámolása (pl. sövények, kőfalak, nyílt árkok, források, magányos fák) mezőgazdasági parcellák összevonása céljából
- A06 – Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)
- A08 – Gyepterület kaszálása vagy vágása
- A09 - Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés
- A11 - Mezőgazdasági célú égetés
- A21 – Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban
- A23 – Egyéb, kártevők elleni védelem alkalmazása (kivéve talajművelés) a mezőgazdaságban
- B01 – Erdővé alakítás más művelési módból vagy erdősítés (kivéve lecsapolás)
- B06 – Fakitermelés (kivéve tarvágás)
- B07 – Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmeléket is
- B08 – Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)
- B09 – Tarvágás
- B10 – Illegális fakitermelés
- B21 – Mechanikai növényvédelmi módszerek erdészeti alkalmazása, kivéve a lombkoronaszint ritkítását
- C01 - Ásványkitermelés (pl. kőzet, érc, kavics, homok, kagyló)
- D06 – Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek)
- E01 – Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)
- F07 - Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek
- F14 - Felszíni vagy felszín alatti vizek pontszerű szennyezését okozó egyéb lakossági vagy rekreációs tevékenységek és struktúrák
- F31 - Hidrológiai viszonyok egyéb módosítása lakossági vagy rekreációs célból
- G11 - Illegális begyűjtés, gyűjtés és természetből kivétel
- G13 – Állatok mérgezése (kivéve ólommérgezés)
- H08 - Egyéb emberi beavatkozások és zavarások
- J01 - Felszíni és felszín alatti vizeket érintő kevert forrású szennyezés (édesvízi és szárazföldi)
- L02 – Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében

- L06 – Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás)
- M07 – Vihar, forgószél
- M08 – Áradás
- N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében
- N03 - Csapadékmennyiség növekedés vagy változás a klímaváltozás következtében

Általános célkitűzések

- A kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelytípusok és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása.
- A Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve az ennek megőrzését, fenntartását biztosító gazdálkodás feltételeinek biztosítása.
- A területen belüli természetes élőhelyek fragmentációjának csökkentése, élőhelyi kapcsolatok erősítése, kialakítása.
- A terület táji és természeti adottságainak megőrzésével, fenntartásával a középhegységi és a síkvidéki területek közötti ökológiai kapcsolatok fenntartásában betöltött összekötő, közvetítő szerepének fenntartása, erősítése.

Speciális célkitűzések

- A nem honos fafajú erdőállományok (pl. fenyvesek, vörös tölgyesek, akácosok) fokozatos átalakítása a termőhelyre jellemző honos erdőállományra.
- A természetközeli erdőművelési technológiák fokozatos bevezetése a teljes erdőterületen.
- Az erdők természeteshez közeli faj- és korösszetételének megőrzése, helyreállítása és fejlesztése, a természetes folyamatok során képződő álló és fekvő holtfa, odvas fa megfelelő mennyiségű jelenlétének biztosítása.
- Az erdőterületeken a középkorú és idősebb állományokban (>40 év) min. 5-20 m³/ha lábbon száradó és fekvő holtfa biztosítása.
- A táj fontos alkotóelemét biztosító fás, cserjés szegélyek megőrzése, helyreállítása és fejlesztése.
- A mozaikos tájszerkezethez illeszkedő természetvédelmi szempontból optimális intenzitású rétgazdálkodás erősítése.
- A térségre jellemző gyepterületek természetes állapotának fenntartása a megfelelő gyephasznosítás és kezelés biztosításával.
- Nem hasznosított gyepterületek esetében a szukcessziós folyamatok gátlása, a fás-és cserje vegetáció, valamint a nem őshonos inváziós fajok terjedésének megakadályozása;
- Szántóföldek esetében fenn kell tartani a térségre jellemző, hagyományos növénykultúrák területi részesedését, és támogatni kell az alacsony intenzitású természettechnológia alkalmazását.
- Kerülni kell, illetve megakadályozandó az intenzív technológián alapuló és a hagyományos táj-és élőhelystruktúrába nem illeszkedő nagy területigényű monokultúrák (energia-ültetvények) térnyerése.

- A fajok fészkelőhelyét jelentő élőhelyeken az inváziós növényfajok terjedésének a megakadályozása. Nevesített fajok élőhelyein törekedni kell a legveszélyesebb inváziós növényfajok (pl. bálványfa, japán keserűfű, stb.) teljes eliminációjára.
- A terület apróvadállományának megerősödését szolgáló, valamint a fészkelő madárfajokat veszélyeztető predátor- és dúvadállomány kontrollját biztosító vadgazdálkodás támogatása.
- A területen lévő középvezetékű vezetékek és oszlopok madárvédelmi eszközökkel történő felszerelése, ill. meglévő szabadvezetékek földkábelrel történő kiváltása szükséges.
- Egyes prioritás-fajok vonatkozásában (pl. szirti sas, békászó sas, parlagi sas, kígyászölyv, fekete gólya, darázsölyv, uhu, haris stb.) a fészkelőhelyek lokális védelme, zavartalanságuk biztosítása, gazdálkodás tér és időbeni korlátozása a fenntartási terv fajvédelmi intézkedés fejezetében foglaltaknak megfelelően.
- A különböző agrárágazatok gazdálkodása során használt kemikáliák mennyiségének szabályozása (rovar és rágcsálóirtás).
- Sziklán költő madarak költési sikere érdekében a fészkelési és fiókanevelési időszakban a sziklamászás, turizmus, viaferrata építés és egyéb zavaró emberi tevékenységek korlátozása.
- Nagy területigényű, a madarak megtelepedését, vonulását károsan befolyásoló energetikai beruházások nem támogatottak.
- Emberi létesítményekhez kötődő fészkelő fajok esetében a Natura 2000 területen és annak peremén található urbanizált területeken, településeken, tanyákon a meglévő tradicionális fészkelőhelyek megőrzése, a fészkelési lehetőségek biztosítása.
- A terület infrastrukturális és ipari fejlesztésekkel szembeni védelme.
- Szándékos vagy gondatlanságból fakadó madármérgezések teljes felszámolása.
- A mezőgazdasági földhasználatra visszavezethető, a táplálékláncon keresztül ható vegyi terhelés kockázatának megszüntetése, ezzel együtt a zsákmányállat-közösséget is alkotó ízeltlábú-közösségek állományainak megerősítése.
- A területen előforduló időszakos vízállások megtartása.
- A vizes élőhelyek ökológiai vízigényének és természetéhez közeli vízjárásának biztosítása a fészkelő vízimadárfajok és az azok táplálékbázisát alkotó vízi szervezetek ökológiai igényeinek megfelelően.
- A nyílt vízfelület, a hínárnövényzet és a változatos összetételű mocsári növényzet arányának területrészek szerinti fenntartása, optimalizálása, helyreállítása.
- A terület természetvédelmi kezelését megalapozó kutatások, vizsgálatok elősegítése, támogatása.
- A terület természeti értékeinek oktatási, környezeti nevelési, ismeretterjesztési célú bemutatása (a természetvédelmi kezelő által kialakított tanösvény és annak infrastruktúrájának a fenntartásával).

Erdei élőhelyekhez kötődő, odúlakó madárfajok: A220 uráli bagoly (*Strix uralensis*); A207 kék galamb (*Columba oenas*); A239 fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*); A238 közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*); A236 fekete harkály (*Dryocopus martius*); A321 örvös légykapó (*Ficedula albicollis*); A234 hamvas küllő (*Picus canus*); A320 kis légykapó (*Ficedula parva*)

Urali bagoly (*Strix uralensis*)
Állományméret: 50-100 pár
Populáció: A
Trend: stagnáló

Kék galamb (*Columba oenas*)
Állományméret: 500-1000 pár
Populáció: B
Trend: stagnáló

Fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*)
Állományméret: 150-200 pár
Populáció: A
Trend: stagnáló

Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*)
Állományméret: 400-500 pár
Populáció: A
Trend: stagnáló

Fekete harkály (*Dryocopus martius*)
Állományméret: 300-400 pár
Populáció: B
Trend: növekvő - stagnáló

Örvös légykapó (*Ficedula albicollis*)
Állományméret: 800-1000 pár
Populáció: B
Trend: stagnáló

Hamvas küllő (*Picus canus*)
Állományméret: 150-200 pár
Populáció: B
Trend: stagnáló

Kis légykapó (*Ficedula parva*)
Állományméret: 4-5 pár
Populáció: C
Trend: stagnáló

Veszélyeztető tényezők:

Az erdős élőhelyekhez kötődő, odúlakó fajok szempontjából az erdőgazdálkodás, azon belül is az álló és fekvő holtfa eltávolítás és az idős, odvas fák kiszелеktálása, az intenzív erdőgazdálkodás végzése jelenti a legjelentősebb veszélyeztető tényezőt. A károsító erdőgazdálkodási tevékenység nagyobb részben a bejelentetett, tervszerű erdőgazdálkodást végző erdőgazdálkodókhoz kapcsolódik, de kisebb arányban az illegális fakitermelés is jelen van a területen. Az őshonos erdőállományokban létrehozott idegenhonos fafajokból álló erdősítések jelenléte és a természetes erdőállományok inváziós fajok miatt történő átalakulása is fontos veszélyeztető tényező. A hatások jelentős része a táplálékbázis visszaszorulásán és a fészkelőhelyek csökkenésén keresztül hat, miközben az erdei munkaműveletek a zavarás érzékeny fajok esetében (pl. uráli bagoly) a fészekaljok megsemmisülését is okozhatják. Az infrastrukturális elemek közül elsősorban a középvezetékű vezetékek káros hatásai jelentősek, mely a madárfajok közvetlen pusztulását okozhatják. Térségi szinten, a táplálékbázison keresztül a mezőgazdaságban alkalmazott kemikáliák is veszélyeztetik az egyedek életműködéseit, szaporodását.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
Élőhelyek változása, leromlása (általános)	A természetes erőszerkezet hiánya, leromlása, véghasználatok nagy aránya.	Idős, odvas fák	Cél az erdők természeteshez közeli faj- és korösszetételének megőrzése, helyreállítása és fejlesztése, a természetes folyamatok során képződő álló és fekvő holtfa, odvas fa megfelelő mennyiségű jelenlétének biztosítása.	A legfontosabb veszélyeztető tényezőnek az intenzív erdőgazdálkodás számít. Így a fajok számára az örökerdő illetve faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba, minél nagyobb területen történő áttérés lenne az optimális kezelés a cél elérése érdekében.	Folyamatos	Erdészet	
Struktúra	Lábon álló és fekvő holtfa alacsony mennyisége vagy teljes hiánya	Holtfa	A középkorú és idősebb állományokban (>40 év) min. 5-20 m ³ /ha lábon száradó és fekvő holtfa biztosítása	Hatósági előírás Egészségügyi termelések visszafogása Érintetlenül hagyandó hagyásfacsoportok, szórt hagyásfák kijelölése	10 év	Erdészet	
Veszélyeztető tényező minimalizálása (vegyi anyagok)	A mezőgazdaságban használt vegyi anyagok, különösképpen a rágcsálóirtó szerek, gyomirtók és talajfertőtlenítők toxikus hatásukkal táplálékbázisukon	Vegyszermentes táplálkozóhelyek	A mérgező esetek minimalizálása.	A vegyszerek használatának hatósági úton történő korlátozása. A vegyszerhasználat ellenőrzése.	Folyamatosan	Környezetvédelem, mezőgazdaság, természetvédelem, erdészet	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
	keresztül veszélyeztetik a fent megnevezett fajok egyedeit.						
Veszélyeztető tényező minimalizálása (elektromos vezetékek)	Az elektromos vezetékek számos jelölő madárfaj esetében okoznak pusztulást.	Akadálymentes légtér	Az elektromos áram és ütközések okozta pusztulásokat a tervezés, kivitelezés során meg kell előzni, vagy szigeteléssel, láthatósági berendezések használatával kell csökkenteni annak negatív hatásait, ideértve a meglévő szabadvezetékek földkábelrel történő kiváltását is.	Szolgáltatókkal való folyamatos kapcsolattartás, a tervezés, kivitelezés során.	Folyamatos, illetve a szolgáltatók fejlesztéséhez (pl. vezetékszakaszok cseréje, felújítása) valamint természetvédelmi projektekhez kapcsolódóan.	Energetika, építésügy, közlekedés	Akadálymentes Égbolt kezdeményezés keretében országos léptékű tevékenységek kerülnek egyeztetésre.

Erdei élőhelyekhez kötődő, gallyfészkes madárfajok: A091 szirti sas (*Aquila chrysaetos*); A089 békászó sas (*Aquila pomarina*); A404 parlagi sas (*Aquila heliaca*); A030 fekete gólya (*Ciconia nigra*); A072 darázsölyv (*Pernis apivorus*); A080 kígyászölyv (*Circaetus gallicus*); A220 uráli bagoly (*Strix uralensis*)

Fekete gólya (*Ciconia nigra*)
Állományméret: 20-30 pár
Populáció: B
Trend: stagnáló

Darázsölyv (*Pernis apivorus*)
Állományméret: 40-50 pár
Populáció: B
Trend: stagnáló

Kígyászölyv (*Circaetus gallicus*)
Állományméret: 8-10 pár
Populáció: A
Trend: stagnáló

Uráli bagoly (*Strix uralensis*)
Állományméret: 50-100 pár
Populáció: A
Trend: növekvő – stagnáló

Szirti sas (*Aquila chrysaetos*)
Állományméret: 3 pár
Populáció: A
Trend: stagnáló

Békászó sas (*Aquila pomarina*)
Állományméret: 10-12 pár
Populáció: A
Trend: csökkenő - stagnáló

Parlagi sas (*Aquila heliaca*)
Állományméret: 8-10 pár
Populáció: B
Trend: stagnáló

Veszélyeztető tényezők:

Az erdős élőhelyekhez kötődő, gallyfészket építő madárfajok szempontjából az erdőgazdálkodás, azon belül is a nagy területeket érintő véghasználatok, az egykorú erdőállományok kialakítása, valamint az erdőgazdálkodási tevékenységek során történő zavarások jelentik a legjelentősebb veszélyeztető tényezőket. A nagy, egybefüggő erdőterületeket fenntartó, vegyes kor és fajösszetételű örökzöld és az azokban természetes arányban előforduló idős, fészkelésre alkalmas fák hiánya miatt nem állnak rendelkezésre jó természetességű fészkelőhelyek. A károsító erdőgazdálkodási tevékenység nagyobb részben a bejelentetett, tervszerű erdőgazdálkodást végző erdőgazdálkodókhoz kapcsolódik, de kisebb arányban az illegális fakitermelés is jelen van a területen. Az őshonos erdőállományokban létrehozott idegenhonos fajokból álló erdősítések jelenléte és a természetes erdőállományok inváziós fajok miatt történő átalakulása is fontos veszélyeztető tényező. A hatások jelentős része az idős erdőállományok visszaszorulásán és a fészkelőhelyek csökkenésén keresztül hat, miközben az erdei munkaműveletek - a zavarás következtében - a fészkelők megsemmisülését is okozhatják. Mindkét faj számára fontosak a nyílt, vagy mozaikos tájleletek is, melyek táplálkozó területet

jelentenek. Ezek záródása, becserjésedése mind a hegylábi, mind a dombság belsejében lévő területeken a táplálkozó területek beszűkülését okozza. Az infrastrukturális elemek közül elsősorban a középvezetékű vezetékek káros hatásai jelentősek, mely a madárfajok közvetlen pusztulását okozhatják. Térségi szinten, a táplálékbázison keresztül a mezőgazdaságban alkalmazott kemikáliák is veszélyeztetik az egyedek életműködéseit, szaporodását.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
Élőhelyek változása, leromlása (általános)	A természetes erőszerkezet hiánya, leromlása, véghasználatok nagy aránya.	Idős, fészkelésre alkalmas erdőállomány	Cél az erdők természeteshez közeli faj- és korösszetételének megőrzése, helyreállítása és fejlesztése, a természetes folyamatok során jelenlévő idős fák megfelelő mennyiségű jelenlétének biztosítása.	A legfontosabb veszélyeztető tényezőnek az intenzív erdőgazdálkodás számít. Így a fajok számára az örökerdő, illetve faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba, minél nagyobb területen történő áttérés lenne az optimális kezelés a cél elérése érdekében.	Folyamatos	Erdészet	
Struktúra	Egykorú erdőállományok	Idős, fészkelésre alkalmas fák	Őshonos fajokból álló elegyes, többszintű erdőállományok kialakítása	Hatósági előírásokon keresztül az Véghasználatok, szelektáló és nevelővágások visszafogása	10 év	Erdészet	
Veszélyeztető tényező minimalizálása	Adathiány, kommunikációs hiány, hatósági korlátozás	Idős, fészkelésre alkalmas fák	Az aktuális fészkelések ismerete, a fészek	Rendszeres fészektérképezés, nyomon követés,	Folyamatos	Erdészet, természetvédelem	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
(fészkes fák kivágása)	hiánya miatt a fészket tartó fa kivágása, erdészeti munkavégzések során a költség zavarása.		környezetére vonatkozó korlátozások kiadása.	valamint hatósági előírásokon keresztül az erdőtervezési folyamat során, illetve egyedi korlátozási határozatok kiadásával.			
Veszélyeztető tényező minimalizálása (elektromos vezetékek)	Az elektromos vezetékek számos jelölő madárfaj esetében okoznak pusztulást.	Akadálymentes légtér	Az elektromos áram és ütközések okozta pusztulásokat a tervezés, kivitelezés során meg kell előzni, vagy szigeteléssel, láthatósági berendezések használatával kell csökkenteni annak negatív hatásait, ideértve a meglévő szabadvezetékek földkábelrel történő kiváltását is.	Szolgáltatókkal való folyamatos kapcsolattartás, a tervezés, kivitelezés során.	Folyamatos, illetve a a szolgáltatók fejlesztéséhez (pl. vezetékszszakaszok cseréje, felújítása) valamint természetvédelmi projektekhez kapcsolódóan.	Energetika, építésügy, közlekedés	Akadálymentes Égbolt kezdeményezés keretében országos léptékű tevékenységek kerülnek egyeztetésre.
Veszélyeztető tényező minimalizálása (vegyi anyagok)	A mezőgazdaságban használt vegyi anyagok, különösképpen a rágszállító szerek,	Vegyszermentes táplálkozóhelyek	A mérgező esetek minimalizálása.	A vegyszerek használatának hatósági úton történő korlátozása. A	Folyamatosan	Környezetvédelem, mezőgazdaság, természetvédelem, erdészet	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
	gyomirtók és talajfertőtlenítők toxikus hatásukkal táplálékbázisukon keresztül veszélyeztetik a fent megnevezett fajok egyedeit.			vegyszerhasználat ellenőrzése.			

Agrárterületekhez (gyepekhez, szántókhoz)kötődő – földön fészkelő fajok: A122 haris (*Crex crex*); A246 erdei pacsirta (*Lullula arborea*)

Haris (*Crex crex*)

Állománynagyság: 20-200 pár

Populáció: A

Trend: fluktuáló

Erdei pacsirta (*Lullula arborea*)

Állománynagyság: 100-200 pár

Populáció: A

Trend: stagnáló

Veszélyeztető tényezők:

A gyepeken, esetleg kisebb részben lucernás szántókon, szőlők között földön fészkelő fajok szempontjából a mezőgazdaság intenzifikálása jelenti a legjelentősebb veszélyeztető tényezőt. A fészkelőhelyet jelentő lágyszárú vegetáció kezelése során probléma lehet az intenzív és nem megfelelő időpontban, nem megfelelő módon és eszközzel végzett kaszálás. Gyepek esetében a legelő- és rétgazdálkodás felhagyása is okozhat problémát. A kezelés tartós elmaradása a gyepekhez kötődő madárfajok eltűnését eredményezheti. Veszélyeztetheti hosszú távon a faj élőhelyeinek eltűnését, átalakulását az inváziós növényfajok térnyerése is. A földön fészkelő fajok sikeres szaporodását nagyban veszélyezteti a gyepekhez köthető predátorok és dűvadak jelenléte (elsősorban vörös róka, kóbor kutya és macska, nyestkutya, varjúfélék, stb.)

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
Élőhelyek minőségi és mennyiségi mutatói (gyepek hasznosítása)	A gyepekezelések során nem megfelelő időben történő kaszálás. A hatás a szaporodási sikert csökkenti és növelheti a fiókamortalitást.	Kaszált, üde gyepek	Cél évente lokalizálni az egyes revíreket. A gazdálkodók tájékoztatása a revírek területén térbeli és időbeli korlátozások előírása.	Az adott évben rendszeres revír-térképezés. Kaszálások bejelentése során a szükséges korlátozások előírása.	Folyamatos, évente a kaszálási-fészkelési időszak folyamán	Mezőgazdaság, természetvédelem, erdészet, vízügy	
Élőhelyek	A gyepek	Kaszált, üde	A mozaikos	Az agrár-	Folyamatos, illetve	Mezőgazdaság,	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
minőségi és mennyiségi mutatói (gyepek hasznosítása)	művelésének felhagyása, szukcessziós folyamatok előrehaladása miatt csökken a fészkelőhelyet jelentő gyepterületek kiterjedése. A haris szempontjából a hatás a fészkelőhely beszűkülésén keresztül hat.	gyepek	tájszerkezethez illeszkedő természetvédelmi szempontból optimális intenzitású rétgazdálkodás erősítése.	környezetgazdálkodási támogatások elérhetővé tétele a földhasználók számára (zonális és horizontális programok)	agrár-környezetgazdálkodási programok meghirdetéséhez kapcsolódóan.	természetvédelem, erdészet, vízügy	
Állomány nagyság (predátorok)	A földön fészkelő fajok sikeres szaporodását nagyban veszélyezteti a gyepekhez köthető predátorok és dúvadak jelenléte (elsősorban vörös róka, kóbor kutya és macska, nyestkutya, varjúfélék)	Predátormentes környezet	A fajok fészkelésének biztosítása, a predációs nyomás csökkentésével. A predátorok csökkentése a jelzett fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, illetve elérése érdekében.	Hatósági eszközök, illetve célzott programokhoz kapcsolódva (pl. LIFE pályázatok)	Folyamatos, illetve projekt ütemezéshez igazodva.	Vadászat	A vadállomány kezelését nem lehet Natura 2000 terület szintjén kezelni, csak komplex, vadgazdálkodási egység szintű intézkedések lehetnek eredményesek.
Élőhelyek változása, leromlása	A gyepek élőhelyeken megjelenő és	Inváziós fajtól mentes	A gyepek fenntartó használatával az	A terület fenntartó kezelésével az inváziós fajok terjedése	Folyamatosan (de kiemelt figyelemmel a	Mezőgazdaság, természetvédelem, erdészet, vízügy	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
(inváziós fajok)	terjedő inváziós fajok általános élőhelyeromlást, valamint az élőhely olyan mérvű átalakulását okozzák, mely az ahhoz kötődő fajok eltűnését eredményezhetik.	környezet	inváziós növényfajok terjedésének a megakadályozása . Kiemelt jelentőségű gyepterületeken törekedni kell a legjelentősebb fajok teljes eliminációjára.	megakadályozható hatású eszközökkel (a 269/2007. Korm. rendelet előírásai, illetve a bérleti szerződések alapján a földhasználónak védekezési kötelezettsége van).	korai észlelés és beavatkozás elvére új betelepülő faj esetében azonnal).		

Mozaikos élőhelyekhez kötődő – fás, cserjés növényzetben fészkelő madárfajok: A338 tövisszúró gébics (*Lanius collurio*); A307 karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*); A339 kis őrgébics (*Lanius minor*); A224 lappantyú (*Caprimulgus europaeus*); A214 füleskuvik (*Otus scops*)

Tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)

Állomány nagyság: 500-1000 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Kis őrgébics (*Lanius minor*)

Állomány nagyság: 3-4 pár

Populáció: C

Trend: csökkenő - stagnáló

Karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*)

Állomány nagyság: 400-500 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Lappantyú (*Caprimulgus europaeus*)

Állomány nagyság: 50-70 pár

Populáció: B

Trend: csökkenő

Füleskuvik (*Otus scops*)

Állomány nagyság: 5-8 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Veszélyeztető tényezők:

A mozaikos, cserjésekhez, gyepekkel mozaikolóhagyásfás élőhelyekhez kötődő fajok szempontjából a szegélyélőhelyek (mezsgyék, árkok, fasorok) felszámolódása, a kisparcellás tájszerkezet átalakulása és a nagytáblás, monokultúrák kialakulása a legfontosabb veszélyeztető tényező. A parcella szerkezet megváltozása, a kisebb területek összevonása és a korábbi azokat elhatároló táji elemek, mint például a cserjesávok és utak felszámolása e fajok fészkelőhelyeinek csökkenését okozzák. Kiemelhető veszélyeztető tényező a cserjések irtási és a fák kivágási időszakának helytelen megválasztása is. Szántóterületek közötti fészkelőhelyek esetében a növekvő műtrágya és vegyszer kijuttatás, a vetéskultúrák átalakulása (pl. ipari növények, kapáskultúrák, energetikai célú ültetvények térnyerése), az ezzel járó intenzív természettechnológia gyakorlata emelendő ki, mint negatív hatótényező. E hatások jelentős része a táplálékbázis visszaszorulásán keresztül hat, miközben a cserjéseket érintő munkaműveletek számos esetben a fészkelőhelyek megsemmisülését okozzák. A táplálkozó területként használt gyepek esetében leginkább azok eltűnése, felhagyása okoz problémát a kezelés tartós elmaradása a gyepekhez kötődő madárfajok eltűnését eredményezheti. Az infrastrukturális elemek közül elsősorban a közutak káros hatásai jelentősek, melyeken a nagy sebességgel közlekedő gépjárművek a madárfajok közvetlen pusztulását okozhatják. Veszélyeztetheti hosszú távon a nevesített fajok élőhelyeinek eltűnését, átalakulását az inváziós növényfajok térnyerése is.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
Élőhelyek minőségi és mennyiségi mutatói (fásszárú vegetáció csökkenése)	A fás, cserjés vegetációhoz köthető fajok szaporodási sikeressége romlik a megfelelő méretű és minőségű fészkelőhelyek hiányában.	Sűrű cserjések	A táj fontos alkotóelemét biztosító fás, cserjés szegélyek megőrzése, helyreállítása és fejlesztése.	Élőhelyek megőrzése, illetve élőhelyfejlesztés (cserjések, fasorok telepítése). A megőrzés elsősorban természetvédelmi őrszolgálati feladat (ellenőrzés, védelem), míg a fás szegélyek kialakítása fejlesztésként jelentkezik (agrár-környezetvédelmi intézkedések, esetleg aktuálisan futó, célzott természetvédelmi fejlesztések, projektekhez kötődően pl. LIFE projektek).	Folyamatos, illetve agrár-környezetgazdálkodási programok meghirdetéséhez, valamint projekt ütemezéshez kapcsolódóan.	Mezőgazdaság	A szegélyek fejlesztésével a jelölő madárfajok táplálékbázisát képező fajok állományai is megerősödnek (gerinctelen fauna).
Élőhelyek változása, leromlása (inváziós fajok)	A mozaikos élőhelyeken megjelenő és terjedő inváziós fajok általános élőhelyleromlást, valamint az élőhely olyan mérvű	Inváziós fajoktól mentes környezet	A fajok fészkelőhelyét jelentő élőhelyeken az inváziós növényfajok terjedésének a megakadályozása. Nevesített fajok élőhelyein	Természetvédelmi célú kezelésekkel az inváziós fajok terjedése megakadályozható.	Folyamatosan (de kiemelt figyelemmel a korai észlelés és beavatkozás elvére új betelepülő faj esetében azonnal).	Természetvédelem, erdészet	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
	átalakulását okozzák, mely az ahhoz kötődő fajok eltűnését eredményezhetik.		törekedni kell a legveszélyesebb (pl. bálványfa) teljes eliminációjára.				
Élőhelyek minőségi és mennyiségi mutatói (infrastrukturális fejlesztések)	A településekhez illeszkedően, illetve az úthálózathoz kapcsolódóan infrastrukturális fejlesztések valósulnak meg vagy tervezettek (pl. új burkolt utak, mezőgazdasági telephelyek, napelem- illetve szélenergiaparkok). Ezek megvalósulása esetén az agrárterületek összkiterjedése csökken, mely révén a jelölő madárfajok táplálkozó és kis részben szaporodóhelye szűkül, illetve növekedhet a	Biztonságos, akadálymentes légtér	Az infrastrukturális fejlesztésekkel érintett területvesztés minimalizálása, a jelölő fajok életterének a szűkülésének és közvetlen veszélyeztetésének megakadályozása.	Hatósági intézkedések (hatásbecslési eljárási, illetve engedélyezési eljárásokban a maximális kármérséklő intézkedések érvényesítése). Térségi tervezés (pl. településrendezési eszközök) során a természetvédelmi érdekek érvényesítése.	Folyamatos, illetve adott beruházási projekt ütemezéséhez illeszkedve.	Közlekedés, energetika	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
	gázolásos, ütközései esetek száma.						

Vizes élőhelyekhez kötődő madárfajok: A055 böjti réce (*Anas querquedula*) – fészkelő és vonuló állomány; A053 tőkés réce (*Anas platyrhynchos*); A336 függőcinege (*Remiz pendulinus*); A022 törpegém (*Ixobrychus minutus*); A229 jégmadár (*Alcedo atthis*); A081 barna rétihéja (*Circus aeruginosus*); A261 hegyi billegető (*Motacilla cinerea*); A168 billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*); A094 halászsas (*Pandion halietus*); A151 pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*); A249 partifecske (*Riparia riparia*); A166 réti cankó (*Tringa glareola*); A084 kékes rétihéja (*Circus cyaneus*)

Böjti réce (*Anas querquedula*)
Állomány nagyság: 0-2 pár, 50 egyed
Populáció: C
Trend: stagnáló

Jégmadár (*Alcedo atthis*)
Állomány nagyság: 50-70 pár
Populáció: B
Trend: stagnáló

Tőkés réce (*Anas platyrhynchos*)
Állomány nagyság: 100-150 pár
Populáció: C
Trend: stagnáló

Billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*)
Állomány nagyság: 20-25 pár
Populáció: B
Trend: stagnáló

Barna rétihéja (*Circus aeruginosus*)
Állomány nagyság: 10-20 pár
Populáció: C
Trend: stagnáló

Törpegém (*Ixobrychus minutus*)
Állomány nagyság: 20-30 pár
Populáció: C
Trend: stagnáló

Hegyi billegető (*Motacilla cinerea*)
Állomány nagyság: 80-100 pár
Populáció: A
Trend: stagnáló

Halászsas (*Pandion halietus*)
Állomány nagyság: 1-5 egyed
Populáció: C
Trend: stagnáló

Pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*)
Állomány nagyság: 20-50 egyed
Populáció: C
Trend: stagnáló

Függőcinege (*Remiz pendulinus*)
Állomány nagyság: 60-70 pár
Populáció: C
Trend: stagnáló

Partifecske (*Riparia riparia*)
Állomány nagyság: 500-1100 pár
Populáció: C
Trend: stagnáló

Réti cankó (*Tringa glareola*)
Állomány nagyság: C
Populáció: C
Trend: stagnáló

Kékes rétihéja (*Circus cyaneus*)
Állomány nagyság: 11-50 egyed
Populáció: C
Trend: stagnáló

Veszélyeztető tényezők:

A vizes élőhelyek kiterjedésének és vízborításának a csökkenése az egyik legjelentősebb tényező, mely veszélyezteti a felsorolt fajokat. Ez a tényező a terület általános kiszáradásában mutatkozik meg. Ennek okai sokrétűek, részben klimatikus szárazodásról beszélünk, részben közvetlen antropogén eredetű beavatkozások okozzák a vizes élőhelyek nagyfokú veszélyeztetését. A Hernád-völgyben jelentkező belvizes évek egyre ritkábban következnek be, a zempléni patakok közül több rendszeresen kiszárad. Ugyanakkor jellemző a hirtelen lezúduló, nagy mennyiségű csapadék, mely következtében villámárvizek alakulnak ki mind a Hernádon, mind a területen található patakokon elmosva a fészkaljakat. A földön fészkelő és telepesen költő fajok sikeres szaporodását nagyban veszélyezteti a predátorok és dűvadak jelenléte (elsősorban aranysakál, vörös róka, kóbor kutya és macska, nyestkutya, varjúfélék, vaddisznó stb.)

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközők célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
Élőhelyek változása, leromlása (általános)	A vizes élőhelyekhez köthető fészkelő madárfajok állományát a vizes élőhelyek leromlása, megszűnése kiszáradása/elöntése jelentősen veszélyezteti. Fészkelő fajok esetében az élőhelyek korai kiszáradása is kedvezőtlen hatással bír a fészkelési sikerre, de a túlzott elöntés sem kedvező.	Optimális vízellátással rendelkező vizes élőhely	Cél a nevesített fajok állományainak megőrzése és fejlesztése a vizes élőhelyeken tapasztalható kedvezőtlen folyamatok minimalizálása révén.	Az ár- és belvízvédelmi rendszerek térségi felülvizsgálata, kiemelten a vízmeztartásra vonatkozó ágazati tervezéssel.	Folyamatosan. Vizes rehabilitáció esetén 10 évenkénti felülvizsgálat. A vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés ciklusát követve.	Természetvédelem, vízügy, gazdálkodók	
Állomány nagyság (predáció)	A vizes élőhelyekhez kötődő fajok sikeres szaporodását nagyban veszélyezteti a vizes	Elviselhető nagyságú predátor populáció	A fajok fészkelésének biztosítása, a predációs nyomás	Hatósági eszközök.	Folyamatos	Vadászat	A nagyvadállomány kezelését nem lehet Natura 2000

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
	élőhelyeken megjelenő nagyvadállomány (elsősorban vaddisznó), valamint a területek korai kiszáradása (belvíz feltok esetében lecsapolása) révén a fészekaljok veszélyeztetettsége fokozódik.		csökkentésével. A nagyvadállomány csökkentése a jelzett fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, illetve elérése érdekében.				terület vizes élőhelyeinek szintjén kezelni, csak komplex, vadgazdálkodási egység szintű intézkedések hozhatnak eredményt.

Antropogén és urbanizált élőhelyeken fészkelő madárfajok: A031 fehér gólya (*Ciconia ciconia*); A429 balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*)

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)

Állományméret: 48-50 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*)

Állományméret: 30-35 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Veszélyeztető tényezők:

Mindkét fajra jellemző, hogy fészkelésük antropogén környezethez kapcsolódik (belterületi parkok, kiskertek, településeken belüli építmények, kémények, oszlopok), így költésüket leginkább szintén antropogén tevékenységek veszélyeztetik. Kiemelhető az áramütés, vezetékkel, szögesdrótokkal való ütközésekből fakadó mortalitás. E fajok állománycsökkenését továbbá a táplálkozóhelyek megszűnése és leromlása okozza. Mindkét faj táplálékát az ember közelében szerzi, így veszélyeztetettek a táplálékbázisukon keresztül is. A modern építészet a hagyományos utcakép és épületek eltűnésével jár, miközben a fészekrakásra, odúkészítésre alkalmas oszlopok, fák és széles kémények száma csökken.

Mivel mindkét faj táplálkozó területe és így a revírek nagy része a Natura 2000 terület gyepes, vizes élőhelyeit is érintik, az ott részletezett célkitűzések e fajokra is vonatkoznak.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
Veszélyeztető tényező minimalizálása (elektromos vezeték)	Az elektromos vezeték számos madárfaj számára veszélyeztető jelölő pusztulást okozhat.	Akadálymentes légtér	Az elektromos áram okozta pusztulásokat a tervezés, kivitelezés során meg kell előzni, vagy szigeteléssel kell csökkenteni annak negatív hatásait, ideértve	Szolgáltatókkal való folyamatos kapcsolattartás, a tervezés, kivitelezés során.	Folyamatos, illetve a szolgáltatók fejlesztéséhez (pl. vezetékcsere, felújítása) valamint természetvédelmi projektekhez kapcsolódóan.	Energetika, építésügy, közlekedés	Akadálymentes Égbolt kezdeményezés keretében országos léptékű tevékenységek kerülnek egyeztetésre.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
			a meglévő szabadvezetékek földkábelre történő kiváltását is.				
Élőhelyek változása, leromlása (fészkelőhelyek urbanizált környezetben)	Modernizáció, fejlesztések miatt a hagyományos településkép átalakulása, illetve a meglévő fészkelőhelyek konfliktusforrássá válása. Idős, főleg diófák kivágása.	Fészkelésre alkalmas felületek, fák megléte	A Natura 2000 területen és annak peremén található urbanizált részeknek, településeken, tanyákon a meglévő tradicionális fészkelőhelyek megőrzése, a fészkelési lehetőségek biztosítása	Hatósági eszközök (fészekáthelyezés) valamint szolgáltatókkal történő egyeztetések (pl. a gólyák számára fészkelési lehetőséget nyújtó oszlop-típusok cseréjével, műfészkek telepítése; fészkek-magasítók kihelyezése a vezetékeszakadások és zárlatok megelőzése érdekében. Idős fák megőrzése helyi védelem alá helyezése.	Folyamatos, illetve a szolgáltatók fejlesztéséhez (pl. vezetékszakaszok cseréje, felújítása) valamint természetvédelmi projektekhez kapcsolódóan. A faj fészkelését veszélyeztető problémás fészkek teljes áthelyezése középtávon reális (5-10 év).	Energetika, építésügy, közlekedés, bányászat	

Sziklafalakon, kőbányákban fészkelő fajok:

A215 uhu (*Bubo bubo*)

Uhu (*Bubo bubo*)

Állomány nagyság: 15-20 pár

Populáció: A

Trend: stagnáló

Veszélyeztető tényezők:

A faj fészkelése leginkább a hegyvidék antropogén hatásra kialakult létesítményeihez (bányák) kötött és a revírek részét képező táplálkozó területe is részben a települések közeléhez (patkány előfordulása), részben nagyobb mezőgazdasági területekhez, vizes élőhelyekhez kötött, ezért az ezeken a területeken végzett antropogén tevékenységek veszélyeztetik. Kiemelhető ezek közül az áramütés, vezetékekkel, szögesdrótokkal való ütközésekből fakadó mortalitás, a táplálkozó területek megszűnése, leromlása. Mivel a faj szívesen fogyaszt rágcsálókat, így veszélyeztetett a táplálékbázison keresztül is, különösen, ha azt a települések, esetleg hulladéklerakók közvetlen közeléből szerzik (pl. egér és patkányméreg). A fészkelőhelyet jelentő bányák bővítése, ismételt művelésbe vonása szintén veszélyeztetheti. Néhány esetben a költések természetes sziklafalakhoz és löszfalakhoz kapcsolódnak. Előbbieket a sziklamászó és kiránduló turizmus, utóbbiakat a természetes folyamatok (pl. leomlás) veszélyezteti.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
Veszélyeztető tényező minimalizálása (elektromos vezetékek)	Az elektromos vezetékek számos jelölő madárfaj esetében okoznak pusztulást.	Akadálymentes légtér	Az elektromos áram okozta pusztulásokat a tervezés, kivitelezés során meg kell előzni, vagy szigeteléssel kell csökkenteni annak negatív hatásait, ideértve a meglévő	Szolgáltatókkal való folyamatos kapcsolattartás, a tervezés, kivitelezés során.	Folyamatos, illetve a szolgáltatók fejlesztéséhez (pl. vezeték szakaszok cseréje, felújítása) valamint természetvédelmi projektekhez kapcsolódóan.	Energetika, építésügy, közlekedés	Akadálymentes Égbolt kezdeményezés keretében országos léptékű tevékenységek kerülnek egyeztetésre.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
			szabadvezetékek földkábelrel történő kiváltását is.				
Veszélyeztető tényező minimalizálása (sport és kiránduló turizmus)	Az emberek jelenlétükkel, tevékenységükkel zavarják a költést. Zavarás következtében elpusztulnak a fészekaljok.	Zavartalan, fészkelésre alkalmas sziklák	A területen található ismert fészkelőhelyek megőrzése, a fészkelés zavartalanságának biztosítása.	Hatósági eszközök (egyedi korlátozások) valamint a természetvédelmi őrszolgálat fokozottabb jelenléte a költési időszakban.	Folyamatos, illetve az aktuális fészkelésekhez kapcsolódóan minden évben a költési időben.	Természetvédelem, turizmus, erdészet	
Élőhelyek változása, leromlása (bányaművelés)	Működő bányákban való megtelepedés esetén a meglévő fészkelőhelyek konfliktusforrássá válhatnak. A faj költését zavarja a bányaművelés.	Zavartalan, fészkelésre alkalmas felületek	A Natura 2000 területen és annak peremén található bányákban ismert fészkelőhelyek megőrzése, a fészkelési lehetőségek biztosítása.	Hatósági eszközök (egyedi korlátozások) valamint az üzemeltetőkkel történő egyeztetések a konfliktusok elkerülése érdekében.	Folyamatos, illetve az üzemeltetéshez kapcsolódóan.	Bányászat, természet	
Veszélyeztető tényező minimalizálása (vegyi anyagok)	A mezőgazdaságban használt vegyi anyagok, különösképpen a rágcsálóirtó szerek, gyomirtók és talajfertőtlenítők toxikus hatásukkal táplálékbázisukon	Vegyszermentes táplálkozóhelyek	A mérgezéses esetek minimalizálása.	A vegyszerek használatának hatósági úton történő korlátozása. A vegyszerhasználat ellenőrzése.	Folyamatosan	Környezetvédelem, mezőgazdaság, természetvédelem, erdészet	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
	keresztül veszélyeztetik a fent megnevezett fajok egyedeit.						

A103 vándorsólyom (*Falco peregrinus*)

A103 vándorsólyom (*Falco peregrinus*)

Állomány nagyság: 3-4 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Veszélyeztető tényezők:

A faj fészkelése a hegyvidék függőleges sziklafalaihoz és azok párkányaihoz kötött. Esetenként megfigyelhető jelenléte bányákban is. A fészkelőhelyet jelentő bányák bővítése, ismételt művelésbe vonása veszélyeztetheti. A természetes sziklaalakzatokon történő költések sikerét veszélyeztetheti a sziklamászó és kiránduló turizmus. Igen ritkán még napjainkban is előfordul a fészkek kereskedelmi célú kifosztása, melynek következtében solymászati célokra illegálisan begyűjtésre kerülnek a tojások/fiókák.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
Veszélyeztető tényező minimalizálása (sport és kiránduló turizmus)	Az emberek jelenlétükkel, tevékenységükkel zavarják a költést. Zavarás következtében elpusztulnak a fészkek.	Zavartalan, fészkelésre alkalmas sziklák	A területen található ismert fészkelőhelyek megőrzése, a fészkelés zavartalanságának biztosítása.	Hatósági eszközök (egyedi korlátozások) valamint a természetvédelmi őrszolgálat fokozottabb jelenléte a költési időszakban.	Folyamatos, illetve az aktuális fészkelésekhez kapcsolódóan minden évben a költési időben.	Természetvédelem, turizmus, erdészet	
Veszélyeztető tényező minimalizálása (kereskedelmi célú illegális gyűjtés)	Az emberek tevékenységükkel veszélyeztetik és meg is zavarják a költést. Sikeres begyűjtés esetén a faj állomány nagyságát csökkentik.	Zavartalan, fészkelésre alkalmas sziklák	A területen található ismert fészkelőhelyek őrzése, a fészkelés zavartalanságának biztosítása.	Szükséges a természetvédelmi őrszolgálat fokozott jelenléte a költési időszakban.	Folyamatos, illetve az aktuális fészkelésekhez kapcsolódóan minden évben a költési időben.	Természetvédelem	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
	természetes szaporulat eltávolításával.						
Élőhelyek változása, leromlása (bányaművelés)	Működő bányákban való megtelepedés esetén a meglévő fészkelőhelyek konfliktusforrássá válhatnak. A faj költségét zavarja a bányaművelés.	Zavartalan észkelésre alkalmas felületek	A Natura 2000 területen és annak peremén található bányákban ismert fészkelőhelyek megőrzése, a fészkelési lehetőségek biztosítása.	Hatósági eszközök (egyedi korlátozások) valamint az üzemeltetőkkel történő egyeztetések a konfliktusok elkerülése érdekében.	Folyamatos, illetve az üzemeltetéshez kapcsolódóan.	Bányászat, természet	

3.2. Kezelési javaslatok

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.

A Natura 2000 célok megvalósításához kapcsolódó, erdő- és gyepterületeket, valamint mezőgazdasági területek egyaránt érintő és gazdálkodáshoz köthető természetvédelmi javaslatokat kellően konkretizált és rendszerezett kezelési javasolt előírások kialakítása érdekében ún. kezelési egységek (KE) szerint dolgoztuk ki. A kezelési egységek több szempont alapján elkülönített, a különböző élőhelyi sajátosságokhoz és az erdők állományjellemzőihez igazodó, térben is lokalizálható egységek, melyek az esetek nagy hányadában nem követik sem az ingatlan-nyilvántartási határokat, sem az erdőrézlet-határokat. E megközelítés indoka, hogy a Natura 2000 célok hosszú távú megvalósításához a valós élőhely és állományviszonyokra, valamint az aktuális területhasználati és/vagy gazdálkodási formákra alapozottan megfogalmazott irányelvekre van szükség.

A kezelési egységek meghatározásánál hozzávetőlegesen azonos jellemzőkkel bíró, s ezért többé-kevésbé azonos kezelést igénylő, térben is jól elhatárolható, több kritérium alapján levezethető egységeket igyekeztünk felállítani.

A kezelési egységek lehatárolása az egyes azonos kezelést igénylő élőhelyek összevonásával jött létre. A vonatkozó térkép a 3.2.5. fejezetben található.

A fenti szempontrendszerrel kialakított kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet. A gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatokat és a jogszabályi előírások miatt kötelezően betartandó előírásokat praktikus okok miatt a kezelési egységek szerinti ismertetés előtt, azokból kiemelve tárgyaljuk.

3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok

Az itt felsorolt javaslatok az összes kezelési egységre (KE) vonatkoznak.

Közlekedéssel kapcsolatos javaslatok:

- A területen az új utak nyomvonalát lehetőség szerint a NATURA 2000 területen kívülre, vagy meglévő utak nyomvonalára javasolt tervezni, de minden esetben az Aggteleki Nemzeti Park igazgatósággal (továbbiakban igazgatóság) szükséges előzetesen egyeztetni.

Látogatással, turisztikával, bemutatással kapcsolatos javaslatok:

- A terület a jelzett turistautakon és az erdészeti utakon gyalogosan szabadon látogatható. (Kivéve: Az egyes fajok élő- és fészkelőhelyeinek látogatását a természetvédelmi kezelő időszakosan korlátozhatja). Kerékpárral - a közutak kivételével – csak a külön jelzéssel ellátott turistautakon szabad közlekedni.

- Turisztikai célú fejlesztéseket minden esetben előzetesen egyeztetni javasolt az igazgatósággal.
- Nagyragadozók szaporodó- és utódnevelését szolgáló barlangok látogatásának tilalma, a zavartalanság biztosítása. (Tvt.)
-

Kutatással kapcsolatos javaslatok:

- Kutatás csak ellenőrzött módon, a természetvédelmi hatóság engedélyével, a természetvédelmi kezelő hozzájárulásával végezhető.

Településekre, épített környezetre, tájvédelmre vonatkozó javaslatok:

- A Natura 2000 kijelölést megelőzően elfogadott településrendezési tervek esetén a Natura 2000 területen található, meglévő épületek, építmények vonatkozásában (vízmű, major, tanya, stb.) a Natura 2000 terület fenntartási céljainak elérését nem veszélyeztető vagy nem sértő és a Natura 2000 terület jelölésekor jogszerűen, jogerős engedélynek megfelelően folytatott tevékenység folytatható.
- A településrendezési tervben szabályos módon, Natura 2000 kihirdetés előtt elfogadott beépítésre szánt terület kiterjedése és szabályozása esetében az adott területen a rendezési tervben meghatározott kiterjedésű területen, megadott beépítési százalékkal, meghatározott szabályozási értékekkel rendelkező épületek, építmények, komplexumok kialakíthatók. Azonban azoknak a paramétereknek a tekintetében, amelyeket a helyi építési szabályzat nem szabályoz, vagy egy intervallum megadásával szabályoz, ott a nemzeti park igazgatósággal is egyeztetett módon, hatósági engedélyezési eljárás keretében a Natura 2000 kijelölés céljait szolgáló korlátozások léphetnek életbe.
- Vadászházakra, egyéb külterületi épületekre vonatkozóan HÉSZ, önkormányzati rendeletekben foglaltak irányadók: tetőfedésre kizárólag természetes alapanyagok használhatók, amelyek színe egységesen természetes – nem festett – barna, vörös, vagy azok árnyalata lehet. Külterületen kerítés anyaga csak természetes, fa, őshonos fajokból álló élő sövény, patics, drótháló lehet. (314/2012 Korm. rendelet)
- Az új épületek, építmények, nyomvonalas létesítmények, berendezések létesítésekor, valamint a meglévők bővítése során gondoskodni kell a tájba illesztésről.
- A táji értékek megóvása érdekében minden olyan tevékenység megakadályozása, amely a tájkép átalakításával jár.
- Az épületek díszkivilágítását úgy kell tervezni, hogy az ne zavarja az éjjel aktív állatokat pl. denevérfajokat, illetve az épületben élő kolóniák érdekében a berepülő-nyílásokat szabadon kell hagyni. (1996. évi LIII. törvény, továbbiakban Tvt.)
- A fényszennyezés mérséklése érdekében el kell kerülni a hideg fehér fényű világítást, amely 500 nanométernél rövidebb hullámhosszúságú fényt tartalmaz: Ennek megfelelően 3000K alatti érték javasolt a kültéri világítás színhőmérsékletére. A fényeknek – még a díszvilágítás esetén is – lefelé kell irányulniuk. Így például a talajszintbe épített fényvetőket, melyek felfelé sugároznak, el kell kerülni. Az utcákat amennyire csak lehet egyenesen, és amennyire csak lehet alacsony intenzitással világítsuk meg. A kültéri világítást a tényleges használat idejéhez kell igazítani.

Egyéb javaslatok:

- A tervezési területen új szennyvíz-tisztítótelepek elhelyezésére nem javasolt
- A területen található források kifolyóinak környékét tisztán, hulladékmentesen kell tartani. A forrás környéki élőhelyek természeti állapota nem változtatható meg. (Tvt.)

- Távközlési tornyok, szélérőművek, nagyméretű reklámtáblák elhelyezése nem javasolható a területen, illetve előzetes egyeztetés szükséges az illetékes nemzeti park igazgatósággal. (2016. évi LXXIV. Törvény)
- Az elektronikus hírközlési építmények, a postai létesítmények elhelyezése esetén a vonatkozó jogszabályok előírásai érvényesek.
- Szeméttelpek NATURA 2000 jelölő élőhelyeken nem létesíthetők, az illegális szeméttelrakásokat fel kell számolni. (2018. évi CXXXIX. törvény)
- A falopások megakadályozandók az érintett területeken.
- A területhasználat során nem kerülhetnek ki a környezetbe jelölő fajt és/vagy élőhelyet károsító anyagok (szennyvíz, műtrágya, vegyszerek, só stb.).
- Natura 2000 jelölő élőhelyen iparterület kialakítása nem engedélyezhető.

3.2.1.2. Gazdálkodáshoz köthető egyéb általános kezelési javaslatok

Vadászattal kapcsolatos javaslatok:

- Művelt (szántott) vadföldeken csak egyszikűek (kivéve energiafű) és pillangósok természetűek. A művelés során fokozott figyelmet kell fordítani a gyomnövények terjedésének megelőzésére.
- Vadgazdálkodás során szóró gyepre csak az igazgatósággal egyeztetett helyszínre telepíthető. A preferált etető anyagok: kizárólag tiszta (kihelyezés előtt külön átrostált) szemes vagy csöves kukorica, valamint talajrárakódásoktól megtisztított répa, illetve darabos lédús takarmány (pl. alma).
- Egy-egy alkalommal, egy-egy szóróra legfeljebb 10 kg szemes-, vagy 100 kg lédús takarmány juttatható ki. A szórók környezetét folyamatosan figyelemmel kell kísérni, az esetlegesen megjelenő gyomnövényeket rendszeres kaszálással vagy kihúzással még magérlelés előtt el kell távolítani.
- Sózók – az egyes helyszínek fokozott feltúrásának és széttaposásának elkerülése érdekében – csak tuskósózó, sózóláda, vagy sózóvályú formájában üzemeltethetők.
- Zárttéri vadtartás és bármilyen vadkibocsátás hatósági engedélyhez kötött, a tervezési területen természetvédelmi szempontból nem támogatható, kivéve az őshonos fajok repatriációja céljából, az igazgatósággal egyeztetett módon történő tevékenységeket.
- A használaton kívüli, leromlott állapotú vadgazdálkodási-vadászati létesítmények elbontásáról és a bontott anyag elszállításáról a vadászatra jogosult gondoskodik.
- A vadászati és vadgazdálkodási létesítményeket természetes anyagokból, tájba illő módon kell megépíteni. E szempontokat a meglévő, felújításra szoruló létesítmények karbantartásakor, átalakításakor is érvényesíteni kell.
- Élőfára vagy élőfához rögzítve vadgazdálkodási létesítmény nem építhető.
- A művelt (kaszált) gyepterületeken levő nagyvadetető környékét rendezetten kell fenntartani: a téli etetési időszak után az etetőhely környékén szétszórt szénát össze kell gyűjteni, és év közben legalább egy alkalommal az etetőhely körül felverődő gyomokat magérlelés előtt le kell kaszálni.

Bányászattal kapcsolatos javaslatok:

- A területen új bányatelek nem fektethető, valamint külszíni bányanyitás nem támogatható.

3.2.1.3. Gyeppek

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Gyeppek esetében legfontosabb feladat a nyílt, inváziós és gyomfajoktól mentes, természetes növénytakaróval fedett élőhelyek megőrzése, fenntartása. Ezen cél elérése érdekében elengedhetetlen az antropogén hatásra kialakuló gyakori tüzesetek megelőzése, a megfelelő és kímélő agrotechnika kiválasztása, a közösségi jelentőségű fajok életmenetét, virágzását, fészkelését és fiókanevelését figyelembe vevő kaszálási időpont megválasztása. A legeltetés csak a kevésbé sérülékeny területeken képzelhető el.

A vadgazdálkodási létesítmények (sózó, szóró, vadetető) gyepen történő elhelyezését a gyomosító, a vadak koncentrált túrása, taposása okozta károsító hatása miatt el kell kerülni.

Vadgazdálkodás során szóró gyepre és tisztásra nem telepíthető, máshol preferált etető anyagok: kizárólag tiszta (kihelyezés előtt külön átrostált) szemes vagy csöves kukorica, valamint talajrárakódásoktól megtisztított répa, illetve darabos lédús takarmány (pl. alma).

A vadfajok által okozott gyepfeltúrások elegyengetése, minden esetben egyedi elbírálás, az igazgatósággal való előzetes egyeztetést igényel.

Gazdálkodáshoz köthető konkrét kezelési előírás-javaslatok

Gazdálkodáshoz köthető kötelezően betartandó előírások

A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet, az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet és az azt módosító 337/2013. (IX.25) Korm. rendelet előírásai kötelező érvényűek. Ezen előírásokat külön nem jelezzük a részletes javaslatok között.

Mivel a terület teljes egészében védett terület is kötelezően betartandóak a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvényben megfogalmazott előírások is.

A termőföldek hasznosítására és a földvédelemre vonatkozó rendelkezéseket a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény is megállapítja, ezeket is be kell tartani.

306/2010 Kormányrendelet a levegő védelméről az égetésre vonatkozó előírások.

259/2011. (XII.7) Korm. rendelet, mely többek között a tűzvédelmi bírságról is szól.

Vízügyi szempontból a 1995. évi LVII. törvény, a 83/2014 (II.14.) Korm. rendelet, 120/1999. (VII.6.) Korm. rendelet, 223/2014. (IX.4.) Korm. rendelet a vízügyi igazgatási és a vízügyi, valamint a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről.

234/2011. (XI. 10.) Korm. Rendelet 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról.

A területen számos VP támogatás pályázható - Lsd. 3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer fejezetben – mely segíti az előírás-javaslatok betartását.

Gazdálkodáshoz köthető önként vállalható kezelési javaslatok

1. Domb és hegyvidéki zárt gyeppek

(a) **Kezelési egység kódja:** KE-1

(b) **Kezelési egység meghatározása:** A tervezési területen található kaszálórétek, legelők, sztyeprétek tartoznak a kezelési egységbe

(c) **Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:**

Érintett ANÉR élőhelyek:

- C23 – Tőzegmohás átmeneti lápok és tőzegmohalápok
- D2 – Kékperjés rétek
- D34 – Mocsárrétek
- D5 – Patakparti és lápi magaskórósok
- E1 – Franciaperjés rétek
- E2 – Veres csenkeszes rétek
- E34 – Hegy-dombvidéki sovány gyepek és szőrfügyepek
- E5 – Csarabosok
- H3a – Köves talajú lejtősztyepek
- H4 – Erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok
- OB – Jellegtelen üde gyepek
- OC – Jellegtelen száraz gyepek

Érintett NATURA 2000 élőhelyek:

- 4030 Európai száraz fenyérek
- 6210 Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik
- 6230 Fajgazdag *Nardus*-gyepek szilikátos alapkőzetű hegyvidékeken és a kontinentális európai területek domb és hegyvidékein
- 6240 Szubpannon sztyepék
- 6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzegecs vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)
- 6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai
- 6440 Folyóvölgyek *Cnidion dubii* társuláshoz tartozó mocsárrétei
- 6520 Hegyi kaszálórétek
- 6510 Sík és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- 7140 Tőzegmohás lápok és ingólápok

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Illatos csengettyűvirág (*Adenophora liliifolia*), leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*), magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*), Stys-tarsza (*Isophya stysi*), erdélyi avarszöcske (*Pholidoptera transsylvanica*), vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), erdei pacsirta (*Lullula arborea*), haris (*Crex crex*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), kígyászölyv (*Circaetus gallicus*), kerecsensólyom (*Falco cherrug*), békászósas (*Aquila pomarina*), kis örgébics (*Lanius minor*), nyári lúd (*Anser anser*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), nagy kócsag (*Egretta alba*), nagy lilik (*Anser albifrons*), parlagi sas (*Aquila heliaca*), kékes rétihéja (*Circus aeruginosus*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), kék vércse (*Falco vespertinus*), parlagi pityer (*Anthus campestris*).

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

Réti kardvirág (*Gladiolus imbricatus*), szibériai nőszirm (*Iris sibirica*), északi sás (*Carex hartmanni*), kenyérbél cickafark (*Achillea ptarmica*), kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), mocsári nőszőfű (*Epipactis palustris*), gömböskosbor (*Traunsteinera globosa*), hússzínű ujjaskosbor (*Dactylorhiza incarnata*), széles- és keskenylevelű gyapjúsás (*Eriophorum latifolium*, *E. angustifolium*).

(d) Javasolt előírások

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok	Magyarázat
GY01	Felülvetés nem megengedett.	
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.	
GY09	Fogasolás nem megengedett.	
GY10	Tárcsázás nem megengedett.	Ahol nagymértékű vaddisznótúrás van a gyepegyengetésének lehetőségét és módját egyeztetni kell az igazgatósággal.
GY11	Hengerezés nem megengedett.	
GY13	Kiszántás nem megengedett.	
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.	
GY15	Tűzpázták létesítése nem megengedett.	
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.	Kivéve OC, OB élőhelyek
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.	Legeltetéses hasznosítás csak az OB, OC élőhelyeken lehetséges
GY23	A felhalmozódott füavár eltávolítása.	
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása	
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	Ha jelölő élőhelyet vagy fajt nem veszélyeztet augusztus 15-től megkezdhető.
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése	
GY44	A legeltetési sűrűség egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.	Csak az OB, OC élőhelyek
GY45	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.	Csak az OB, OC élőhelyek
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.	Csak az OB, OC élőhelyek

GY62	A gyepen legeléskizárt terület kialakítása, ami nem haladja meg a parcella 30%-át.	Csak az OB, OC élőhelyek
GY67	Legeltethető állatfajta: szarvasmarhafélék	Szarvasmarha, csak az OB, OC élőhelyek
GY70	Legeltethető állatfajta: lófélék (ló, szamár)	Csak az OB, OC élőhelyek
GY76	Kaszálás augusztus 15. után lehetséges.	Haris fészkelése esetén.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.	Gyeptípustól függő kaszálási időpont, mivel Natura 2000 terület kötelezően be kell jelenteni a kaszálási időpontot, ekkor van lehetőség korlátozásra pl. vérfű hangyaboglárka, vagy haris esetében.
GY95	15-20% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.	Különösen vérfű hangyaboglárkás területeken.
GY99	A kaszálatlan területet évente más helyen történő kialakítása.	Különösen vérfüves élőhelyeken.
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.	
GY102	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe beletartozhatnak.	
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
GY110	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.	
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.	
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges.	Csak az OB, OC élőhelyek
GY128	Kaszálás szárazzással nem helyettesíthető.	
GY133	Legeltetés során élő vízből nem lehet itatni, az itatáshoz a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen itatóvályú kialakítása.	OB, OC élőhelyek
Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó előírás-javaslatok	
VA03	A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető.	Gyepszerkezetet teljesen lerontja. OB, OC élőhelyek kivételével új nem létesíthető, illetve a többi élőhelyen a régiek is elbontásra javasoltak.

(e) Élőhelyfejlesztési és élőhelyrekonstrukció javaslatok:

A cserjésedő gyepekben élőhelyrekonstrukció, azaz részleges/szelektív cserjeirtás szükséges vegetációs és fészkelési időszakon kívül.

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A A 6210 Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*), a 6520 Hegyi kaszálórétek, a 6510 Sík és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), a 6410 Kékperjés láprétek meszes, tözeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*), a 6440 *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei, a 6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai és a 6230 Fajgazdag *Nardus*-gyepek szilikátos alapkőzetű hegyvidéki területeken és kontinentális európai területek domb- és hegyvidékein élőhelyek megőrzése érdekében az aktuális vízállapotokat és a földön fészkelő madarak életmenetét is figyelembe vevő, kíméletes módszerrel történő kaszálás - esetleg sávos kaszálás - képzelhető el, melynek időpontját az itt élő jelölő fajok életmenetéhez és szaporodásához alkalmazkodva kell megválasztani. Természetvédelmi szempontból sávos vagy mozaikos kaszálás foganatosítását tartjuk leginkább elfogadhatónak. Legeltetés csak az OB, OC – rontott nedves és száraz gyepeken lehetséges, mert a túltartott állatállomány által okozott taposási és rágási kár károsítja a jelölő fajokat, rontja a gyepek természetes szerkezetét tömörödést és gyomosodást okoz.

A felbukkanó inváziós fajok irtására a természetes gyepszerkezet, míg a cserjék visszaszorítására az árnyékolás megszüntetése miatt van szükség. A védett cserjefajokat, méretes vadgyümölcsfákat, odvas fákat madárvédelmi szempontból is meg kell őrizni.

3.2.1.3. Erdők

A következőkben azon erdős élőhelytípusok kezelésére és fenntartására (esetenként rekonstrukciójára) vonatkozó természetvédelmi javaslatokat foglaljuk össze, melyek a madárvédelmi területen a jelölő madárfajok fészkelése szempontjából jelentősek. A kezelési javaslatok a lehetséges mértékben figyelembe veszik a közösségi jelentőségű növény- és állatfajok, valamint az egyéb (védett vagy lokálisan értékesnek minősíthető) fajok élőhelyi igényeit is. A kezelési javaslatok kapcsán ugyanakkor fontos kiemelni, hogy a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ (5) pontja értelmében „a fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

A megfogalmazásra kerülő kezelési javaslatok célja, hogy a tervezési terület földrajzi jellemzői, az előforduló közösségi jelentőségű értékek és a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat alapján javaslatot tegyenek a területfenntartás, területhasznosítás, illetve gazdálkodás jövőben kívánatos módjára. A fentebbi jogszabályi kivonat alapján a gazdálkodók számára ezek a természetvédelmi javaslatok jelen terv alapján külön kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak jövőbeni (a fenntartási terv irányelveivel összhangban kidolgozandó) támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat kötelezővé. A már más jogszabályok vagy hatósági eszközök alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azokat megalapozó jogszabály vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra (például az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvényből levezethető irányelvekre és kötelezettségekre) többnyire csak utalást tesz.

A kezelési egységek meghatározásánál a jelölő madárfajok élőhelyigényét és fizikai jelenlétét, mozgását, életmenetét figyelembe véve állítottuk fel a hozzávetőlegesen azonos jellemzőkkel bíró, s ezért többé-kevésbé azonos kezelést igénylő, térben is jól elhatárolható kezelési egységeket.

A tervezési területen az erdős kezelési egységek elhatárolása összességében egy szempont figyelembevételével történt, mely a korosztályviszony. Mivel a legtöbb madárfaj számára fészkelési és táplálkozási szempontból a közelmúltban letermelt erdők nem jelentenek alkalmas élőhelyet, ezért ebben az esetben (úgymond korosztályi alapon) a vágásterületek, erdősítések és nemrégiben záródott fiatalosok (ÁNÉR-kódok: P1, P3, P8) elkülönítésére került sor a korosabb erdőktől. Az efféle korosztály szerinti kategóriák kialakításának oka, hogy a vágásos erdőgazdálkodás során kialakult vágásterületek és az azok ismételt beerdősülésével/beerdősítésével létrejövő kezdeti erdő-stádiumok (hozzávetőlegesen 25-30 éves korig) speciális állapotjellemzőkkel bírnak és bennük a zárt, idősebb erdők kezeléséhez képest jelentősen eltérő tevékenységek folynak.

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A tervezési terület összesen 11 erdőtervezési körzetet érint. A területre készített körzeti erdőtervek 2012-2020 közötti időszakban íródtak, így bennük a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok hosszú távú fenntartásának szempontjai részben már megjelennek.

A jelölő erdős élőhelytípusok kedvező természetességi állapotú (természetes és természetserű erdő, illetve esetleg származék erdő besorolású) állományainál a továbbiakban törekedni kell a NATURA 2000 rendeltetés elsődleges rendeltetésként való megállapítására.

A termőhelyi szélsőségekkel terhelt termőhelyeken álló, véderdő jellegű, melyek többnyire természetvédelmi szempontból is értékes erdők kisebb, önálló erdőrészekként nem leválasztható állományaiban – az erdőrészlet egészéhez viszonyítva – differenciált erdőkezelést kell biztosítani. A véderdő jellegű foltok általában gazdaság orientált erdőgazdálkodás nélkül, elsősorban a természetes erődinamikai folyamatokra alapozva, azokat segítve tartandók fenn. A kezelési feladatok e helyeken az idegenhonos fafajok minél teljesebb körű visszaszorítása, a vadkárosítás megelőzése, a felújulási folyamatok segítésére, illetve esetleg a közutak melletti 20-30 m széles erdősávok gondozására terjednek ki.

Az üzemmódok közül, a területen kívánatos a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódokra való áttérés (átalakító, szálaló, illetve faanyag-termelést nem szolgáló üzemmód).

A fahasználatokkal érintett erdők állománynevelése (tisztítások, gyéritések) során az őshonos elegyfajok egyedei kímélendők, visszahagyandók. Idegenhonos fafajokkal egyes erdőkben az őshonos fafajok teljesszerű megtartására kell törekedni, az idegenhonos fajokat azonban lehetőleg teljes mértékben vissza kell szorítani. A nevelési munkák során kerülni kell a sematikus jellegű gyéritéseket, az egyenletes hálózatok kialakítását, illetve az erdőszerkezetet homogenizáló beavatkozásokat, törekedni kell a szerkezeti változatosság (alsó lombkoronaszint, cserjeszint, böhöncök, mikroélőhelyek, stb.) megtartására, fokozására.

A vágásos és átalakító üzemmódba sorolt erdőknél a termőhelyi viszonyok és az állományok egészségi állapota függvényében a lehető legmagasabb vágáskorok alkalmazását kell célul kitűzni. A gyorsan növekvő fafajok állományaiban (égeresek, fűzesek, nyárasok) 40-70 év közötti vágáskorok határozhatók meg.

Változatos szerkezetű, korosztályú, fajösszetételű állományokat eredményező (folyamatos erdőborítás melletti gazdálkodást/kezelést lehetővé tevő) természetes felújítási módok alkalmazása mindenképpen kívánatos a területen.

A természetmegőrzési területen belül az állománytípusok jövőbeni kívánatos arányát és térbeli mintázatát a potenciális természetes erdőtársulások eloszlása határozza meg. Az erdőterületeken belül található idegenhonos fafajú erdők főként erdeifenyvesek, akácosok, lucfenyvesek, feketefenyvesek, melyek elsősorban a hegy-dombvidéki zonális erdőtársulások, illetve a keményfás ligeterdők helyén tenyésznek. Átalakításukkal az őshonos, termőhelynek megfelelő faállománytípusok területi növekedése valósulna meg és ezzel a kijelölési szempontoknak is jobban megfelelné. Az idegenhonos fafajú erdők fafajcserés átalakítása természetvédelmi szempontból indokolt, így annak támogatási rendszeren keresztül való ösztönzése fontos feladat.

A távlati célállomány-típusok minden erdőterületen a termőhelyi viszonyoknak megfelelő, őshonos fő- és elegyfajok alkotta, a potenciális természetes erdőtársulásoknak megfelelő állománytípusok lehetnek. A terület jellemzői alapján a terület fontosabb célállomány-típusai a következők: B (bükkös), GY-KTT (gyertyános-kocsánytalan tölgyes), CS-KTT (cseres kocsánytalan tölgyes), KST (kocsányos tölgyes), GY-KST (gyertyános kocsányos tölgyes), MOT (molyhos tölgyes), HNY-E (elegyes hazai nyaras), GY (gyertyános).

Kulcseleme az erdők jó természetességi állapotban történő fenntartásának az alkalmazott fakitermelési és közelítési technológia. A teljes fában vagy hosszúfában történő vonszolások közelítés nagyon sok kárt okozhat a visszamaradó állományban, az aljnövényzetben, az erdőtalajhoz kötött elforduló mikroélőhelyekben és magában a talajban is. Minél nagyobb arányban szükséges tehát a faanyag emelt formában való mozgatása, illetve a kíméletes közelítési módok alkalmazása. Fontos szempont továbbá a fakitermelési munkák (faanyag-felkészítés, faanyag-mozgatás, vágásterület-rendezés) időpontjának megválasztása. Mindenképpen tekintettel kell lenni az időjárási körülményekre, illetve talajállapotokra. Ezeket a feladatokat elsősorban a fő vegetációs és költési időszakon kívül (augusztus 15. és március 15. között) kell elvégezni.

Az erdők jó természetességi állapotának megőrzéséhez és fejlesztéséhez, valamint az erdei biodiverzitás-védelméhez hozzátartozik a mikroélőhelyek megtartása és bővítése is. A mikroélőhelyek részben termőhelyi eredetűek (pl. források, erek, patakok, kisvízállások), részben a faállomány-szerkezet függvényében vannak jelen (pl. álló és fekvő holtfa, facsonk, hasadt-törött fák, üreges-odvas törzsek). Közülük kiemelkedő jelentősége van a holtfa különböző formáinak (jelenlététől számos élőlénycsoport léte, lokális megmaradása függhet), így a gazdálkodási célzatú beavatkozások során az álló és fekvő holtfa egy része (elsősorban a vastagabb, 15 cm törzsméretű feletti holtfa, hektáronként 5-20 m³ mennyiségben) javasolt visszahagyni (az 5 m³ egészségügyi termelésre vonatkozik).

Az erdőkben folytatott gazdálkodási/kezelési célzatú beavatkozások során minden esetben tekintettel kell lenni a NATURA 2000 jelölő fajok (és természetesen más értékes, védett fajok) populációnak megőrzésére, életfeltételeik biztosítására. Az egyes növény- és állatfajok érdekében fogantatható intézkedések: a lelőhely, szaporodási hely és környékének gazdálkodás alóli (időszakos vagy teljes) mentesítése, az adott élőlénycsoport számára szükséges szubsztrát/közeg (pl. holtfa, odú, cserjeszint, táplálkozási kapcsolatok révén releváns fafaj) megtartása-megjelenítése, az egyéb veszélyeztető tényezők elhárítása.

Az országos problémaként jelentkező erdei vadkár helyi szinten is megmutatkozik: a térségbeli vaddisznó-populáció főleg taposással, a feltalaj feltúrásával-átforgatásával, makkfelszedéssel, a csemeték kitérésével okoz kárt. A felmerülő problémával szemben az egyetlen lehetséges – mielőbb megvalósítandó – megoldás a térségi szintű, vadlétszám-csökkentés.

Vadgazdálkodás során szóró tisztásra nem telepíthető, máshol preferált etető anyagok: kizárólag tiszta (kihelyezés előtt külön átrostált) szemes vagy csöves kukorica, valamint talajrárakódásoktól megtisztított répa, illetve darabos lédús takarmány (pl. alma).

Gazdálkodáshoz köthető konkrét kezelési előírás-javaslatok

Gazdálkodáshoz köthető kötelezően betartandó előírások

Az erdők fenntartására és a bennük folytatott gazdálkodásra, kezelésre vonatkozó általános (kötelezően betartandó) szabályokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény, valamint a végrehajtására kiadott 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet rögzíti. Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet előírásai szintén kötelező érvényűek, s a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. természetvédelmi szempontú szabályrendszerét – lévén, hogy a tervezési terület részben a 12/2009. (VIII.19.) KvVM rendelettel megerősített védettséggű Megyaszói-tátorjános, a 15/1994 (IV.29.) KTM Sóstó-legelő, a 51/2007 (X.18.) KvVM Füzérradványi-park, a 24/1997. (VIII.

1.) KTM Megyer-hegyi Tengersizem, a 8/1990. (VII. 17.) KöM Erdőbényei fás legelő, a 98/2007. (XII. 23.) KvVM Abaujkéri Aranyos-völgy, a 5/2010. (III. 23.) KvVM Tállyai Patócs-hegy, és a 125/2011. (XII. 21.) VM Bodrogszegi-várhegy természetvédelmi terület is a részét képezi – be kell tartani. Mindezeket túl további, a természetmegőrzési terület egy-egy részterületére vonatkozó szabályokat rögzítenek a 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet alapján készített ún. erdőterv-rendeletek. Utóbbi rendeletek erdőgazdálkodásra vonatkozó – elég részletes és konkrét – szabályrendszerét az alábbiakban részletezzük:

Az Alsó-Hegyközi erdőtervezési körzet területére vonatkozó, az erdőterv 2021-2030 közötti érvényessége során kötelezően betartandó (releváns) erdőgazdálkodási szabályok a 60/2013. (VII. 19.) VM rendelet-szerint.

A Bodrogszegi erdőtervezési körzet területére vonatkozó, az erdőterv 2019-2028 közötti érvényessége során kötelezően betartandó (releváns) erdőgazdálkodási szabályok a 60/2013. (VII. 19.) VM rendelet-szerint.

A Dél-Borsodi erdőtervezési körzet területére vonatkozó, az erdőterv 2021-2030 közötti érvényessége során kötelezően betartandó (releváns) erdőgazdálkodási szabályok a 60/2013. (VII. 19.) VM rendelet-szerint.

Az Erdőbényei erdőtervezési körzet területére vonatkozó, az erdőterv 2012-2021 közötti érvényessége során kötelezően betartandó (releváns) erdőgazdálkodási szabályok a 60/2013. (VII. 19.) VM rendelet-szerint.

Az Erdőhorvati erdőtervezési körzet területére vonatkozó, az erdőterv 2018-2027 közötti érvényessége során kötelezően betartandó (releváns) erdőgazdálkodási szabályok a 60/2013. (VII. 19.) VM rendelet-szerint.

A Felső-Hegyközi erdőtervezési körzet területére vonatkozó, az erdőterv 2019-2028 közötti érvényessége során kötelezően betartandó (releváns) erdőgazdálkodási szabályok a 60/2013. (VII. 19.) VM rendelet-szerint.

A Fonyi erdőtervezési körzet területére vonatkozó, az erdőterv 2015-2024 közötti érvényessége során kötelezően betartandó (releváns) erdőgazdálkodási szabályok a 60/2013. (VII. 19.) VM rendelet-szerint.

A Gönci erdőtervezési körzet területére vonatkozó, az erdőterv 2016-2025 közötti érvényessége során kötelezően betartandó (releváns) erdőgazdálkodási szabályok a 60/2013. (VII. 19.) VM rendelet-szerint.

A Hernád völgyi erdőtervezési körzet területére vonatkozó, az erdőterv 2014-2023 közötti érvényessége során kötelezően betartandó (releváns) erdőgazdálkodási szabályok a 60/2013. (VII. 19.) VM rendelet-szerint.

A Sárospataki erdőtervezési körzet területére vonatkozó, az erdőterv 2017-2026 közötti érvényessége során kötelezően betartandó (releváns) erdőgazdálkodási szabályok a 60/2013. (VII. 19.) VM rendelet-szerint.

A Szerencsi erdőtervezési körzet területére vonatkozó, az erdőterv 2013-2022 közötti érvényessége során kötelezően betartandó (releváns) erdőgazdálkodási szabályok a 60/2013. (VII. 19.) VM rendelet-szerint.

Gazdálkodáshoz köthető önként vállalható kezelési javaslatok

3.2.1.3.1. Korosabb (20-25 évnél idősebb) erdőállományok

a) Kezelési egység kódja: KE-2

(b) Kezelési egység meghatározása: A makroklimatikus viszonyok által meghatározott, szélsőségektől mentes, (sekély-)közepmély-mély termőrétégű talajokon kialakult zonális erdők (bükkösök, gyertyános-kocsánytalan tölgyesek cseres-kocsánytalan tölgyesek és cser nélküli

kocsánytalan tölgyesek), valamint termőhelyi szélsőségekkel terhelt területeken álló erdők (molyhos tölgyesek, kőrisesek, hársasok, juharosok) középkorú és idős állományai. A többletvízhatás alatt álló termőhelyeken (völgytalpakon, patakok mentén, vízállásos mélyedésekben) kialakult, jellemzően mézgás éger (kisebb hányadban törékeny fűz, fehér fűz) alkotta, gyakran nedves talajú, völgytalpi irtásrétek után másodlagosan létrejött ligeterdők és az őshonos lombos állományok helyén (azok véghasználata után), illetve részben egykori irtásterületeken mesterségesen létrehozott, fenyőfajok vagy fehér akác dominanciájával jellemezhető erdők középkorú és idős állományai.

(c) Kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- J4 – Fűz-nyár ártéri erdők
- J5 - Égerligetek
- J6 – Keményfás ártéri erdők
- K1a – Gyertyános-kocsányos tölgyesek
- K2 - Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek
- K5 - Bükkösök
- K7a – Mészkerülő bükkösök
- K7b – Mészkerülő gyertyános-tölgyesek
- L2a - Cseres-kocsánytalan tölgyesek
- L2x – Hegylábi zárt erdőssztyep tölgyesek
- L4a – Zárt mészkerülő tölgyesek
- LY2 – Törmeléklejtő-erdők
- LY4 – Tölgyes jellegű sziklaerdők és tetőerdők
- M1- Molyhos tölgyes bokorerdők
- RA – Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdőszávok
- RB - Őshonos fajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
- RC - Őshonos fajú keményfás jellegtelen erdők
- RDa - Őshonos lombos fajokkal elegyes fenyves származékerdők
- RDb - Őshonos lombos fajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 9110 Mészkerülő bükkösök (*Luzulo-Fagetum*)
- 9130Submontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*)
- 9180 Lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion* erdői
- 91E0 Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*);
- 91F0 Nagy folyókat kísérő keményfás ligeterdők *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)
- 91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeával* és *Carpinus betulusszal*;
- 91H0 Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*-szel
- 91M0 Pannon cseres-tölgyesek

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Zöld seprőmoha (*Dicranum viride*), csengettyűvirág (*Adenophora lilifolia*), piros kígyószisz (*Echium maculatum*), magyar nőszirm, (*Iris aphylla ssp. Hungaricam*), leánykőköröcsin (*Pulsatilla grandis*), zempléni futrinka (*Carabus zawadzskii*), nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), sárga gyapjasszövő, (*Eriogaster catax*), csíkos medvelepke (*Euplagia quadripunctaria*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), gyászincér (*Morimus funereus*), erdélyi avarszöcske (*Pholidoptera transsylvanica*), kerekvállú állasbogár (*Rhysodes sulcatus*), havasi cincér (*Rosalia alpina*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), barna kánya (*Milvus migrans*), halászsas (*Pandion haliaetus*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), parlagi sas (*Aquila heliaca*), jégmadár (*Alcedo atthis*) darázsölyv (*Pernis apivorus*), vándorsólyom (*Falco peregrinus*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), erdei pacsirta (*Lullula arborea*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*), szirti sas (*Aquila chrysaetos*), nagy kócsag (*Egretta alba*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), kígyászölyv (*Circaetus gallicus*), békászó sas (*Aquila pomarina*), örvös légykapó (*Ficedula albicollis*), uráli bagoly (*Strix uralensis*), kis örgébics (*Lanius minor*), kék vércse (*Falco vespertinus*), füleskuvik (*Otus scops*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), hamvas küllő (*Picus canus*), kis légykapó (*Ficedula parva*), kék galamb (*Columba oenas*), közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*), kékes rétihéja (*Circus cyaneus*), partifecske (*Riparia riparia*), uhu (*Bubo bubo*), tövisszűrő gébics (*Lanius collurio*), lappantyú (*Caprimulgus europaeus*), kerecsensólyom (*Falco cherrug*), fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*), nyugati pizedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*), hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), szürke farkas (*Canis lupus*), közönséges hiúz (*Lynx lynx*).

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

Fehérlő vánkosmoha (*Leucobryum glaucum*), kapsos korpafű (*Lycopodium clavatum*), kígyózó korpafű (*Lycopodium annotinum*), közönséges laposkorpafű (*Diphasium complanatum*), részeg korpafű (*Hupersia selago*), egyvirágú körtike (*Pyrola uniflora*), ernyős körtike (*Chimaphila umbellata*), kis körtike (*Pyrola minor*), kereklevelű körtike (*Pyrola rotundifolia*), gyöngyvirágos körtike (*Orthilia secunda*), fekete áfonya (*Vaccinium myrtillus*), vörös áfonya (*Vaccinium vitis-idea*), farkasboroszlán (*Daphne mezereum*), nagy völgycsillag (*Astrantia major*), erdei ujjaskosbor (*Dactylorhiza fuchsii*), Schudich-tarsóka (*Thlaspi kovatsii subsp. schudichii*), havasalji rózsa (*Rosa pendulina*), ikrás fogasír (*Cardamine glanduligera*), pávafarkú salamonpecsét (*Polygonatum verticillatum*), kék meztelencsiga (*Bielzia coerulans*), pompás futrinka (*Carabus obsoletus*), fogasvállú állasbogár (*Omoglymmius germari*).

(d) Javasolt előírások

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok	Magyarázat
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökzöld vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.	A folyamatos erdőborítás elérése érdekében foganatosítandó
E04	Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természet szerű erdők 100 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása.	Bálványfa, zöld juhar, akác, amerikai kőris, császárfű állományainak visszaszorítása
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.	Fenyőfajok telepítésének

		mellőzése
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.	Akácosok visszaszorítása
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).	
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.	
E11	A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részletként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával.	A nyílt, részben fedett élőhelyek kímélete, aktuális vegetációjának érintetlenül hagyása, (kivételt képez ez alól az inváziós fajok irtása)
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	Cserjések meghagyása (jelölő madárfajok potenciális élőhelye). Inváziós fajok minél teljesebb körű visszaszorítása
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.	Kivétel, akácok, inváziós fajok uralta területek
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	Jelölő madárfajok (harkályfélék) táplálékszerzését, biztosító egyedek visszahagyása. Holt faanyagban fejlődő ízeltlábúak élőhelyének biztosítása
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.	Jelölő madárfajok fészkelési lehetőségeinek biztosítása
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Jelölő madárfajok zavartalan szaporodásának biztosítása
E24	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.	A beékelődő nyílt élőhelyek érintetlen fenntartása.
E32	Örökerdő üzemmódra való áttérés.	Többféle erdőállapot egyidejű fenntartása a jelölő fajok védelme érdekében
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás	Az idegenhonos

	mellőzése.	fafajok alkotta, idegenhonos dominanciájú erdők kivételével
E37	Tájhonos fafajú állományok véghasználata során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító hagyásfa csoport (mikroélőhely) visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.	Fészkelőhelyek, „beszálló” fák biztosítása
E39	A mikroélőhelyek fenntartása.	Mikroélőhelyeknek tekinthetők pl. források, erek, patakok, kisvízállások, facsonk, hasadt-törött fák, üreges-odvas törzsek stb. melyek kímélete szükséges.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.	Amennyiben az E88-as javaslatban megfogalmazott időszakon kívül fokozottan védett faj költségeinek zavartalanságát attól eltérő időszak biztosítja szakmai szempontból, a konkrét korlátozási javaslatok a körzeti erdőtervezések, vagy egyedi hatósági eljárások során kerülnek megfogalmazásra.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	Idegenhonos fajok telepítése szálanként sem engedélyezett
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.	
E70	<p>Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektlás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. 	

	• Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöpöpnésmentes kijuttatással.	
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, száruzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	Vegyszeres kezeléssel kombinálva is (akác, bálványfa esetében)
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.	Csak indokolt esetben
E75	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.	Csak indokolt esetben
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) történő megakadályozása.	
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	
E87	Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód fenntartása.	A véderdő jellegű, érzékeny területeken
E88	Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető.	A kezelési egység területén főszabályként kezelendő
E95	A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása magas tuskó visszahagyásával, az odú megőrzésével.	Odúlakó fajok fészkelési lehetőségeinek biztosítása
Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó előírás-javaslatok	Magyarázat
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós és/vagy élőhelyfejlesztési javaslatok nem merültek fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása, az erdők szerkezetének javítása, az álló és fekvő holtfa mennyiségének növelése) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a d) pont alatt szerepelnek

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A nevelővágások végzése során az elegyes, változatos szerkezetű, mikrohabitatokban gazdag erdők kialakítása és fenntartása a cél, a megfogalmazott javaslatok ennek megfelelően ezekre a kérdésekre fókuszálnak. A véghasználatok kapcsán a vágásos üzemmódtól való minél nagyobb mértékű eltávolodást, a folyamatos erdőborítás felé való elmozdulást helyeztük a középpontba: a felújítívágások szálalóvágásokkal való felváltása, illetve az örökerdő gazdálkodás felé való átmenetet biztosító erdőművelési beavatkozások említése egyaránt ezt az irányt hangsúlyozza. A megfogalmazott javaslatok egyidejűleg szolgálják az idegenhonos fafajok fokozatos visszaszorítását

és általában a tervezési terület erdőtakarója legnagyobb hányadát lefedő zonális erdők természetességi állapotának javítását is. A célkitűzések elérésének feltétele a nagyvadlétszám csökkentése, a vadhatás jelentős mértékű mérséklése. Mindezek által az erdők természetességi értékének növelése érhető el, mely a jelölő madárfajok állomány nagyságának megőrzését hosszú távon biztosíthatja.

3.2.1.3.2. Erdősítések, fiatalosok (20-25 éves korig), vágásterületek és fiatal pionír erdők

a) Kezelési egység kódja: KE-3

(b) Kezelési egység meghatározása: A gazdálkodás alá vont zonális erdők (bükkösök, gyertyános-kocsánytalan tölgyesek, gyertyános-kocsányos tölgyesek, cseres és cser nélküli kocsánytalan tölgyesek), égeresek, hársasok, juharosok és idegenhonos fafajú erdők vágásos erdőgazdálkodás során (véghasználat után) kialakult olyan fázisai (üres vágásterületek, természetes újulattal fedett vágásterületek, mesterséges erdősítések, hézagos vagy zárt fiatalosok), amelyeknél a középkorú és/vagy idős faállomány hiánya miatt az alapvető élőhelyi jellegzetességek/specifikumok átmenetileg megszűnnek, a zárt állományok mikro-mezo léptékben értelmezhető klímája átalakul, a zárterdei lágyszárúak és állatfajok visszahúzódnak vagy eltűnnek, pionír és bolygatásjelző (esetleg adventív, inváziós) lágyszárúak és fásszárúak jelennek meg, vagy válnak időlegesen dominánssá, meghatározóvá.

(c) Kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- P1 - Őshonos fafajú fiatalosok;
- P8 – Vágásterületek;
- RB - Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők.

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Lappantyú (*Caprimulgus europaeus*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), erdei pacsirta (*Lullula arborea*), örvös légykapó (*Ficedula albicollis*).

Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Javasolt előírások

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok	Magyarázat
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.	
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.	Elsősorban, akác, császárfa
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros	Közösségi jelentőségű és egyéb

	hatások miatt).	fokozottan védett, védett fajok esetében merülhet fel.
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.	Közösségi jelentőségű és egyéb fokozottan védett, védett fajok esetében merülhet fel.
E11	A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részletként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával.	Amennyiben a felújítás nem kivitelezhető az adott részterületen termőhelyi ok miatt
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	Tisztítások, gyérítések során érvényre juttatható szempont.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	Hagyásfákra vonatkozóan érvényesítendő szempont.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.	
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.	Tisztítások, gyérítések során érvényre juttatható szempont. Elsősorban az őshonos elegyfák (köztük a pionír fajok) és egyes cserjefajok megtartása érdekében lehet alkalmazni.
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	A fészkelési időszakhoz igazodó időbeni korlátozást és annak térbeli hatályát az előforduló fokozottan védett madárfaj ökológiai igényei szerint kell megállapítani. Iránymutató szakirodalom (Pongrácz - Horváth 2010) alapján.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a	Tisztítások, gyérítések során

	természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.	érvényre juttatandó, általános érvényű szempont.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.	Tisztítások, gyéritések során érvényre juttatandó, általános érvényű szempont.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	Tisztítások, gyéritések során érvényre juttatandó, általános érvényű szempont.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.	Tisztítások, gyéritések során érvényre juttatandó, általános érvényű szempont.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása.	A lehetőségekhez képest a legnagyobb mértékben (holtfa, gyökértányérok, magas tuskók, stb.).
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.	Közethatású talajok, erdőtalajok (szintezett talajok) esetében a teljes talajelőkészítés a talaj gyors ütemű romlásával, terméketlenné válásával járna
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.	
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.	Lehetőség szerint. Az alternatív megoldás a gallyak aprítása lehet.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	Mindenhol a termőhelynek megfelelő fő és elegyfajokkal.
E53	Természetes újulat esetében mesterséges felújítás nem alkalmazható.	Ha az állomány felújulását legalább részlegesen biztosító újulat van jelen
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.	
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	

E61	Talajvédelmi rendeltetésű és felnyíló (erdőssztyepp jellegű) erdők esetében a felújítás során a táj- és termőhelyhonos fafajok tuskó- és gyökérsarj eredetű újulatának megőrzése.	Talajvédelmi rendeltetés esetén a természetes úton megjelent őshonos újulat mind megőrzendő.
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	A vágásterületeken és fiatalosokban esetleg jelentkező akácosodás megfékezésére.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:	
	• Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.	
	• Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.	Akácсарjak ellen július – szeptember hónapokban.
	• Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.	Akácсарjak ellen.
	• Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.	
	• Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.	
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, száruzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	A vegyszeres kezelésekkal kombinálva, akácсарjak visszaszorítása érdekében.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.	
E75	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.	
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fás szárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) történő megakadályozása.	
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	

(e) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós és/vagy élőhelyfejlesztési javaslatok annyiban merülnek fel, hogy vágásos erdőgazdálkodás korai fázisaiban (üres vágásterület, mesterséges erdősítés, pótlás, folyamatos és befejezett erdősítés ápolása) van a legtöbb lehetőség az élőhelyek állapotának javítását szolgáló egyik legmarkánsabb intézkedés, nevezetesen a fafajcsere végrehajtására (egyidejűleg az idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítására). A részletesebb javaslatok a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a d) pont alatt szerepelnek.

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési javaslatok igazodnak a vágásterületek, erdősítések és a fiatal, záródó vagy záródott állományok sajátosságaihoz. A javaslatok lehetőséget biztosítanak a véghasználat utáni nyílt (vágás)területeken és a lékes beavatkozásokkal érintett helyszíneken az idegenhonos fafajok elleni fellépésre, szükség esetén akár a vegyszerhasználatra, illetve hangsúlyozzák az őshonos fafajú, elegyes, idegenhonos elemektől mentes fiatalosok kialakításának szükségességét és fontosságát. A célkitűzések elérésének feltétele a nagyvadlétszám csökkentése, a vadhatás jelentős mértékű mérséklése.

3.2.1.4. Egyéb élőhelyek**3.2.1.4.1. Cserjés területek és szegélyélőhelyek**

a) Kezelési egység kódja: KE-4

(b) Kezelési egység meghatározása: Spontán cserjésedő területek és erdőterületek szegélyei

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- M6 – Sztyepcserjések;
- M7 – Sziklai cserjések;
- P2a – Üde és nedves cserjések;
- P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések;
- P2c – Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állományok

Érintett NATURA 2000 élőhelyek:

- 40A0 Szubkontinentális peri-pannon cserjések

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), zempléni futrinka (*Carabus zawadzskii*), tövisszűrő gébics (*Lanius collurio*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*), lappantyú (*Caprimulgus europaeus*).

Érintett, egyéb kiemelt fajok: törpemandula (*Amygdalus nana*), szirti gyöngyvessző (*Spirea media*).

(d) Javasolt előírások

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok	Magyarázat
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása	
GY28	A gyepes cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	Ha közösségi jelentőségű fajt és élőhelyet nem veszélyeztet augusztus 15-től megkezdhető. A sztyepecserjések esetében szelektív cserjeirtás végezhető az ANPI iránymutatásai szerint.
GY30	A természetes gyepesekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsméret felett) és a vadgyümölcsök (törzsméret megjelölése nélkül) megőrzése	
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.	
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása.	
GY129	A területen található őshonos cserjék minimum 5 %-ának meghagyása kisebb csoportokban, mérettől függetlenül (kis- és nagytermetű cserjék egyaránt).	
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.	
GY131	A cserjék - későbbi kezelések megkönnyítése érdekében - talajszintben való kivágása.	
Kód	Erdőgazdálkodásra vonatkozó előírás-javaslatok	Magyarázat
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepes területekkel érintkező állományok esetében a nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.	Amennyiben a cserjésedés olyan mértékű, hogy már fásításnak számít.
Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó előírás-javaslatok	Magyarázat
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen	

(e) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

Az értékes, de előrehaladott szukcesszionális állapotú, erősen cserjésedett gyepeken a cserjeirtás elvégzése után, folyamatos kaszálással a cserjéseket gyepé kell alakítani a nyílt élőhelyek területi arányának megtartás érdekében. Ez alól kivételt jelentenek az értékes sztyepecserjések, gyöngyvesszős és berkenyész sziklai cserjések, melyek területi aránya teljes mértékben megőrzendő.

Ezeknek a területeknek a cserjeirtása után elsősorban a kaszálással történő hasznosítás javasolt. A vadgyümölcsfák megőrzését, az odvas fák kíméletét, cserjesávok, cserjecsoportok meghagyását 5-10%-ben madárvédelmi és rovarvédelmi szempontból is javasoljuk.

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A kökényes-galagonyás-borókás cserjések egyre nagyobb teret hódítanak el a gyepes élőhelyekből visszaszorításuk alapvető feladat. Az időbeni korlátozásra a cserjéseket előnyben részesítő jelölő és egyéb védett énekesmadarak fészkelési időszakára tekintettel van szükség. Ugyanakkor a zempléni futrinka (*Carabus zawadzskii*), a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) és számos madárfaj a bokros szegélyeket előnyben részesíti, úgyhogy erdővel érintkező szegélyzónát, bokorcsoportokat hagyni kell.

3.2.1.4.2. Antropogén, rontott élőhelyek

a) Kezelési egység kódja: KE-5

(b) Kezelési egység meghatározása: Burkolt, vagy burkolatlan mesterséges felületek, (pl. vadászházak, nyitott bányafelületek, utak)

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- U10 – Tanyák, családi gazdaságok;
- U11 – Út- és vasúthálózat;
- U4 – Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók;
- U6 – Nyitott bányafelületek

Érintett NATURA 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok: uhu (*Bubo bubo*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), hegyesorru denevér (*Myotis blythii*), hosszúfülű denevér (*Myotis bechsteinii*), piszedenevér (*Barbastella barbastellus*).

Érintett, egyéb kiemelt fajok: sziklai ternye (*Aurinia saxatilis*), halványsárga repcsény (*Erysimum wittmanni*), magyar köhúr (*Minuartia frutescens*), gyöngybagoly (*Tyto alba*), kuvik (*Athene noctula*).

(d) Javasolt előírások

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírási javaslat	Magyarázat
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása	

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Fejlesztések csak 3.2.1.1. fejezetben megfogalmazott denevérvédelmi javaslatok betartása mellett tervezhetők. Bányarekultiváció az ott fészkelő madárfajok költési és fiókanevelési időszakán kívül, illetve bányavágatokban az ott élő denevérek kíméletével és berepülőnyílások készítésével.

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A gyomokkal, inváziós fajokkal fertőzött területeken kezelési cél a gyomok és inváziós fajok visszaszorítása, mivel azok szétterjedve a természetes élőhelyeket is megfertőzhetik.

3.2.1.4.3. Szántók, kertek, gyümölcsösök

a) Kezelési egység kódja: KE-6

(b) Kezelési egység meghatározása: a kezelési egységbe tartoznak az agrár élőhelyek, kiskertek, beleértve az intenzív szántóföldi kultúrákat is, melyeken gyakorta alakulnak ki belvizes foltok, illetve az intenzíven és extenzíven művelt szőlőket, gyümölcsösöket, melyekben gyepes sorközök esetén kisebb taposott gyepfoltok jelennek meg. Szintén ide tartoznak a nagytáblás lucernások, egyéb pillangós vetések.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ANÉR élőhelyek:

- T1 – Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák;
- T2 – Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák;
- T6 – Kisparcellás szántók;
- T7 – Intenzív szőlők;
- T8 – Extenzív szőlők és gyümölcsösök;
- T9 – Kiskertek;
- T10 – Fialat parlag és ugar

Érintett NATURA 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Vöröshasú unka (*Bombina bombina*), zöld varangy (*Bufo viridis*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), töviszúró gébics (*Lanius collurio*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), erdei pacsirta (*Lullula arborea*), haris (*Crex crex*), kis örgébics (*Lanius minor*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), nagy kócsag (*Egretta alba*), nyári lúd (*Anser anser*), nagy lilik (*Anser albifrons*), vetési lúd (*Anser fabalis*), parlagi sas (*Aquila heliaca*), kékes rétihéja (*Circus aeruginosus*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), bőjti réce (*Anas querquedula*), barátréce (*Aythya ferina*), cigányréce (*Aythya nyroca*), piros lábú cankó (*Tringa totanus*), csörgőréce (*Anas crecca*), tőkésréce (*Anas platyrhynchos*), réti

cankó (*Tringa glareola*), kékes rétihéja (*Circus cyaneus*), pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*), kék galamb (*Columba oenas*), parlagi pityer (*Anthus campestris*), daru (*Grus grus*).

Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Javasolt előírások

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírás-javaslatok	Magyarázat
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés nem megengedett.	
SZ10	Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható.	
SZ11	Szalma, széna: szalma-, széna depóniát és bála (különösen a felszíni vizektől mért 200 m távolságon belül és ártéren) a területről történő lehordása 30 napon belül.	
SZ12	Egyéb szerves hulladék (szár, levél, cefre): cefre mésszel keverve talajjavítás céljából csak engedéllyel helyezhető ki.	
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.	
SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.	
SZ21	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás nem megengedett.	
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek nem alkalmazhatók.	
SZ28	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 2 hektár.	Települések körüli egykori zártkerti külterületek területén javasolt

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A Hernád-völgyben a mezőgazdasági területeken található belvizes foltokon a víz minél nagyobb mennyiségű megtartása javasolt

(f) Kezelési javaslatok indoklása

Agrárterületeken elsődleges cél a rovarokra, madarakra veszélyes kemikáliák kijuttatásának minimalizálása, talaj- és vízszennyezés elkerülése

3.2.1.4.4. Vizes élőhelyek

3.2.1.4.4.1. Nyílt vízfelületek és szakadó partok

a) **Kezelési egység kódja:** KE-7

(b) **Kezelési egység meghatározása:** Nagy, nyílt vízfelületekkel rendelkező álló és folyóvizek, bánya- és halastavak, szakadópartok.

(c) **Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:**

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- U8 – Folyóvizek, patakok;
- U9 – Állóvizek

Érintett NATURA 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Vízifutrinka (*Carabus variolosus*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), magyar bucó (*Zingel zingel*), törpecsík (*Sabanejewia aurata*), vágó csík (*Cobitis taenia*), balin (*Aspius aspius*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), ingola fajok (*Eudontomyzon spp.*), Petényi-márna (*Barbus meridionalis*), széles durbinsc (*Gymnocephalus baloni*), selymes durbinsc (*Gymnocephalus schraetzer*), hegyi billegető (*Motacilla cinerea*), nyári lúd (*Anser anser*), nagy lilik (*Anser albifrons*), vetési lúd (*Anser fabalis*), bőjti réce (*Anas querquedula*), barátréce (*Aythya ferina*), cigányréce (*Aythya nyroca*), kanalas réce (*Anas clypeata*), csörgöréce (*Anas crecca*), tőkésréce (*Anas platyrhynchos*), kontyosréce (*Aythya fuligula*), jégmadár (*Alcedo atthis*), parti fecske (*Riparia riparia*), gyurgyalag (*Merops apiaster*), kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*), billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*), kerцерéce (*Bucephala clangula*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), kis bukó (*Mergus albellus*), halászsas (*Pandion haliaetus*), vízi denevér (*Myotis daubentonii*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*), eurázsiai hód (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*).

Érintett egyéb fajok: tátorján (*Crambe tataria*), struccpáfrány (*Matteuccia struthiopteris*), vízirigó (*Cinclus cinclus*).

(d) **Javasolt előírások**

Kód	Vizes élőhelyekre vonatkozó előírás-javaslatok	Magyarázat
V1	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.	
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthető.	
V63	Élőhely-rekonstrukció.	Patakok hosszirányú átjárhatósága érdekében
V67	A területen mindennemű beavatkozást kerülendő, kezeletlen állapotban való fenntartás indokolt.	Kivéve inváziós fajok visszaszorítása, indokolt esetben

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Alapvetően beavatkozás nélkül fenntartandó élőhely, rekonstrukcióra a patakokon lenne szükség a hosszirányú átjárhatóság érdekében. A Hernád esetében kerülendő a folyókanyarulatok külső ívének stabilizálása. a természetes folyódinamikai folyamatok fennmaradása és így a madarak számára fontos szakadó partfalak kialakulása érdekében.

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A különböző forrásból származó szennyezések táplálékbázisukon keresztül közvetetten veszélyeztetik a madárfajokat. A partfalak stabilizálatlan állapotának megőrzése a természetes folyódinamikai folyamatok fennmaradása és így a madarak számára fontos szakadó partfalak kialakulása érdekében szükségesek.

3.2.1.4.4.1. Egyéb vizes élőhelyek

(a) Kezelési egység kódja: KE-8

(b) Kezelési egység meghatározása: Lábonálló és úszó vízparti, mocsári, lápi vegetáció borított vizes élőhelyek.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- AC – Álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete;
- B1a – Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások;
- B2 – Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet;
- B3 – Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, mételykórós mocsarak;
- B5 – Nem zsombékoló magassásrétek;
- BA – Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál;
- D5 – Patakparti és lápi magaskórósok
- D6 – Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet;
- OA – Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek;
- U8 – Folyóvizek, patakok;
- U9 – Állóvizek

Érintett NATURA 2000 élőhelyek:

- 6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai;
- 3150 Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel;

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), törpecsík (*Sabanejewia aurata*), vágó csík (*Cobitis taenia*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), erdei béka (*Rana dalmatina*), zöld varangy (*Bufo viridis*), zöld levelibéka (*Hyla arborea*), bőjti réce (*Anas querquedula*), cigányréce (*Aythya nyroca*), csörgőréce (*Anas crecca*), tőkésréce (*Anas platyrhynchos*), kontyosréce (*Aythya fuligula*), jégmadár (*Alcedo atthis*), kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*), billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*), piros lábú cankó (*Tringa totanus*), réti cankó (*Tringa glareola*), pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), vörösgém (*Ardea purpurea*), bölömbika (*Bataurus stellaris*), nagy kócsag (*Egretta alba*), törpegém (*Ixobrychus minutus*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), békászó sas (*Aquila pomarina*), kékes rétihéja (*Circus cyaneus*), uhu (*Bubo bubo*), guvat (*Rallus aquaticus*), függőcinege (*Remiz pendulinus*), vízi denevér (*Myotis daubentonii*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*), eurázsiai hód (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*).

Érintett, egyéb kiemelt fajok: struccpáfrány (Matteuccia struthiopteris)

(d) Javasolt előírások

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírási javaslat	Magyarázat
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.	
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges	
GY131	A cserjék - későbbi kezelések megkönnyítése érdekében - talajszintben való kivágása.	
Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok	Magyarázat
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.	
Kód	Vizes élőhelyekre vonatkozó előírás-javaslatok	Magyarázat
V1	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.	
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet nem irtható (vágás, nádégetés, cserjék kivágása).	Azon tavak esetében, ahol gémtelpek találhatóak
V17	Április 1. és július 15. között hínárvágás nem végezhető.	
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthető.	
V55	Nádgazdálkodás nem végezhető	Gémfélék

		fészkelőhelyének védelme érdekében
V67	A területen mindennemű beavatkozást kerülendő, kezeletlen állapotban való fenntartás indokolt.	

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Alapvetően beavatkozás nélkül fenntartandó élőhely, rekonstrukcióra a Hernád mentén van szükség, ahol a magaskórósok, magassásosok és a ligeterdők területén több inváziós faj jelentős mértékű terjedése figyelhető meg.

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A különböző forrásból származó szennyezések táplálékbázisukon keresztül közvetetten veszélyeztetik a madárfajokat. A nádasokhoz kötődő, nádban fészkelő fajok védelme érdekében szükséges a nádaratás korlátozása. A területen fészkelő, pihenő, vonuló és táplálkozó madárfajok védelme érdekében szükséges a minél nagyobb mocsarak, hínárvegetáció, egyéb vizes élőhely fenntartása, melynek érdekében élőhely-rekonstrukciós beavatkozások szükségesek a területen tapasztalható előrehaladott szukcessziós folyamatok megállítása és az elszaporodott inváziós fajok megfékezése érdekében.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés

Erdőterületek esetén az élőhelyek helyreállítása elsősorban az erdőszerkezeti jellemzők javítását (mint fejlesztést) az erdőgazdálkodási tevékenység keretében, valamint (hatékonyabban) természetvédelmi erdőkezeléssel lehet biztosítani. Gyepterületek helyreállítása/fejlesztése gyep típusoktól függően, kaszálással, illetve cserjeirtással, inváziós fajok, a megjelenő inváziós fafajok egyedeinek eltávolításával történhet. A részletes élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1 pontjánál, az egyes kezelési egységek (KE) részletes leírásánál adtuk meg.

Általánosságban alkalmazható irányelvek az élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés területén:

- A terület természetes és természetközeli erdeinek fenntartása, felújítása, az erdők természetes folyamatainak (erdődinamika, szukcesszió, regeneráció) elősegítése, a tájidegen fafajú erdők természet-közelivé alakítása, a monokultúrák felszámolása;
- A természetes élővilágot veszélyeztető idegen, invazív fajok visszaszorítása;
- Az élőlényközösségek, valamint az ökológiai rendszerek természetes állapotban történő megőrzése, faj- és egyedszámuk bővítése, a természetes állapotokra jellemző biodiverzitás fenntartása;
- A védett és fokozottan védett, közösségi jelentőségű illetve veszélyeztetett állatfajok és életközösségeik megőrzése, zavartalanságuk és életfeltételeik biztosítása;
- A természetes ökológiai rendszerekben a maximális természetes diverzitású állapot fenntartása;
- A természetközeli állapotok megőrzése mellett a természettudományos kutatások elősegítése.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Uráli bagoly (*Strix uralensis*), örvös légykapó (*Ficedula albicollis*), kis légykapó (*Ficedula parva*)

Szükségesek a felsorol fajok számára az odvas, széthasadt törzseket is tartalmazó idős tölgyes-bükkös állományok (fészkelő-területek). Az uráli bagoly gallyfészkekben vagy odúban (mesterséges odúban is) fészkelő fajok, ezért elengedhetetlen az idős erdei állományrészek és facsoportok visszahagyása, az odvas-széthasadt törzsek kímélete a fakitermelések során. A fészkelő-helyek háborítatlanságának biztosítása is szükséges a költési időszakban. február 1. és július 15. között, örvös- és kis légykapónál április 1-től.

Fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), hamvas küllő (*Picus canus*)

Szükséges meghagyni odvas, kiszáradt, korhadó, széthasadt törzseket is tartalmazó idős tölgyes-bükkös állományokat (fészkelő- és táplálkozó-területek), mert odúban fészkelő fajokról van szó.

Fontos az idős állományrészek és facsoportok visszahagyása; az odvas-korhadó törzsek kímélete a fakitermelések során; a fészkelőhelyek háborítatlanságának biztosítása a költési időszakban (március 15. – július 15.). A fehérhátú fakopáncs élőhelyein – amennyiben a faállományviszonyok lehetővé teszik – a keletkező és elbomló holtfaanyag egyensúlya miatt hektáronként legalább 15 m³ mennyiségű fekvő holtfaanyagot kell visszahagyni.

Haris (*Crex crex*) élőhelyén fészkelési és fiókanevelési időszakban az igazgatóság által bemért revírekben a kakas körül kijelölt 150x150 m-es négyzetben augusztus 15. előtt tilos bármiféle gypekezeltet folytatni (Tvt.). A tulajdonosnak vagy a vagyongekezelőnek minden kaszálást legalább 5 nappal azok tervezett időpontja előtt be kell jelentenie az igazgatóság részére. A kaszálás bejelentését követően az igazgatóság haladéktalanul tájékoztatja a tulajdonost vagy földhasználót a rendelkezéssel érintett terület elhelyezkedéséről. (269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet)

Békászó sas (*Aquila pomarina*) és fekete gólya (*Ciconia nigra*) fészektől számított 100 méter sugarú körön belül fakitermelés nem végezhető. A szaporodási és utódnevelési időszakban a lakott fészektől számított 400 méter sugarú körben kizárólag erdőtűz-védelmi tevékenység végezhető. Az igazgatóság a korlátozással érintett területek elhelyezkedéséről rendszeresen, de legalább évente tájékoztatja az erdészeti hatóságot és az érintett erdőgazdálkodót.

Kígyászölyv (*Circaetus gallicus*) és darázsölyv (*Pernis apivorus*) fészektől számított 100 méter sugarú körön belül fakitermelés nem végezhető. A szaporodási és utódnevelési időszakban a lakott fészektől számított 200 méter sugarú körben kizárólag erdőtűz-védelmi tevékenység végezhető. Az igazgatóság a korlátozással érintett területek elhelyezkedéséről rendszeresen, de legalább évente tájékoztatja az erdészeti hatóságot és az érintett erdőgazdálkodót.

Parlagi sas (*Aquila heliaca*) fészektől számított 100 méter sugarú körben fakitermelés nem végezhető. A szaporodási és utódnevelési időszakban a lakott fészektől számított 300 méter sugarú körben kizárólag erdőtűz-védelmi tevékenység végezhető. Az igazgatóság a korlátozással érintett területek elhelyezkedéséről rendszeresen, de legalább évente tájékoztatja az erdészeti hatóságot és az érintett erdőgazdálkodót.

Uhu (*Bubo bubo*) fészkelőhelyein a takaró növényzet rendszeres eltávolításával biztosítani a fészkelésre alkalmas nyílt sziklafalak fennmaradását. A potenciális fészkelőhelyeken szükség esetén mesterségesen fészkelő-párkányok kialakítása.

A többi fenntartási tervben említett szárazföldi közösségi jelentőségű állatfajok esetében az állományaik fennmaradása érdekében a kezelési egységeknél és a gazdálkodáshoz nem köthető javaslatoknál előírtak betartása elegendő a fajmegőrzéshez.

A Zempléni Tájvédelmi Körzettel, annak fokozottan védett területével, valamint a számos kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területtel való átfedés miatt a következő állatfajokra vonatkozóan szerepeltetük fajvédelmi intézkedéseket:

A zempléni futrinka (*Carabus zawadzskii*) állományainak védelme érdekében a cserjés állományszegélyeket fenn kell tartani.

A sárgahasú unka (*Bombina variegata*) és egyéb kétéltű fajok védelme érdekében az erdei vízfolyások és kisvízállások kímélete javasolt, alkalmas területen vizes élőhelyek kialakítása pl. úti menti árkok lefolyástalan mélyedésibe irányított vízzel. Az erdészeti úthálózat karbantartása (vizek levezetése, feltöltés közúzalékkal, dózerolás stb.) a szaporodási időszakon kívül történjen. A faj jelentős élőhelyei közelében ne kerüljön vadászati létesítmény elhelyezésre, kialakításra. A kedvező élőhelyek lekerítésével megakadályozható, hogy az élőhelyet dagonyaként használja a vadállomány. A fahasználatok, termelések során a faj számára alkalmas élőhelyeken a faállomány visszahagyása szükséges, olyan mértékben, ami biztosítja az élőhely változatlanságához szükséges mikroklimatikus viszonyokat. A fakitermelések után a gallyak, famaradékok összerakása során, egyrészt a gallyak kerüljenek eltávolításra a vízállásokból, másrészt a kupacok ne a vízállásokba kerüljenek kialakításra. A vízállásokba behullott ágak, növényi részek eltávolításával késleltethetjük a vízállás feltöltődését.

3.2.4. Kutatás monitorozás

Cél az egyes jelölés alapjául szolgáló madárfajok állománynagyságának és annak változásának megállapítása. A Natura 2000 területen alkalmazott monitorozási módszerek az alábbiak:

1) Ritka és Telepesen Fészkelő Madarak /RTM/ monitorozása: elsősorban a térség karakterfajainak állomány-felvételezését célzó felmérés, mely 2003-tól minden évben, kismértékben változó fajlistával elvégzésre kerül.

Ismétlési gyakoriság: évente.

Felmért fajok:

- Szirti sas (*Aquila chrysaetos*)
- Békászó sas (*Aquila pomarina*)
- Uhu (*Bubo bubo*)
- Kígyászölyv (*Circaetus gallicus*)
- Haris (*Crex crex*)
- Fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*)
- Uráli bagoly (*Strix uralensis*)
- Billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*)
- Parlagi sas (*Aquila heliaca*)
- Vándorsólyom (*Falco peregrinus*)
- Kis légykapó (*Ficedula parva*)

2) Vízimadár szinkron számlálás vonuló és fészkelő fajokra. Módszer: lehetőleg integrált felméréssel a vizsgálandó terület teljes területét lefedő vízimadár számlálást kell végezni egy adott napon több felmérő bevonásával egy időben. Célja, hogy adatokat nyerjünk a területen fészkelő, gyülekező, átvonuló, illetve telelő vízimadár populációk nagyságáról és elterjedéséről, továbbá hosszú távon trendeket határozhassunk meg a felmérésbe vont vízimadár fajokról.

Ismétlési gyakoriság: Korábban rendszertelenül végzett felmérés. Javasolt lenne évente elvégezni.

Felmérendő fajok:

- Hegyi billegető (*Motacilla cinerea*)
- Billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*)
- Jégmadár (*Alcedo atthis*)
- Tőkés réce (*Anas platyrhynchos*)
- Bőjtői réce (*Anas querquedula*)
- Törpegém (*Ixobrychus minutus*)
- Halászsas (*Pandion haliaetus*)

- Pajzsos cankó (*Philomachus pugnax*)
- Réti cankó (*Tringa glareola*)

3) Téli sas-szinkron: 1995 óta folyó, a Natura 2000 terület egészét érintő felmérés, melynek során a térségben telelő, elsősorban ragadozó madárfajok állományairól nyerhetünk képet.

Felmért fajok:

- parlagi sas (*Aquila heliaca*)
- kékes rétihéja (*Circus cyaneus*)
- kerecsensólyom (*Falco cherrug*)
- rétisas (*Haliaeetus albicilla*)
- szirti sas (*Aquila chrysaetos*)
- vándorsólyom (*Falco peregrinus*)

4) Fehér gólya monitoring: a Natura 2000 területen táplálkozó fehér gólyák állományi adataira a településeken történő gólyafészek felméréssel lehet információt gyűjteni. A program évek óta folyik az érintett Natura 2000 terület esetében. A felmérés információt szolgáltat a faj fészkeinek számáról, elhelyezkedéséről és a fiókaszámon keresztül az átlagos fiókaszámról, illetve a költési sikerre és a fióka mortalitásra.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

- A tervezési terület egésze a HUBN 10007 Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völgygel különleges madárvédelmi terület, illetve átfed a HUBN20084 Központi-Zempléni-hegység, mint legnagyobb területi kiterjedésű kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területtel, illetve több kisebb (HUBN20087, HUBN20073, HUBN20093, HUAN21007, HUBN20077, HUBN20089, HUAN20004, HUBN20090, HUBN20084, HUAN21008, HUAN21009, HUBN20088, HUBN20085, HUBN20092, HUBN20074) természetmegőrzési területtel, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.
- A fent hivatkozott Natura 2000 terület jelentős része országos jelentőségű védett természeti terület a Zempléni Tájvédelmi Körzet és további hat kisebb természetvédelmi terület része, ezen kívül számos exlege védett forrás, láp, barlang, védett mesterséges üreg, valamint földvár is található rajta, melyekre elsősorban a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) vonatkozik.
- Továbbá a terület az országos ökológiai hálózat és tájképvédelmi övezet részei is egyben, mely esetében a Tvt. mellett a 2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről irányadó.
- Az erdők esetében figyelembe kell venni a hatályos erdőtörvényt - jelenleg a 2009. évi XXXVII. törvényt, annak módosítását (2017. évi LVI. törvény) és Vhr.-jeit, Alsó-Hegyközi Erdőtervezési Körzet, Fonyi Erdőtervezési Körzet, Gönci Erdőtervezési Körzet, Erdőhorváti Erdőtervezési Körzet erdőtervét.
- A tervezési terület egyharmada, kb. 33%-a állami tulajdonban van, melynek nagyobb részben az Északerdő Zrt., kisebb részben az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság a vagyongekezelője.
- A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket együtt és egymással összhangban kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a 2015-2018 között folyamatosan megjelentetett pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végéhez közeledve – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. évre egy átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti évben várhatóan a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2022-től indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetőek el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrésztlet területén felmerülő költségek és jövedelem-kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevétele

jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előírascsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen elérhető támogatások rövid ismertetése

Élőhelykezeléssel összefüggő mezőgazdasági támogatások

- 1) VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 2) VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 3) VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
- 4) VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
- 5) VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 6) VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások
- 7) VP4-10.2.1.1.-15 A védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése

Erdészeti támogatások

- 1) VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 2) VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása
- 3) VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása
- 4) VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések
- 5) VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások
- 6) VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése
- 7) VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése
- 8) VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése
- 9) VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása
- 10) VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek
- 11) VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése
- 12) VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

Egyéb támogatások

- 1) VP4-16.5.1-17 A fenntarthatóságot célzó tájgazdálkodás, terület- és tájhasználat váltás együttműködései

- 2) Az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételének szabályairól, valamint a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről szóló 10/2015. (III. 13.) FM rendelet alapján Natura 2000 gyepterületen ún. Zöldítés támogatás igényelhető.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A felsoroltakhoz képest új támogatási intézkedésre (részletes elővizsgálatok híján) nem tudunk javaslatot tenni, a vizsgálati terület erdein belül mutatkozó magas állami tulajdoni hányad miatt azonban valamilyen módon szükségesnek tartanánk a fenti intézkedések állami szektorra való kiterjesztését is. Mivel sok esetben közvetlenül nem támogathatók az állami tulajdonú és önkormányzati területek, itt szóba jöhetnek esetleg az állami erdőgazdálkodás rendszerén belül elkészítendő belső szabályozások és utasítások (hozzájuk rendelték pedig belső pénzeszköz-elkülönítések), illetve a plusz források bevonását jelentő, az ismertetett (vagy azokhoz hasonló) intézkedések szerinti, természetvédelmi célokat is szolgáló tevékenységek megvalósítását segítő pályázatok. A nem állami tulajdonú területek esetében elemzésnek szükséges továbbá alávétetni a jelenlegi támogatás-igénylések és támogatottság mértékét, a futó programok megfelelőségét, hogy a működő támogatási programok hatékonyságáról reális helyzetképet kapjunk.

Gyepterületek javasoljuk az inváziós növény irtását és a cserjésedés visszaszorítását is beépíteni a támogatásokba. A támogatásokban számítson bele a természetvédelmi céllal – hatósági határozatokban előírt - meghagyott cserjesáv, bokorcsoport is.

3.3.2. Pályázati források

Projekt címe: Komplex élőhely-fejlesztés a Zempléni Tájegység területén

Projekt azonosító száma: KEHOP-4.1.0-15-2016-00028

Időtartam: 2016.11.01. - 2021.06.29.

A projekt célja az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság Zempléni Tájegységében található természetvédelmi kezelést igénylő védett, illetve Natura 2000 élőhelyek ökológiai állapotának javítása élőhely-fejlesztési és területkezelési tevékenységekkel.

Az Igazgatóság a projekt során mintegy 1.316 ha rét, legelő, erdő és mocsárként, vízállásként nyilvántartott terület kezelését és fejlesztését végzi el a természetközeli állapotok helyreállítása, megőrzése érdekében. A beavatkozások Bodrogkeresztúr, Bodrogkisfalud, Fony, Mogyoróska, Olaszliszka, Regéc, Sátoraljaújhely, Szegi, Tarcál, Tiszaladány és Tokaj települések községhatárait érintik.

A projekt elemei elősegítik a természeti környezet több száz évvel ezelőtti egészséges állapotának a helyreállítását, a terület ökoszisztémájának javulását.

- A természetes gyepek rekonstrukciója az invázióra képes, idegenhonos növényfajok visszaszorítására, a szukcessziós folyamatok szabályozására, honfoglalásunk óta nyílt, gyepes élőhelyek visszaszerzésére irányul.
- Az erdei élőhelyeinken szintén az idegenhonos és inváziós fa- és cserjefajok visszaszorítására kerül sor, kiemelt feladat a természetes, bolygatatlan, szerkezetileg változatos és sokszínű erdők rekonstrukciójának megkezdése.

Összességében a projekt eredményeként a Zempléni Tájegység területének, mint értékes élőhely megőrzése, fenntartása, ennek kapcsán védett növény és állatfajok életfeltételeinek biztosítása és bővítése várható.

3.3.3. Egyéb

Egyéb megjegyzést nem teszünk.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Felhasznált kommunikációs eszköz	Érintett célcsoport	Kommunikáció címzettje	Időpont	Levelek, e-mailek, résztvevők száma

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A NATURA 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői.

A NATURA 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi települési önkormányzatok

A NATURA 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek

Vízügyi kezelő szervezetek

Egyéb területhasználók

Falugazdászok

Helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezetek

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

**A Zempléni-hegység a Szerencsi-
dombsággal és a Hernád-völgyel
(HUBN10007)
különleges madárvédelmi terület**

***II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését
megalapozó dokumentáció***

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1. Környezeti adottságok

A tervezési terület közigazgatási értelemben Borsod-Abaúj-Zemplén megyéhez tartozik, határa északon az országhatárnál, nyugatról a Hernád hullámterének nyugati vonalában, keleten a 37-es számú főútnál délen a Szerencsi-dombság kiemelkedéseinek lábánál húzható meg. Tájföldrajzi értelemben vizsgálva jelentős része az Északi-középhegység részét képező, Tokaj-Zempléni-hegyvidék középtájban terül el, annak gyakorlatilag minden kistájegységét érinti, a Tokaji-hegyet kivéve. A tervezési terület nyugati széle karéjszerűen húzódik az Észak-magyarországi-medencék középtájhoz tartozó Hernád-völgy kistájban. A Hernád folyó tervezési terület részét képező szakaszának déli csücske kistrészen átlóg az Észak-alföldi hordalékkúp-síkság középtáj, Sajó-Hernád-sík kistájában. Környezeti adottságait tekintve azonban ez a terület egységben jellemezhető a Hernád-völgygel. Növényföldrajzilag a tervezési terület döntő része a Pannónia flóratartomány, Északi-középhegységi flóravidek (Matricum), Tokajense és Tornense flórajárás része. Míg állatföldrajzilag a Paleartikus faunartartomány, euro-turáni faunavidek, közép-dunai faunakerület, részben Pannonicum részben Carpathicum faunakörzethez tartozik.

1.1.1. Éghajlati adottságok

Tokaj-Zempléni-hegyvidék legmelegebb részén a megközelítően 100 méteres tengerszint feletti magasságú Tarcal környékén az évi középhőmérséklete $10,3^{\circ}\text{C}$, míg a Nagy-Milic csúcsán 896 méteres magasságban ez mindössze $5,6^{\circ}\text{C}$. Általánosságban 100 méterenkénti magasság változással az évi közepes hőmérséklet $0,6^{\circ}\text{C}$ -al csökken. A tájban a napsugárzás a legfontosabb éghajlati tényező, melynek éves összege 105 kcal/cm^2 . A legderültebb hónapok az augusztus és a szeptember, a legborultabb pedig a december és a január. A déli kevésbé árnyékolt lejtők több, az északi hosszabb ideig árnyékba kerülő lejtők kevesebb napsugárzásban részesülnek. A napfénytartam a Hegyalján évi 1950, a hegység északi területein 1900, a Nagy-Milic környékén mindössze 1850 óra. A Zempléni-hegységben, az évi középhőmérséklet a hegység hegyeinek északi részén $6-7^{\circ}\text{C}$, míg a védett déli oldalakon meghaladja a 10°C -t is. A legalacsonyabb hőmérsékletek -20°C alá is süllyedhetnek. Azonban nyáron a nappali maximumok meghaladhatják a 30°C -ot is. Fagyos napok október 10-e és április 25-e között jellemzőek. Így a hegység területén a fagyos napok száma 120–130, melyből olvadás nélküli 50–60 nap. A csapadékmennyiség, az országos átlaghoz hasonlóan, jelentős évenkénti ingást mutat. A legszárazabb években minden hónapban előfordulhat teljes csapadékhiány. A legcsapadékosabb időszak a május-június, a legszárazabb pedig a január és a február. A hegység belsejében a csapadék éves mennyisége 500–800 mm között változik, míg a nyugati oldalon 400-450 mm, a keleti oldalon csupán 320-370 mm körül alakul. A 100 m-es magasságnövekedés nagyjából 35 mm-nyi évi csapadékhozam növekedést eredményez e tájban is. A téli időszakban jelentős mennyiségű hó hullhat, ennek eredményeként az északi oldalakat összefüggő hótakaró boríthatja, melynek vastagsága 30–70 cm is lehet. A hótakarós napok száma a magasság függvényében változik, 150 m-es tengerszint feletti magasságon átlag 25 nap, míg 500 m-en elérheti a 80 napot is évente. A télen az északi és északkeleti széljárás uralkodik. Ebből kifolyólag a Kárpátok erdős gerincein átáramló hideg légtömegek hazánkban először a Zempléni-hegységet érik el, melynek köszönhetően először itt szokott havazni és a hideg idő is itt tart a legtovább. Ez az észak-keleti hideg széláram az egyik oka annak, hogy a Zempléni-hegység hazánk egyik leghűvösebb területei közé tartozik. Nyáron azonban az

óceáni eredetű nyugati szelek az uralkodók, melyek a nedves légtömegeket szállítják. Az átlagos szélesség 3-4 m/s a tetőkön, a völgyekben 2-2,5 m/s. Összefoglalva a Tokaj-Zempléni-hegyvidék éghajlata jelentősen eltér az országban uralkodó Pannon klímától, attól lényegesen hűvösebb, csapadékosabb.

A Hernád-völgy kistáj klímája kiegyensúlyozottabb, ugyanakkor éghajlatát az alföldi klímán kívül a hegyvidékek is befolyásolják. A terület évi középhőmérséklete 9-10 °C között van, nyáron a vegetációs időben 16-17 °C az átlagos hőmérséklet. Az évi napsütéses órák száma 1900. Gyakori jelenség a nyári szárazság.

1.1.2. Vízrajzi adottságok

A tervezési terület Tokaj-Zempléni-hegyvidék részének vízrajza tagolt. Északi része a Bózsva-patak vízgyűjtőjéhez tartozik, noha csak névtelen vagy időszakos patakok találhatóak a területen. E terület egyetlen állóvize László-tanya belterületén található. A Hegyalja kistájba eső terület jelentősebb vízfolyásai a Ronyva-patak, a Ronyva-árapasztó, a Fehér-patak, a Bózsva-patak, a Bisó-patak, a Hercegekúti-patak, a Nyíri-patak, a Kemence-patak, a Kovácsvágási-patak, a Tolcsva-patak és a Bényei-patak. Mindegyik vízfolyás a tervezési területet délről határoló Bodrog-folyó vízgyűjtőjéhez tartozik. Ezen a területen három dombvidéki, völgyzárógátas, kisebb mellékágon épült horgásztó található. Összes térfogatuk 67,7 ezer m³, 4,9 ha tófelszín mellett. A nyugati lefolyású vizei a Csenkő-, a Gönci-(Hossza 20,8 km; Vízgyűjtő területe 63,4 km²; Közepes vízhozama 0,23 m³/s), és a Vilmány-patak (Hossza 9,5 km; Vízgyűjtő területe 21,5 km²) a Hernád-folyóba szállítanak vizet. A Gönci-patakon hosszirányú átjárhatósági akadályt képez a halak számára az esésviszonyok egyensúlyba tartása miatt épített fenéklépcső. A terület nyugati irányultságú vízfolyásait (Arka-, Aranyos-, Boldogkőváraljai-patak) az észak-dél irányú Szerencs-patakba gyűjti össze, mely a Takta-folyóba torkollik. A Szerencs-patakon duzzasztó található. A patakok vízhozama igen jelentős éves ingást mutat a csapadék függvényében. Általában kevés vizet szállítanak, de kora tavasszal és nyár elején akár nagyobb árvizeket vezethetnek le. A mederrendezések miatt az Aranyos-patak alsó, Boldogkőváraljai-patak, Gönci-patak alsó, a Bélus-patakkal, a Szerencs-patak alsó, a Szerencs-patak felső megnevezésű víztesteknél a jelenlegi mederállapotok és mederformák ökológiai szempontból nem megfelelőek. A terület forrásokban gazdag, melyek többsége Miocén korú. A Zempléni-hegységben az orográfikus tagoltság akadályozza az összefüggő talajvíz-réteg létrejöttét. A tervezési terület legjelentősebb vízfolyása a Hernád. A Hernád teljes hossza 286 kilométer, magyar szakasza 118 km. Vízgyűjtő területe 5436 km², ebből 1136 km² van Magyarországon. Vízhozama rendkívül ingadozó: 6–450 m³ között változik. A Hernád tervezési területre eső szakaszának vízelvezetését három keresztirányú műtárgy szabályozza. A legészakibb a Hernádszurdoki duzzasztómű és fenékgát (93,225fkm). Az 1860-as években épült, így ez a legrégebb műtárgy a Hernádon. Fa cölöpökön áll. Elsődlegesen a Bársonyos-csatorna vízellátására épült, melynek feladata a megfelelő mennyiségű öntözővíz biztosítása. Buzasztási szint 150,21mAf. 1951. után korszerűsítették, a jobb parthoz csatlakozva 12 m hosszan, a gátkoronánál 30 cm-rel alacsonyabb- surrantót építettek. A fixgát duzzasztása csak a kisvizek tartományban érezhető, az árvizek levonulását nem befolyásolja. A két alsó keresztgát erőművek vízellátását hivatott biztosítani. Gibárnál (65,900fkm) a duzzasztóműtől 100 m-re találjuk a 12 m széles árapasztót, amellyel a szűknek bizonyult duzzasztóművet később egészítették ki, az árvizek jobb levezetését biztosítandó. A duzzasztómű és az árapasztó azonban még együttesen sem bizonyult elégnék a nagyvízhozamok levezetésére, és ezért a két műtárgy közé 1954-ben megépült az árapasztó surrantó. Itt a műtárgy 134,28mBf

duzzasztási szintet tart. A Felsődobzai vízerművet (54,320fkm) 1906-ban építették, mely üzemvízcsatornás elrendezésű. A felvízcsatorna a Hernádon épített duzzasztómű felett a bal parton ágazik ki. A duzzasztási szint 126,58 mBf. A Hernád duzzasztóművei gyökeres beavatkozást jelentettek a folyó életébe hosszirányú átjárhatósági akadályt képeznek. A duzzasztott terek hordalék-lerakódása kevésbé jelentős, mivel a lerakódásokat az árvizek általában kisöprik. A kanyarok alakulására a duzzasztók hatással vannak, ugyanis a kanyarfejlődések üteme lelassul az eséscsökkenés hatására. A Hernád meder magyarországi szakaszán 40 km tekinthető valamilyen módon szabályozottnak, ami a teljes hossz 34 %-a. A szabályzási művek anyagukat tekintve a következők a partbiztosítás kövel, kavicsal bélelt rőzsehengerrel. Rőzseterítés, kőlabazattal, terméskőlabazat és terméskő burkolat, terméskőből épült keresztgátak és vezetóművek. Kőmegtakarítás céljából épültek kavicsmaggal is.

1.1.3. Talajtani adottságok

A tervezési terület magját alkotó Zempléni-hegység a földtörténeti újkor harmadkorában végbement vulkáni tevékenység eredménye. A felszínre több hullámban kerültek kőzetanyagok előbb riolitláva és tufa, később andezit és dácit, valamint az utóbbi kőzetek tufái. A vulkáni tevékenységet utóvulkáni tevékenységek követték, melyek eredményeként ércfelrakások rakódtak le. A kőzeteket a magasabb részekon pleisztocén nyirok és holocén lejtőtörmelék fedi. Az alacsonyabb szinteket pedig kőzetmálladék és lösz borítja. A fő talajtípusok között szerepel az erősen átkovárosodott kőzetekből és horzsakőből keletkező kőpor, mely mechanikai mállás következtében létrejött vázta. A kőpor a fehér riolitnak, a horzsakőnek és a perlitnek finom szemcsés törmeléke. Az andezit, andezittufa, riolit, riolittufa málladékain, jelentős részben agyagbemosódásos barna-erdőtölajok alakultak ki. Mechanikai összetétele agyagos vályog, gyenge vízelvezető képességű VI.-VIII. minőségi osztályú. Kémhatásuk különböző mértékben savanyú. Helyenként köves kopárokat is találunk. A jégkorszaki szelek által lerakott lösz elsősorban a hegység déli peremén, a Hegyalja kistájban jellemző. Azonban előfordul a Hernád felé nyugatra is. A szőlőtermesztés számára meghatározó talaj a löszből képződött "sárga föld", mely jó vízgazdálkodású, jó vízáteresztő, alacsony mésztartalmú talajtípus. Jó vízgazdálkodású, jó vízáteresztő, alacsony mésztartalmú talajtípus.

A tervezési terület Hernád-völgy alegységét legnagyobb részét öntéstalaj borítja, melyből a réti agyagtölajok keletkeztek. A folyó durvább üledékeit északon, Vilmány és Hernádszentandrás környékén rakta le, mely a Felsődobzsa és Alsódobzsa közötti térség lassú emelkedésével magyarázható. Folyóteraszok csak a Hernád felső völgyszakaszán alakultak ki, elsősorban Vizsoly és Gibárt között, jobb oldalon, Hernádszentandrás és Szikszó között ezek a teraszok megszűnnek és fokozatosan belesimulnak a Hernád síkjába.

A Szerencsi-dombság alegységben a dombokat egységesen sárgásfehér, néhol vasas erezetű ortoklászriolit építi fel, de a részletekben kisebb eltérések előfordulnak. A kőzet alapanyaga finom üvegpórá és apró üvegtörmelék. Minden tufában eredetileg kvarc- és földpátkristály töredék is van. A tufák többnyire rétegzetlenek. Eltérés például, hogy a Fekete-hegy (267 m) kőzetében van horzsakőlapillit, ezért likacsosabb, néhol breccsás. Ezt a kőzetet Hegyalján darázkőnek nevezik. Ez likacsos riolittufa, amely horzsakőlapillit tufából keletkezett. A horzsakő darabok (rendesen zöld színűek) a nedvesség hatására elmállanak. Ezen a kőzeten a legnagyobb kiterjedésben a löszös üledéken képződött, agyag fizikai féleségű réti talajok a jellemzőek. Kémhatásuk erősen savanyú. Kiszélesen még humuszos homoktalaj, csernozjom homoktalaj is előfordul.

1.2. Természeti adottságok

A tervezési terület Zempléni-hegység alegységének a központi része Hollóháza és a Háromhutai-völgy között alkotja az ún. „Magas-Zemplént”, 6-700m tszf. magassággal. Társulásaiban és flórájában a magashegységi és kárpáti elemek megjelenése és nagy száma jellegzetes. 700 m felett illetve északi oldalakon ettől alacsonyabb magasságokban is megjelenik a kárpáti bükkös (*Aconito-Fagetum*), jellegzetesek a patak völgyeket kísérő égerligetek (*Aegopodio-Alnetum* és *Carici brizoides-Alnetum*) is, melyek jellegzetes faja az ikrás fogasír (*Cardamine glanduligera*), az erdei ujjaskosbor (*Dactylorhiza fuchsii*), a fehér acsalapu (*Petasites albus*), a struccpáfrány (*Matteuccia struthiopteris*), a Teleki-virág (*Telekia speciosa*) illetve csak a Vajda-völgyben előforduló havasi varázslófű (*Circaea alpina*).

Az alapkőzet jellegzetességeiből adódóan megjelennek a mészkerülő-bükkösök és tölgyesek, mely fajai: fekete- és vörösfonya, fehérlő vánkosmoha (*Vaccinium myrtillus* és *V. vitis-idea*, *Leucobryum glaucum*), valamint törmeléklejtő-erdők, szilikát sziklaerdők és hársas-körisések színesítik a vegetációképet. Utóbbiak közül ki kell emelni a Kis- és a Nagy-Szár-kő sziklaerdeit ahol az északi szirtipáfrány (*Woodsia ilvensis*) és a havasi ribizke (*Ribes alpinum*) is él. Fátlan társulások közül legfajgazdagabbak a szőrfüves, orchideás, kardvirágos és kékperjés hegyi rétek – legszebb állománya a Gyertyánkúti-rétek és a Bohó-rét. Fajai: illatos csengettyűvirág (*Adenophora liliifolia*), réti kardvirág (*Gladiolus imbricatus*), szibériai nőszirm (*Iris sibirica*), kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), gömbös kosbor (*Traunsteinera globosa*), ujjaskosborfajok (*Dactylorhiza incarnata*, *D. sambucina*). Ritkaságok a Kemence-patak völgyében lévő gyapjúsásos-tözegmohalápok (*Eriophorum angustifolium*, *E. latifolium*, *Sphagnum* sp.).

Erdőszéleken, feltáró utak mentén, telepített fenyvesek alatt jellegzetesek a korpafű fajok, kapcsos korpafű, kígyózó korpafű, lapos korpafű, részeg korpafű (*Lycopodium clavatum*, *L. annotinum*, *Diphasium complanatum*, *Huperzia selago*) a kereklevelű körtike, a kis körtike, egyvirágú körtike (*Pyrola rotundifolia*, *P. minor*, *Moneses uniflora*), tölcséres hegyipáfrány (*Oreopteris limbosperma*). A Kemece-patak fölött szintén útrézszerűen fordul elő a Schudich-tarsóka (*Thlaspi kovatsii* subsp. *schudichii*) és a tavaszi kérészpáfrány (*Anogramma leptophylla*), melynek ez a legészakibb előfordulása.

Az állatvilág sokszínűségében fontos szerepet játszik a montán és a kárpát hatás. Montán övezetre jellemző, száradó idős bükkfában fejlődik a havasi cincér (*Rosalia alpina*). Geofitonokban gazdag erdőkben fordul elő a kis apollólepke (*Parnassius mnemonysse*). Az erdők faunájából ki lehet emelni még a kárpáti elterjedésű futóbogár fajokat pl. a zempléni futrinka (*Carabus zawadzskii*), patakokban a vízfutrinka (*Carabus variolosus*). Montán bükkösök magaskórós részein fejlődik több aranybagoly és földibagoly-lepke is. A Gyertyánkúti-réten és patak völgyekben megtalálható a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és a vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*). Keleti-kárpáti jellegű és Natura 2000 jelölő faj a Stys-tarsza (*Isophya stysi*), az erdélyi avarszöcske (*Pholidoptera transsylvanica*) a hegyi irtásrétekről ismert (pl. a Gyertyánkúti-rétek), de előfordul itt a szép hegyisáska (*Arcyptera fusca*) is. Az erdei kisvizek, pocsolyák a kétéltűek szaporodóhelyei pl. sárgahasú unka (*Bombina variegata*). Nagyragadozók közül pedig a farkasnak (*Canis lupus*) több adata is van a térségből, sajnos a hiúzról (*Lynx lynx*) az utóbbi években nincs adatunk, valószínűleg a fakitermelések okozta zavarás miatt szorult vissza.

Patak völgyek pl. Gönci Nagy-patak völgye a nagy nyárfalepke (*Limenitis populii*) kis számban előfordul.

A források és patakok környéki ligeterdőkben és hűvös gyertyános-tölgyesekben él a kárpáti kék meztelencsiga (*Bielzia coerulans*) és a foltos szalamandra (*Salamandra salamandra*). Forráskifolyókban gőtékkal is találkozhatunk. A terület madárvilága is nagyon

gazdag és változatos. A nedves gyepekben még itt is költ a haris (*Crex crex*), cserjésedő hegyi réteken, hegylábi szőlőkben, gyümölcsösökben gyakori a tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) és a karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*). Kevésbé zavart erdőkben építi terjedelmes fészket nagy fák oldalágára a fekete gólya (*Ciconia nigra*). A Zempléni-hegységben nyert bizonyítást először a gatyáskuvik hazai fészkelése. Rendszeres fészkelő a területen az egerészölyv (*Buteo buteo*) és a holló (*Corvus corax*). A hegylábperemi nagykiterjedésű nyílt területeken vadásznak, de a hegység belsejében fészkelnek a további ragadozó madárfajok: darázsölyv (*Pernis apivorus*), szirti sas (*Aquila chrysaetos*), parlagi sas (*Aquila heliaca*), békászó sas (*Aquila pomarina*), kígyászölyv (*Circaetus gallicus*).

Az erdők számos harkályfajnak otthont nyújtanak, melyek közül ki kell emelni a fehérhátú- és a közép fakopáncs, a hamvas küllő, és a feketeharkály (*Dendrocopos leucotos*, *D. medius*, *Picus canus*, *Dryocopus martius*) előfordulását. Tipikus odúlakó az örvös légykapó (*Ficedula albicollis*). A zempléni erdőkben költ hazánkban legnagyobb számban az uráli bagoly (*Strix uralensis*)

Idős fák odvaiban telepszik meg a nagyfülű- és a piszedenevér (*Myotis bechsteinii*, *Barbastella barbastellus*). Denevérek közül táplálkozni jár a füves területekre a kis parkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*) és a közönséges denevér (*Myotis myotis*), melyek a környező települések templomtornyaiiban telelnek. A patak völgyek és dagonyák jó táplálkozási lehetőséget biztosítanak pl. a Brandt-denevérnek (*Myotis brandtii*).

ÁNÉR-2011 kód	ÁNÉR elnevezés	Natura 2000 kód	Natura 2000 elnevezés	Kiterjedés (%)	Kiterjedés (ha)
D2	Kékperjés láprétek	6410	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)	0,1	11,6
D34	Mocsárrétek	6440, 6510	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei	0,1	15,0
D5	Patakparti és lápi magaskórósok	6430	Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai	0,3	26,0
E1	Franciaperjés rétek	6510	Sík és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	0,8	67,7
E2	Hegyi	6520	Hegyi kaszálórétek	0,1	10,2

	kaszálórétek				
E34	Hegy- dombvidéki sovány gyepek és szőrfűgyepek	6230	Fajgazdag Nardus- gyepek szilikátos alapkőzetű hegyvidéki területeken és kontinentális európai területek domb- és hegyvidékein	0,0007	0,66
G3	Mészkerülő nyílt sziklagyepek	6190	Pannon sziklagyepek	0,02	2,2
H3a	Köves talajú lejtősztyeprétek	6240	Szubpannon sztyepék	0,4	37,2
H4	Erdőszegélyek, fűszáraz irtásgyepek	6210	Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco- Brometalia</i>)	0,1	12,3
J1a	Fűzlápok	91E0 (7140)	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno- Padion, Alnion incanae, Salicion albae</i>)	0,04	4,3
J2	Láp és mocsárerdők	91E0	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno- Padion, Alnion incanae, Salicion albae</i>)	0,0004	0,4
J5	Égerligetek	91E0	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno- Padion, Alnion incanae, Salicion</i>	1,4	125,8

			<i>albae</i>		
K2	Gyertyános-tölgyesek	91G0	Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraeával</i> és <i>Carpinus betulusszal</i>	12,4	1077,4
K5	Bükkösök	9130	Szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>)	47,6	4132,6
K7a	Mészkerülő bükkösök	9110	Mészkerülő bükkösök (<i>Luzulo-Fagetum</i>)	2,3	200,4
L1	Melegkedvelő tölgyesek	91H0	Pannon molyhos-tölgyesek <i>Quercus pubescensszel</i>	0,7	58,2
L2a	Cseres-tölgyesek	91M0	Pannon cseres-tölgyesek	13,6	1185,7
L4a	Zárt mézskerülő tölgyesek	91M0	Pannon cseres-tölgyesek	1,4	128,5
L4b	Nyílt mézskerülő tölgyesek	91M0	Pannon cseres-tölgyesek	1,2	107,2
LY1	Szurdokerdők	9180	Lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio-Acerion-erdői</i>	0,01	1,2
LY2	Törmeléklejtő-erdők	9180	Lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio-Acerion-erdői</i>	1,4	122,0
LY4	Tölgyes jellegű sziklaerdők és tetőerdők	9150	A <i>Cephalanthero-Fagion</i> közép-európai sziklai bükkösei mészkövön	0,10	13,2
OC	Jellegtelen száraz-félszáraz gyeppek			0,02	2,1
OB	Jellegtelen üde gyeppek			1,5	102,1
P1	Honos fafajú fiatalosok			3,6	310,9

P2b	Galagonyás- kökényes- borókás száraz cserjések	40A0	Szubkontinentális peripannon cserjések	1	84,9
P8	Vágásterületek			4,3	374,3
RB	Őshonos fafajú puhafás és jellegtelen erdők			0,1	8,3
S1	Ültetett akácok			0,04	4,0
S4	Erdei- és feketefenyvesek			1,4	126,2
S5	Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek			10,5	915,7
T6	Extenzív szántók			0,02	2,1
T8	Extenzív szőlők és gyümölcsösök			0,0007	0,6
T9	Kiskertek			0,01	1,2
U3	Falvak, falu jellegű külvárosok			0,1	10,3
U6	Nyitott bányafelületek			0,01	0,9
U8	Folyóvizek			0,1	10,2
U9	Állóvizek			0,01	1,2

A területen található főbb élőhelytípusok százalékos megoszlása

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű madárfajok

Sorszám	Irányelv melléklete (I.)	Faj név	Populáció (országos állományhoz viszonyított arány) (A-D) ¹
1.	I.	Szirti sas (<i>Aquila chrysaetos</i>)	A
2.	I.	Békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>)	A
3.	I.	Uhu (<i>Bubo bubo</i>)	A
4.	I.	Kígyászölyv (<i>Circaetus gallicus</i>)	A
5.	I.	Haris (<i>Crex crex</i>)	A
6.	I.	Fehérhátú fakopáncs (<i>Dendrocopos leucotos</i>)	A
7.	I.	Közép fakopáncs (<i>Dendrocopos medius</i>)	A
8.	I.	Erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>)	A
9.	I.	Hegyi billegető (<i>Motacilla cinerea</i>)	A
10.	I.	Uráli bagoly (<i>Strix uralensis</i>)	A
11.	I.	Billegetőcankó (<i>Actitis hypoleucos</i>)	B
12.	I.	Jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>)	B
13.	I.	Parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>) – állandó	B
		Parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>) – gyülekező	B
14.	I.	Európai lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	B
15.	I.	Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>)	B
16.	II.	Kék galamb (<i>Columba oenas</i>)	B
17.	I.	Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>)	B
18.	I.	Vándorsólyom (<i>Falco peregrinus</i>)	B
19.	I.	Örvös légykapó (<i>Ficedula albicollis</i>)	B
20.	I.	Tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>)	B
21.	I.	Darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>)	B
22.	I.	Hamvas küllő (<i>Picus canus</i>)	B
23.	II.	Tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>)	C
24.	II.	Böjti réce (<i>Anas querquedula</i>) - fészkelő	C
		Böjti réce (<i>Anas querquedula</i>) - gyülekező	C
25.	I.	Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>)	C
26.	I.	Barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>)	C
27.	I.	Kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>)	C
28.	I.	Balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>)	C
29.	I.	Kis légykapó (<i>Ficedula parva</i>)	C

¹ A kódok jelölése az országos állománymérethez viszonyított arányt mutatja: A = 100 % ≥ p > 15 %; B = 15 % ≥ p > 2 %; C = 2 % ≥ p > 0 %.

30.	I.	Törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>)	C
31.	I.	Kis őrgébics (<i>Lanius minor</i>)	C
32.	I.	Füleskuvik (<i>Otus scops</i>)	C
33.	I.	Halászsas (<i>Pandion haliaetus</i>)	C
34.	II.	Pajzsos cankó (<i>Philomachus pugnax</i>)	C
35.	I.	Függőcinege (<i>Remiz pendulinus</i>)	C
36.	I.	Partifecske (<i>Riparia riparia</i>)	C
37.	I.	Karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>)	C
38.	I.	Réti cankó (<i>Tringa glareola</i>)	C
39.	II.	Csörgő réce (<i>Anas crecca</i>)	D
40.	II.	Nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>)	D
41.	II.	Nyári lúd (<i>Anser anser</i>)	D
42.	II.	Vetési lúd (<i>Anser fabalis</i>)	D
43.	I.	Parlagi pityer (<i>Anthus campestris</i>)	D
44.	I.	Vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>)	D
45.	II.	Barátréce (<i>Aythya ferina</i>)	D
46.	II.	Kontyos réce (<i>Aythya fuligula</i>)	D
47.	I.	Cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>)	D
48.	I.	Bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>) – fészkelő	D
		Bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>) – gyülekező	D
49.	II.	Kerceréce (<i>Bucephala clangula</i>)	D
50.	I.	Hamvas rétihéja (<i>Circus pygargus</i>)	D
51.	I.	Nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>)	D
52.	I.	Kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i>)	D
53.	I.	Daru (<i>Grus grus</i>)	D
54.	I.	Rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	D
55.	I.	Kis bukó (<i>Mergus albellus</i>)	D
56.	I.	Barna kánya (<i>Milvus migrans</i>)	D
57.	II.	Guvat (<i>Rallus aquaticus</i>)	D
58.	I.	Kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)	D
59.	II.	Piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>)	D

1.

Faj neve:	Szirti sas (<i>Aquila chrysaetos</i>) – p (állandó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A szirti sas kis állomány nagysággal, de stabilan jelen van a tervezési terület Zempléni-hegységben található terület egységén. Fészkeit háborítatlan erdőkben, általában idős bükk, esetleg kocsánytalan tölgy fákon építi. Boldogkőújfalu és Fony határában költött a tervek készítés évében, de a területen három pár mozgott. A területen egész évben jelen van.
Állomány nagyság (jelöléskor):	3 pár

Állománynagyság (tervkészítéskor):	3 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állománynagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	A fajt leginkább az erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó tevékenységek (fakivágás, ápolási munkák, stb.) veszélyeztetik, mivel fészkelési időszakban erősen zavarásérzékeny. Több egyed pusztulása köthető áramütéshez. Ismert a térségből mérgezéses eset is. Az utóbbi években tapasztalt szélviharok következtében a fészkeket tartó fák kidőlhetnek.
Veszélyeztető tényezők:	B06 - Fakitermelés (kivéve tarvágás) - M B08 - Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát) - M B09 – Tarvágás - L B10 - Illegális fakitermelés - L B21 - Mechanikai növényvédelmi módszerek erdészeti alkalmazása, kivéve a lombkoronaszint ritkítását – Ápolási munkák során a fészkelés zavarása – M D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) - M G13 - Állatok mérgezése (kivéve ólommérgezés) - M M07 - Vihar, forgószél - H

2.

Faj neve:	Békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A békászó sas a Zempléni-hegység hegylábi erdeinek ritka, de jellemző ragadozómadár faja. Fészkeit olyan nagyobb erdőtömbökben építi (pl.: Sátoraljaújhely - Kis-erdő; Kovácsvágás – Boglyas és Baradla; Mikóháza – Kis-hegy), melyek viszonylag közel helyezkednek el nyílt, nedves élőhelyekből álló vadászterületeihez (Bodrogköz, Hegyköz, Hernád-völgy).
Állománynagyság (jelöléskor):	12 - 14 pár
Állománynagyság	10 – 12 pár

(tervkészítéskor):	
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta kismértékű állománycsökkenés tapasztalható. Valószínűleg az aszályos tavaszok és az árvízhiányos évek okozhatják a csökkenést.
Faj veszélyeztetettsége:	A fajt leginkább az erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó tevékenységek (fakivágás, ápolási munkák, stb.) veszélyeztetik, mivel fészkelési időszakban erősen zavarásérzékeny. Fészkelési sikerét befolyásolhatja a táplálkozó területek kiszáradása és a mezőgazdasági területeken vetett haszonnövények faja is. Kismértékben mérgezés áldozata is lehet.
Veszélyeztető tényezők:	A02 - Mezőgazdasági művelési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés) – kukoricára, napraforgóra, repcére való áttérés miatt csökken táplálkozó területe, és fészkelési sikere - M B01 – Erdővé alakítás más művelési módból vagy erdősítés (kivéve lecsapolás) – a Hegyközben táplálkozó helyek beszűkülését eredményezi – L B06 - Fakitermelés (kivéve tarvágás) - M B08 - Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát) - M B09 – Tarvágás - L B10 - Illegális fakitermelés - L B21 - Mechanikai növényvédelmi módszerek erdészeti alkalmazása, kivéve a lombkoronaszint ritkítását – Ápolási munkák során a fészkelés zavarása – M G13 - Állatok mérgezése (kivéve ólommérgezés) - M N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

3.

Faj neve:	Uhu (<i>Bubo bubo</i>) – p (állandó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Az uhu - a tervezési terület Zempléni-hegység és Szerencsi-dombság területi egységére eső részén - leginkább felhagyott kőbányákban költ (Kassa-hegy, Kővágói-kőbánya, Néma-hegy), kivételes esetben természetes sziklapárkányokon (füzéri Vár-hegy) fészkel. A Hernád-völgy területén a folyó menti szakadópartok löszfalainak peremén

	találhatóak költőhelyei (Megyaszó: Alsó-magaspart, Tátorjános-part). Táplálékát részben a madárvédelmi területen belül, de leginkább azon kívül eső, síkvidéki területekről szerzi. Kis számban, de stabilan költ a Natura 2000 területen, illetve több pár költ a terület határához közel működő és felhagyott bányákban. Költési időszakon kívül a fiatalok, illetve a kóborló idősebb példányok is szívesen pihennek a tervezési terület vegyes fafajú erdeiben.
Állománynagyság (jelöléskor):	15-20 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	15-20 pár - R (rika)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állománynagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	A fajra nézve legnagyobb veszélyt a táplálékának számító vándorpatkány mérgezése, az elektromos vezetékek és oszlopok áramütése, az azokkal történő ütközések és a közúti gázolások jelentik. A tervezési területen kismértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	A21 – Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban – rágcsálóirtó szerek használata miatt a zsákmányállatokon keresztül mérgezés következhet be - M A23 - Egyéb, kártevők elleni védelem alkalmazása (kivéve talajművelés) a mezőgazdaságban - M C01 - Ásványkitermelés (pl. kőzet, érc, kavics, homok, kagyló) – L D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) - M E01 - Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak) - M D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) - M

4.

Faj neve:	Kígyászölyv (<i>Circaetus gallicus</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A kígyászölyv a Zempléni-hegység hegylábi

	erdeinek ritka, de jellemző ragadozómadár faja. Egyes években egy párban a Szerencsi-dombságban is költ (Monok). Fészkeit olyan nagyobb, gyakran fenyővel kevert erdőkből álló erdőtömbökben építi (pl.: Sárospatak – Nagy-dűlő; Erdőhorváti – Kis-Korlátka; Mád – Szőr-Füves-tető, stb.), melyek viszonylag közel helyezkednek el nyílt, hüllőkben gazdag vadászterületeihez (Hegyalja, Bodrogköz, Taktaköz, Hernád-völgy).
Állomány nagyság (jelölés):	5-10 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	8-10 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	A fajt leginkább az erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó tevékenységek (fakivágás, ápolási munkák, stb.) veszélyeztetik, mivel fészkelési időszakban erősen zavarásérzékeny. Fészkelési sikerét befolyásolhatja a táplálkozó területek kiszáradása is.
Veszélyeztető tényezők:	B06 - Fakitermelés (kivéve tarvágás) - M B08 - Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát) - M B09 – Tarvágás - L B10 - Illegális fakitermelés - L B21 - Mechanikai növényvédelmi módszerek erdészeti alkalmazása, kivéve a lombkoronaszint ritkítását – Ápolási munkák során a fészkelés zavarása – M

5.

Faj neve:	Haris (<i>Crex crex</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj jelenléte a tervezési terület határain belül nagyban függ az adott év csapadékviszonyaitól. Csapadékos tavasz és koranyár esetén, a Bodrogon és a Tiszán levonuló árhullámok akár teljesen kiszoríthatják a faj egyedeit az alföldi területekről. Az ilyen években jelentős egyedszámban

	<p>felhúzódik a faj a tervezési terület hegylábi részein és völgyekben található üde gyepekbe. Szárazabb években, amikor a folyók mentén számára optimális feltételek alakulnak ki a fészkeléshez, csak kis számban jelenik meg és költ a tervezési területen. Kedveli a Tolcsvai- és Bényei-medence, a Hegyköz kaszált, üde gyepeit, de rendszeresen költ a Fonyi-réteken és Telkibánya határában a Csenkő-patak mentén.</p> <p>Ritkán az olyan magasabban fekvő hegyi réteken is fészkel, mint a hollóházai Mokrina és a füzéri Bodó-rét. Szintén rendkívül ritkán fog költésbe a Hernád-folyó mentén és a Szerencsi-dombságban (Szerencs-patak menti területek)</p>
Állománynagyság (jelöléskor):	40-200 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	20 – 200 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománynagyságban nem történt. Az éves csapadékviszonyok miatt állománynagysága erősen fluktuáló.
Faj veszélyeztetettsége:	Leginkább az élőhelyét jelentő gyepek kezelése, vagy nem kezelése veszélyezteti. Kezelés során lekaszálják a tojásokon ülő madarakat, a tojások fészekaljait vagy a fiókákat. Legeltetés során szintén károsulhat a számára kedvező élőhely. A gyepek kezeletlen állapotban tartása során élőhelyük záródik, becserjésedik beerdősül.
Veszélyeztető tényezők:	<p>A06 – Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése) – élőhelye eltűnik - H</p> <p>A08 - Gyepterület kaszálása vagy vágása – a nem megfelelő helyen és időben végzett kaszálás során károsodhatnak a faj fészekaljai, egyedei - M</p> <p>A09 - Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés – taposás, valamint megszűnik a magas növekedésű, megfelelő takarást biztosító vegetáció élőhelyén - L</p> <p>L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás). - A területen az immunizálás következtében a természetesnél nagyobb egyedszámban jelenlevő szörmés ragadozók és a mesterségesen etetett vaddisznó megtalálják és elpusztítják a faj fészekaljait - M</p>

--	--

6.

Faj neve:	Fehérhátú fakopáncs (<i>Dendrocopos leucotos</i>) – p (állandó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A fehérhátú fakopáncs a tervezési területen belül csak a Zempléni-hegység területén, azon belül is a hűvösebb mikroklímájú, bükkös és gyertyános-tölgyes erdők jellegzetes harkály faja. Hiányzik a Hegyaljáról, a Hernád-völgyből és a Szerencsi-dombságból, de a Molyvás-csoportnak is inkább az északi részén jellemző (pl.: Hideg-patak-völgy). A Központi-Zemplén egyes részei gyakran mondható (pl.: Regéc, Telkibánya települések bükkösei), de más előfordulási helyein is az alkalmas élőhelyeken stabilan költ.
Állomány nagyság (jelölés):	51-100 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	150 – 200 pár - C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta történt célzott kutatások, valamint a tervkészítés során végzett adatelemzések miatt javasolt 150-200 pár - C (gyakori) értékre módosítani a faj állomány nagyságára vonatkozó adatokat. A faj állomány nagyságában jelentős valós változás vélhetően nem történt.
Faj veszélyeztetettség:	Érzékeny és élőhelyére igényes fajról van szó. Szükséges számára a lábónálló holtfa, különösen a gyertyán jelenléte az erdőkben. Sérülékeny, kis egyedszámú állománya miatt a tervezési területen közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	B06 – Fakitermelés – melynek következtében csökkenhet a holtfa az erdőkben és kitermelésre kerülhetnek az odúkészítéshez alkalmas fák - M B07 – Lábónálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket is – csökken a faj számára rendelkezésre álló táplálék bázist biztosító holtfa - M B10 – Illegális fakitermelés - melynek következtében csökkenhet a holtfa az erdőkben és kitermelésre kerülhetnek az odúkészítéshez

	alkalmas fák - L
--	------------------

7.

Faj neve:	Közép fakopáncs (<i>Dendrocopos medius</i>) – p (állandó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A tervezési területen található lombos erdőkben gyakorlatilag mindenhol megtalálható, ahol tölgyvel, gyertyánnal kevert erdőállományok vannak. Jellemző és gyakori faj a vizsgált Natura 2000 területen Zempléni-hegységet lefedő részén, kivéve a Központi-Zemplén nagy kiterjedésű bükköseit, ahonnan szinte teljesen hiányzik. Kisebb állományai megtalálhatóak a Hernádmentén (pl.: Megyaszó – Tátorjános-part, Alsómagas-part, stb.) és a Szerencsi-dombságban is. Erős állományai vannak a Molyvás-csoportban és szórtan oszlik el jelentős nagyságú állománya a Zempléni-hegység tölgyeseiben.
Állománynagyság (jelöléskor):	400 - 500 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	400 – 500 pár – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állománynagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Kevésbé érzékeny faj, de a többi harkály fajhoz hasonlóan szükséges számára is az erdőkben az idős fák és a lábonálló, valamint a fekvő holtfa jelenléte.
Veszélyeztető tényezők:	B06 – Fakitermelés – melynek következtében csökkenhet a holtfa az erdőkben és kitermelésre kerülhetnek az odúkészítéshez alkalmas fák - M B07 – Lábonálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket is – csökken a faj számára rendelkezésre álló táplálékbázist biztosító holtfa - M B10 – Illegális fakitermelés - melynek következtében csökkenhet a holtfa az erdőkben és kitermelésre kerülhetnek az odúkészítéshez alkalmas fák - L

8.

Faj neve:	Erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A tervezési terület kisebb hányadát kitevő, gyeves élőhelyeken jellemző jelenléte és költése, ahol kopár, morzsalékos vázталajok, köves felszínek, vagy rövidfűvű gyepek találhatóak. Rendszeresen költ legeltetett gyepekben, de kedveli az extenzíven művelt vagy felhagyott szőlőhegyeket, szórvány gyümölcsösöket is. Legnagyobb állományai a Hegyalján találhatóak, ahol kifejezetten gyakori, de néhány párban költ a Szerencsi-dombság hegylábi részein, illetve a Zempléni-hegység medence jellegű területein (pl.: Tolcsvai- és Bényei-medence, Hegyköz, Fonyirétek). Az Északi- és Központi-Zemplén területén rendkívül ritka, de Telkibánya, Füzér, vagy Gönc települések határában is költ egy-egy pár.
Állománynagyság (jelöléskor):	51-100 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	100 – 200 pár - C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta történt célzott kutatások, valamint a tervkészítés során végzett adatelemzések miatt javasolt 100-200 pár - C (gyakori) értékre módosítani a faj állománynagyságára vonatkozó adatokat. A faj állománynagyságában jelentős valós változás vélhetően nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagyban függ jelenléte azon emberi tevékenységektől, melyek hatására a fészkeléséhez és táplálkozásához szükséges rövidfűvű gyepek, kopár felszínek kialakulnak. Mivel a tervezési területen is csökken az ilyen élőhelyek aránya, illetve a külterjes állattartás, gyepgazdálkodás, ezért élőhelyeinek csökkenése miatt a faj kismértékben veszélyeztetett. A faj fészkelését veszélyeztetik a tavaszi gyepégetések is. Szőlőterületeken költése megsemmisülhet a mezőgazdasági gépek mozgása miatt. Szintén az intenzív szőlőművelés miatt vegyszerek okozta mérgezések fordulhatnak elő.
Veszélyeztető tényezők:	A01 - Mezőgazdasági művelés alá vonás (kivéve lecsapolás és égetés) – a gyepterületek beszántása élőhely csökkenést okoz - M A02 - Mezőgazdasági művelési mód változása

	<p>(kivéve lecsapolás és égetés) – lásd előbbi pont - M</p> <p>A06 - Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése) - M</p> <p>A11 - Mezőgazdasági célú égetés - M</p> <p>A21 - Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban - L</p> <p>L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) – az emberi hatásra túlszaporodott szörmés ragadozók és a vaddisznó tojásait, fiókáit felfalhatja - L</p>
--	--

9.

Faj neve:	Hegyi billegető (<i>Motacilla cinerea</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj élőhelye és fészkelőhelye patakok, egyéb hegyvidéki vizes élőhelyek jelenlétéhez kötődik. Így a tervezési területen belül is a jelentősebb, állandó vizű patakok mentén fordul elő legnagyobb egyedszámban (pl.: Csenkő-patak, Bózsva-patak, Gönci-Nagy-patak, Kemence-patak, Hotyka-patak, Tolcsva-patak, stb.) a Zempléni-hegység területén. Kis egyedszámban a Hernád mentén is előfordul.
Állomány nagyság (jelöléskor):	80 - 100 pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	80 – 100 pár – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettség:	A faj a tervezési területen nem tekinthető veszélyeztetettnek, mivel a fészkeléséhez, táplálkozásához szükséges élőhelyek és életfeltételek stabilan megtalálhatóak.
Veszélyeztető tényezők:	F14 - Felszíni vagy felszín alatti vizek pontszerű szennyezését okozó egyéb lakossági vagy rekreációs tevékenységek és struktúrák – a faj táplálékbázisának károsítását okozhatja a térségben található turisztikai létesítmények és a helyi lakosság szennyvízkibocsátása - L

	<p>J01 - Felszíni és felszín alatti vizeket érintő kevert forrású szennyezés (édesvízi és szárazföldi) - L</p> <p>M08 – Áradás – a fészkaljak pusztulását okozhatja a patak nyári áradása - M</p> <p>N03 - Csapadékmennyiség növekedés vagy változás a klímaváltozás következtében – villámárvizek kialakulása a fészkaljak pusztulását okozhatja - M</p>
--	---

10.

Faj neve:	Uráli bagoly (<i>Strix uralensis</i>) – p (állandó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Rendszeres és jellegzetes fészkelő faj a tervezési terület Zempléni-hegységet lefedő részén. Jellemzően a zárt, nagyobb erdőtömbökben fészkel, de táplálékszerzés céljából rendszeresen megfigyelhető a nyíltabb területeken, tisztásokon, erdőszéleken is. Az állomány a hegység teljes területén szórtan oszlik el. Hiányzik a Hernád-völgyből és alkalmi kóborló a Szerencsi-dombság területén.
Állomány nagyság (jelöléskor):	50 - 100 pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	50 – 100 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj a tervezési területen nem tekinthető veszélyeztetettnek. Mint általában a nagyobb testű madárfajokra, természetesen erre a fajra is negatívan hat néhány emberi tevékenység (rágcsálóirtó szerek, elektromos hálózat vezetékai, közúti gázolások, erdőgazdálkodás stb.).
Veszélyeztető tényezők:	<p>A23 - Egyéb, kártevők elleni védelem alkalmazása (kivéve talajművelés) a mezőgazdaságban - rágcsálóirtó szerek használata miatt a zsákmányállatokon keresztül mérgezés következhet be - L</p> <p>B06 - Fakitermelés (kivéve tarvágás) - L</p> <p>B07 – Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmeléket is - M</p>

	<p>B08 - Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát) - M</p> <p>E01 - Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak) - L</p> <p>D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) - M</p>
--	--

11.

Faj neve:	Billegetőcankó (<i>Actitis hypoleucos</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A billegetőcankó legnagyobb egyedszámában a Hernád-folyó mentén fészkel. Kedveli a folyó kavicszátonyait, de gyakran megfigyelhető a folyóba bedőlt és fennakadt uszadékfákon is. Igen ritkán megjelenik a Zempléni-hegység patakjai mentén is, mint a Bózsva-patak, vagy a Csenkő-patak. Az élőhelyének számító Hernád menti vizes élőhelyeken stabilan fészkel.
Állomány nagyság (jelöléskor):	20-25 pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	20 - 25 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettség:	Kismértékben veszélyeztetett, elsősorban a folyó természetes árhullámai semmisíthetik meg költőhelyeit, esetleg a folyóba kerülő hulladék egyes típusai lehetnek rá veszélyesek.
Veszélyeztető tényezők:	L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) - fészkekpredáció például róka, borz, dolmányos varjú által - M M08 - Áradás (természetes folyamat) - M

12.

Faj neve:	Jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.

Faj előfordulásai a területen:	Függőleges partfalakban költ, amiket jellemzően a Hernád-folyó és a nagyobb patakok mentén talál meg. Mélyvizű, növényzettel gyéren benőtt vízpartokon vadászik halakra, rákokra, mint például a Hernád, Tolcsva-, Bózsva-, Csenkő-patak. Kedveli és leshelyként használja az ember alkotta műtárgyakat és a bedőlt fákat.
Állomány nagyság (jelöléskor):	11 - 50 pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	50 – 70 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az elmúlt évek és a tervkészítés évében történt felmérések során a Hernád-folyón végzett felmérések egyaránt a jelöléskorinál valamivel magasabb állomány nagyság jelenlétét igazolták. Állománya stabil. Valós állomány nagyság változás vélhetően nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	Költését a partfalak bontása például mederstabilizálási munkák veszélyeztethetik. Előfordulhat közúti gázolás következtében pusztulás a költő- és táplálkozó területek közötti napi mozgás során. Nyári zivatarokat követő villámárvizek esetén megsemmisülhetnek fészekaljok, illetve a meder partfalai alkalmatlanná válhatnak fészkelésre a faj számára.
Veszélyeztető tényezők:	E01 - Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak) – L F31 - Hidrológiai viszonyok egyéb módosítása lakossági vagy rekreációs célból – mederrendezés következtében sérülhetnek költőüregek - L M08 - Áradás (természetes folyamat) - M N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

13.

Faj neve:	Parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>) – p (állandó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj a tervezési területet teljes egészében használja, mint táplálkozó, fészkelő, vagy pihenő terület. Kiszámú, de stabil fészkelő faj. Költési időn kívül rendszeresen tartózkodnak a területen

	kóborló egyedek. A Zempléni-hegység erdeiben korábban nagyobb számban fészkel, jelenleg 1-2 pár költ, míg a Hernád menti, nyílt élőhelyeken 8-9 párban fészkel.
Állomány nagyság (jelölés):	6 - 10 pár
Állomány nagyság (tervezési):	8 – 10 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj költési sikerét közepes mértékben veszélyezteti az emberi jelenlét. A tavaszi gyepégetések során a tűz áterjedhet a fészkelőhelyet jelentő fákra, elpusztítva azokat. Táplálékan keresztül másodlagos, vagy közvetlen mérgezések is veszélyeztethetik az egyes egyedeket. Az elektromos hálózat vezetékai és tartószerkezetei áramütéssel sérülést és pusztulást okozhatnak. Az utóbbi időkben megjelenő heves szellőkésekkel járó viharok kidöntik a fészkes fát.
Veszélyeztető tényezők:	A11 - Mezőgazdasági célú égetés – L A21 - Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban - M D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) – M G13 - Állatok mérgezése (kivéve ólommérgezés) - M H08 - Egyéb emberi beavatkozások és zavarások - M L02 - Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás) – táplálkozó területei csökkennek – M M07 - Vihar, forgószél - M

Faj neve:	Parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>) – c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Lásd: 13. pont leírása

Állománynagyság (jelöléskor):	5-10 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	5-10 egyed – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a kóborló egyedek állománynagyságában nem történt.
Faj veszélyeztetettség:	Táplálékán keresztül másodlagos, vagy közvetlen mérgezések veszélyeztethetik az egyes egyedeket. Az elektromos hálózat vezetékei és tartószerkezetei áramütéssel sérülést és pusztulást okozhatnak.
Veszélyeztető tényezők:	A21 - Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban - M D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) – M G13 - Állatok mérgezése (kivéve ólommérgezés) - M L02 - Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás) – táplálkozó területei csökkenni – M

14.

Faj neve:	Lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Á lappantyú a tervezési terület Zempléni-hegységet lefedő részén ritka, de rendszeres fészkelő. Nagyobb egyedszámban költ a hegység medence jellegű területeinek (Tolcsvai- Bényei-medence), délies kitettségű, ligetes élőhelyein, felhagyott szőlőkben, melegkedvelő tölgyesek tisztásain, illetve hasonló élőhelyeken a Hegyalján. Jóval kisebb egyedszámban él a hegység zárt erdeiben és ott is inkább irtásokhoz, tisztásokhoz köthető jelenléte. Egy-két pár a Szerencsi-dombság hasonló élőhelyein is költ.
Állománynagyság (jelöléskor):	51-100 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	50 – 70 pár - R (ritka)

Állomány változásának tendenciái és okai:	A faj állomány nagysága - az országos állományhoz hasonlóan - a tervezési területen is csökkenő tendenciát mutat. Ennek hátterében állhat, hogy a lappantyú előszeretettel használja az aszfaltos utakat melegedő és pihenő helynek. Az úttesten üldögélő madarakat pedig könnyen elütik a járművek. Szintén károsíthatják a faj egyedeit a hazai és a telelőhelyein alkalmazott mezőgazdasági rovarirtó szerek.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj közepes mértékben veszélyeztetett a tervezési területen. Veszélyezteteti a közúti gázolás, a rovarokra ható növényvédő szerek, illetve földön fészkelő fajként a predátorok emberi hatásra megnövekedett egyedszáma.
Veszélyeztető tényezők:	A21 – Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban – rovarölő szerek mérgezhetik a faj egyedeit - L E01 - Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak) – a faj egyedeit gyakran elütik az utakon közlekedő járművek - H L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás). - A területen az immunizálás következtében a természetesnél nagyobb egyedszámban jelenlevő szőrmés ragadozók és a mesterségesen etetett vaddisznó megtalálják és elpusztítják a faj fészekaljait - M

15.

Faj neve:	Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A tervezési területen a tervkészítés évében 27 pár költése ismert. Ezek jelentős hányada a terület Zempléni-hegységet lefedő részén költ zárt, zavartalan erdőkben. Egy-egy párban fészkel a Szerencsi-dombság és a Hernád-völgy területén is. Táplálékát patakok, tavak partján, belvizes foltokban és kaszálókon keresi, ezért gyakran a tervezési területen kívül figyelhetők meg egyedei. A Zemplén déli részéből számos egyed jár le táplálkozási céllal a Bodrog menti mocsarakhoz,

	ezért nagyobb denzitásban találhatóak fészkei és nagyobb számban észlelhetőek ingázó egyedei a hegység délkeleti részén.
Állomány nagyság (jelölés):	15 - 30 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	20 – 30 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Szükséges a faj számára az idős fákat is tartalmazó őshonos, zavartalan erdőtömbök jelenléte. Ezért leginkább a fakitermelés és erdőgazdálkodás, illetve kismértékben a turizmus veszélyezteti. Utóbbi leginkább tojásos fészekaljaira jelent veszélyt, mivel a kora tavaszi időszakban, a fészkelés elején nagyon érzékeny az ember jelenlétére. A tervezési területen kismértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	B06 – Fakitermelés – melynek következtében csökkenhet az erdőben az idős, fák száma és a fészkeléshez szükséges korosabb erdők területi kiterjedése - M B08 – Idős fák eltávolítása - M B10 – Illegális fakitermelés - L F07 - Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek - L

16.

Faj neve:	Kék galamb (<i>Columba oenas</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A kék galamb odúlakó faj, idős fákat is tartalmazó erdőben költ, természetes, vagy a fekete harkály, illetve a hamvas küllő által készített odvakban. Ezért a tervezési területen belül is a Zempléni-hegység zárt erdőtömbjeiből (pl.: Disznóverem, Három-hegy, Zabarla-hegy, stb.) ismert előfordulása, ahol nem tekinthető ritkának. A faj tízes, illetve esetenként akár százas nagyságrendű csapatokban a Natura 2000 terület más élőhelyein is megjelenik vonulás előtt, a költési időszak után. Olyankor a Hernád menti mezőgazdasági

	területeken is megfigyelhetőek csapatai.
Állománynagyság (jelöléskor):	500 - 1000 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	500 – 1000 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állománynagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Szükséges a faj számára az idős fákat is tartalmazó, őshonos erdőtömbök jelenléte. Ezért leginkább a fakitermelés és erdőgazdálkodás veszélyezteti. Az erdőgazdálkodás során kitermelésre kerülhetnek azok az odvas fák, melyek a következő évben a faj számára költőhelyként szolgálhatnak. A tervezési területen kismértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	B06 – Fakitermelés – melynek következtében csökkenhet az erdőben az idős, odvas fák száma - M B08 – Idős fák eltávolítása - M B10 – Illegális fakitermelés - L

17.

Faj neve:	Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>) – p (állandó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A tervezési területen található zavartalanabb lombos erdőkben gyakorlatilag mindenhol megtalálható. Mivel a Zempléni-hegységben nagyságrendekkel nagyobb az alkalmas élőhelyek száma, állománynagysága is sokkal jelentősebb ott. Jóval kisebb egyedszámban költ a Szerencsi-dombságban és a Hernád-mentén található erdőkben. Csak táplálkozó és kóborló egyedei figyelhetőek meg a Hegyalján és a Hernád-völgy nyílt mezőgazdasági területein.
Állománynagyság (jelöléskor):	101 - 250 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	300 - 400 pár – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái	Állománynagysága kissé növekvő tendenciát

és okai:	mutat. Ennek oka részben az országos állománynövekedés is lehet, illetve az elmúlt években és a tervekészítés során történt célzott kutatások, adatelemzések is nagyobb állománynagyság meghatározását indokolják.
Faj veszélyeztetettsége:	Kevésbé érzékeny faj, de a többi harkály fajhoz hasonlóan szükséges számára is az erdőkben a holtfa jelenléte. A tervezési területen csak kismértékben tekinthető veszélyeztetettnak.
Veszélyeztető tényezők:	B06 – Fakitermelés – melynek következtében csökkenhet a korosabb erdők területi kiterjedésének aránya, illetve a holtfa mennyisége az erdőkben - M B07 – Lábonálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket is - M B10 – Illegális fakitermelés - L

18.

Faj neve:	Vándorsólyom (<i>Falco peregrinus</i>) – p (állandó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A vándorsólyom a tervezési terület Zempléni-hegységet lefedő egységén belül, rendkívül kis számban költ meredek, vagy gyakran függőleges nagyobb sziklafalak párkányain (pl: Szokolya, Kerek-kő). Táplálkozó és kóborló egyedei a teljes tervezési területen megfigyelhetően szintén kis egyedszámban.
Állománynagyság (jelöléskor):	3 - 4 pár
Állománynagyság (tervekészítéskor):	3 - 4 – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állománynagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj rendkívül érzékeny az emberi jelenlétre és zavarásra, különösen a költési időszak elején, amikor a fészekalj pusztulásához is vezethet.
Veszélyeztető tényezők:	B06 – Fakitermelés – melynek következtében

	<p>zavarhatják a faj egyedeit - L</p> <p>B10 – Illegális fakitermelés - L</p> <p>F07 – Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek – a turisták, különösen a sziklamászók turistautakon kívüli megjelenése a faj költését zavarja - H</p> <p>G11 - Illegális begyűjtés, gyűjtés és természetből kivétel – solymászati célra a tojások és a fiókák begyűjtése/befogása veszélyezteti a fajt - L</p>
--	---

19.

Faj neve:	Örvös légykapó (<i>Ficedula albicollis</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A tervezési terület üde bükköseinek, gyertyános-tölgyeseinek jellemző faja. Ezért gyakorlatilag csak a Zempléni-hegység zártabb erdőtömbjeiben, az északias oldalak és a mélyebb völgyek erdeiben fészkel. A párok legnagyobb denzitása a Központi- és Északi-Zemplén területén van.
Állománymagyság (jelöléskor):	800 - 1000 pár
Állománymagyság (tervkészítéskor):	800 – 1000 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állománymagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Kevésbé érzékeny faj, de szükséges számára az erdőkben a természetes odvak, idős fák jelenléte. A tervezési területen csak kismértékben tekinthető veszélyeztetettnek.
Veszélyeztető tényezők:	<p>B06 – Fakitermelés – melynek következtében csökkenhet az erdőkben az idős, odvas fák száma - M</p> <p>B07 – Lábonálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket is - M</p> <p>B08 – Idős fák eltávolítása - M</p> <p>B10 – Illegális fakitermelés – L</p>

20.

Faj neve:	Tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Á tövisszúró gébics a tervezési terület teljes területén megtalálható ott, ahol gyepekkel mozaikoló, cserjés területek, mezőgazdasági parcellák közötti cserjesávok, kisebb fásszárúak alkotta foltok, erdőszélek találhatóak. az ilyen élőhelyeken kifejezetten gyakori faj. Hiányzik a Zempléni-hegység zárt erdőtömbjeiből és a Hernád-völgy egybefüggő, nagyparcellás szántóterületeiről. Jellegzetes előfordulásai a hegyaljai és a szerencsi-dombságban található művelt és felhagyott szőlők közötti cserjések, erdőszélek, de kedveli a Tolcsvai-, a Bényei-medence és a Hegyköz mozaikos, zártkerti területeit, valamint a Zempléni-hegységben található nagyobb legelők (Fonyi-rétek, Baskói-rétek) területét is.
Állománymagyság (jelölés):	500 - 1000 pár
Állománymagyság (tervkészítés):	500 – 1000 pár – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állománymagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj a tervezési területen nem tekinthető különösebben veszélyeztetettnek, mivel a fészkeléséhez, táplálkozásához szükséges élőhelyek és életfeltételek stabilan megtalálhatóak.
Veszélyeztető tényezők:	A05 - Kis táji elemek felszámolása (pl. sövények, kőfalak, nyílt árkok, források, magányos fák) mezőgazdasági parcellák összevonása céljából – A parcellák közötti cserjesávok eltűnése nem kedvez a fajnak - M A21 – Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban – rovarölő szerek mérgezik a faj egyedeit - L E01 - Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak) – a faj egyedeit gyakran elütik az utakon közlekedő járművek - L

21.

Faj neve:	Darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>) – r (szaporodó)
Irányelv mellélete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj a tervezési terület laza szerkezetű erdeiben - különösen cseres-kocsánytalan tölgyesekben - szórványosan fészkel. Költések a tervezési területen belül szinte csak a Zempléni-hegységi részen ismertek, de egy-egy pár néha a Szerencsi-dombságban is fészkel. Állománya a vizsgált területen nagyjából egyenletesen oszlik el, de a párok denzitása valamivel nagyobb a Molyvász-csoport területén.
Állománymagyság (jelölés):	40-50 pár
Állománymagyság (tervkészítés):	40-50 pár – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állománymagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	A tervezési területen kis mértékben veszélyeztetett faj. Érzékeny fészkelőhelyének zavarására, illetve a beerdősülés miatt táplálkozó területének csökkenése is veszélyezteti.
Veszélyeztető tényezők:	A06 – Gyepművelés felhagyása - a térségben is tapasztalható a szórványgyümölcsösök, legelők és kaszálók felhagyása, mely a táplálkozó terület beszűkülését eredményezik - M B06 – Fakitermelés – a legális, vagy illegális fakitermelések fészkelését közvetlenül veszélyeztethetik - M B21 - Mechanikai növényvédelmi módszerek erdészeti alkalmazása, kivéve a lombkoronaszint ritkítását – az erdőápolási tevékenység hatására megnövekvő emberi jelenlét a faj költését zavarja - M D06 – Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) – áramütés és ütközés közvetlenül veszélyezteti az egyedeket - M

22.

Faj neve:	Hamvas küllő (<i>Picus canus</i>) – p (állandó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A tervezési területen található zavartalanabb lombos erdőkben gyakorlatilag mindenhol megtalálható. Mivel a Zempléni-hegységben nagyságrendekkel nagyobb az alkalmas élőhelyek száma, állomány nagysága is sokkal jelentősebb ott. Jóval kisebb egyedszámban költ a Szerencsi-dombságban és a Hernád-mentén található erdőkben. Csak táplálkozó és kóborló egyedei figyelhetők meg a Hegyalján és a Hernád-völgy nyílt mezőgazdasági területein.
Állomány nagyság (jelöléskor):	150 - 200 pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	300 – 400 pár – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Állomány nagysága nagyobb a jelöléskor megállapítottnál. Ez az elmúlt években és a tervkészítés során történt célzott kutatások, adatelemzések információiból vonható le. Valós állomány nagyság-változás nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	Kevésbé érzékeny faj, de a többi harkály fajhoz hasonlóan szükséges számára is az erdőkben a holtfa jelenléte. A tervezési területen csak kismértékben tekinthető veszélyeztetettnek.
Veszélyeztető tényezők:	B06 – Fakitermelés – melynek következtében csökkenhet a holtfa az erdőkben - M B07 – Lábonálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket is - M B10 – Illegális fakitermelés - L

23.

Faj neve:	Tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>) – c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A tőkés réce általánosan elterjedt költő- és táplálkozó faj a tervezési terület nagyobb vízfelülettel rendelkező vizes élőhelyein. Ennek megfelelően jóval gyakoribb a Hernád-völgyben, mint a Zempléni-hegységben. Utóbbi területén csak rendkívül szórványosan jelenik meg patakok és források közelében, azok felduzzasztott, állóvíz jelegű vizein (pl.:

	Telkibánya – Halastó, Boldogkőváraljai-patak, Bózsva, stb.. Néhány pár a Szerencs-patakon is költ.
Állománynagyság (jelölés):	C (gyakori)
Állománynagyság (tervkészítés):	100 – 150 pár – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állománynagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Nyári áradás esetén a Hernádon, nagyobb patakokon levonuló árvíz előltheti fészkeit, illetve vadászatok során elejthetik példányait.
Veszélyeztető tényezők:	G07 – Vadászat – M M08 - Áradás (természetes folyamat) - M

24.

Faj neve:	Böjti réce (<i>Anas querquedula</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A böjti réce rendkívül ritka fészkelő faj a tervezési területen. Egy-egy pár költése feltételezhető a Hernád-völgyben, illetve rendszeresen vonul át kisebb csapatokban a tervezési terület ugyanezen részén, de kóborló egyedei a Zempléni-hegység hegylábi részeinek vizes élőhelyin is előfordulhatnak.
Állománynagyság (jelölés):	-
Állománynagyság (tervkészítés):	0 – 2 pár – V (nagyon ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A faj sem a tervkészítés során, sem az elmúlt tíz év során történt célzott adatgyűjtések folyamán nem került elő nagyobb egyedszámban. Állománynagysága igen kis számú, jelenléte rendszertelen és előfordulása az országos állománynagysághoz képest jelentéktelen, ezért a faj szaporodó állományának törlése javasolt.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem kimutatható mértékű.

Veszélyeztető tényezők:	-
-------------------------	---

Faj neve:	Böjti réce (<i>Anas querquedula</i>) – c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	Lásd: 24. pont leírása
Állománynagyság (jelöléskor):	50 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	50 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állománynagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem kimutatható mértékű.
Veszélyeztető tényezők:	-

25.

Faj neve:	Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj jelentős számban táplálkozik a tervezési terület gyepes élőhelyein, azonban fészkei csak igen kis számban találhatóak meg a Natura 2000 terület határain belül (Encs – Csere-rét, Gibárt, stb.), néhány annak határához közel épült, mivel azokat a tervezési területen kívül, a települések belterületén építi.
Állománynagyság (jelöléskor):	48 - 50 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	48 – 50 pár – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlapon szereplő 48-50 pár a tervezési terület által körülvett, vagy azzal határos belterületeken költ. A tervezési terület a revírek részét képező táplálkozó terület. Ezért az állománynagyság változatlan.

Faj veszélyeztetettsége:	A faj egyedeire legnagyobb veszélyt a táplálkozó területeknek számító gyepek beszántása, beerdősülése jelenti. Kisebb mértékben veszélyezteti a villamos hálózat vezetékai, oszlopai okozta áramütés és a vezetékekkel való ütközés. Aszályos években alacsony lehet a költési siker és magas a fióka mortalitás.
Veszélyeztető tényezők:	A01 - Mezőgazdasági művelés alá vonás (kivéve lecsapolás és égetés) - belvizes foltok beszántása a táplálkozó területeinek csökkenését okozza - L A06 - Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése) - táplálkozó területeinek csökkenését okozza - L D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) – M L02 - Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás) - M N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - L

26.

Faj neve:	Barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A barna rétihéja rendszeres, de kisszámú fészkelő faj a tervezési területen. Mivel fészkelése nádasokhoz kötődik, táplálékát a nyílt gyepeken, mezőgazdasági területeken és vizes élőhelyeken szerzi, a Zempléni-hegység zárt erdeinek területéről hiányzik. Néhány párban költ a hegység hegylábi részein, illetve a medence jellegű területein, valamint azokon a területeken alkalmanként táplálkozik is. Az állomány legjelentősebb hányada azonban a Hernád-völgy és a Szerencs-patak menti nádasokban költ. Táplálkozó, kóborló egyedei a tervezési terület síkvidéki részén (Legyesbényei-legelők területe) is megfigyelhetők.
Állomány nagyság (jelölés):	5 - 10 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	10 – 20 pár – R (ritka)

Állomány változásának tendenciái és okai:	Állomány nagysága valamivel nagyobb a jelöléskor megállapítottnál. Ez az elmúlt években és a tervekészítés során történt célzott kutatások, adatelemzések információival indokolható. Valós állomány nagyság-változás nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	Állomány nagysága függ az egybefüggő nádasok lététől. Fészkelőhelyének leégése esetén elpusztulhatnak fészkaljai, ezért a nádasok égetése nem kedvez a fajnak. A Hernád nyári árhullámai miatt megsemmisülhetnek fészkaljai.
Veszélyeztető tényezők:	A11 - Mezőgazdasági célú égetés – a gyepék felégetése során a tűz áterjed a faj fészkelőhelyét jelentő nádasokra is és azok leégnek – H M08 - Áradás (természetes folyamat) - M L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) – a túlszaporodott predátorok pl.: aranyakál, vaddisznó, stb. kárt okoznak a fészkaljakban – L

27.

Faj neve:	Kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>) – c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj rendszeres téli vendég és átvonuló faj a tervezési területen. Legnagyobb egyedszámban a Hernád mentén és a Zempléni-hegység medence jelegű területein, hegylábi élőhelyein, a Szerencs-patak mentén és a Legyesbényei-legelők területén figyelhető meg.
Állomány nagyság (jelöléskor):	11 - 50 egyed
Állomány nagyság (tervekészítéskor):	11 – 50 egyed – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a vonuló állomány nagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Táplálékán keresztül másodlagos, vagy közvetlen mérgezések veszélyeztethetik az egyes egyedeket. Az elektromos hálózat vezetékei és tartószerkezetei áramütéssel sérülést és pusztulást

	okohatnak. A gyepek záródása, becserjésedése miatt csökken táplálkozó területe.
Veszélyeztető tényezők:	A21 - Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban - M D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) – M G13 - Állatok mérgezése (kivéve ólommérgezés) - M L02 - Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás) – táplálkozó területei csökkennek – M

28.

Faj neve:	Balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>) – p (állandó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj rendszeres, de kisszámú fészkelő faj a tervezési területen. Kedveli a települések környékét, illetve az olyan ligetes, magányos fákkal tarkított nyílt területeket, melyeken gyümölcsfák, diófák találhatóak. Jellegzetes előfordulási helyei ezért a Hegyalja művelt és felhagyott zártkerti területei. Néhány párban a Hernád menti és a Szerencsi-dombsági hasonló élőhelyeken is költ.
Állomány nagyság (jelölés):	30 - 35 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	30 – 35 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettség:	A faj számára fontos az idős, odvas, fák jelenléte az ember által használt kultúrtájban. Ezért leginkább ezeknek a faegyedeknek az eltávolítása veszélyezteti a fajt. Mivel gyakran költ az ember közelében egyedei néha közúti gázolások áldozatai.
Veszélyeztető tényezők:	E01 - Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak) – a faj egyedeit elgázolhatják - L

	B08 - Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát) - M
--	--

29.

Faj neve:	Kis légykapó (<i>Ficedula parva</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj ritka, de stabil fészkelő faj a tervezési terület Zempléni-hegységi részén. Idős bükkösökhöz, szurdokvölgyekhez köthető jelenléte. A tervekészítés évében csupán két észlelése volt (Regéc – Nagy-Sertés-hegy), azonban rejtett életmódja és nehéz észlelhetősége miatt feltételezhetően korábbi ismert élőhelyein (pl.: Gönci-Nagy-patak völgye, Bohó-rét, Kis-Vadásztető, stb.) is költ néhány párban.
Állomány nagyság (jelöléskor):	4 - 5 pár
Állomány nagyság (tervekészítéskor):	4 – 5 pár - V (nagyon ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható..
Faj veszélyeztetettség:	Nagyon érzékeny és élőhelyére igényes fajról van szó. A tervezési területen erősen veszélyeztetett, elsősorban a kevés alkalmas élőhely jelenléte és azok sérülékenysége miatt.
Veszélyeztető tényezők:	B06 – Fakitermelés – melynek következtében csökkenhet az erdőben az idős, odvas fák száma és az idős, jó természetességű bükkös állományok nagysága - M B08 – Idős fák eltávolítása - M

30.

Faj neve:	Törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj szoliter fészkelő párjai kis egyedszámban költenek a tervezési területen. Fészkelőhelyei a Hernád-folyót szegélyező nádasokban, illetve csatornákat kísérő szélesebb nád sávokban, esetleg kavicsbányák területén találhatóak. A Hernádon

	azokon a néhány száz méteres szakaszokon koncentrálódik jelenléte, ahol a keresztirányú duzzasztások miatt (gibárti, felsődobszai, hernádszurdoki erőművek) a víz kellően lelassul annyira, hogy a part mentén szélesebb nádas állományok alakuljanak ki.
Állomány nagyság (jelölés):	20 - 30 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	20 – 30 pár - R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Állomány nagysága függ a nádasok lététől. Fészkelőhelyének leégése esetén a térségben kisebb nádfoltokban is költ, de a nádasok égetése, aratása, döntése nem kedvez a fajnak. Különösen a tavaszi nádtüzek veszélyeztetik. Szintén veszélyeztethetik költését a Hernád-folyó természetes áradási folyamatai.
Veszélyeztető tényezők:	A11 - Mezőgazdasági célú égetés – a gyepék felégetése során a tűz átterjed a faj költőtelepeinek otthont adó nádasokra is és azok leégnek – H L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) – a túlszaporodott predátorok pl.: aranyakál, vaddisznó, stb. kárt okoznak a fészekaljokban – L M08 - Áradás (természetes folyamat) - M

31.

Faj neve:	Kis őrgébics (<i>Dendrocopos syriacus</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj a tervezési területen belül csak a Szerencsi-dombság, Harangod és Taktaköz kistájak találkozási határán található Legyesbényei-legelők egység területén költ.
Állomány nagyság (jelölés):	20-30 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	3- 4 pár – V (nagyon ritka)

Állomány változásának tendenciái és okai:	A faj sem a tervekészítés során, sem az elmúlt tíz év során történt célzott adatgyűjtések folyamán nem került elő nagyobb egyedszámban. Állomány nagysága igen kisszámú, jelenléte rendszertelen és előfordulása az országos állomány nagysághoz képest jelentéktelen, ezért a faj a „C” kategóriából „D” kategóriába átsorolása javasolt.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj a tervezési területen nem tekinthető különösebben veszélyeztetettnek, mivel a fészkeléséhez, táplálkozásához szükséges élőhelyek és életfeltételek stabilan megtalálhatóak.
Veszélyeztető tényezők:	A05 - Kis táji elemek felszámolása (pl. sövények, kőfalak, nyílt árkok, források, magányos fák) mezőgazdasági parcellák összevonása céljából – A parcellák közötti cserjesávok, idős fák eltűnése nem kedvez a fajnak - L A21 – Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban – rovarölő szerek mérgezik a faj egyedeit - L E01 - Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak) – a faj egyedeit elűthetik az utakon közlekedő járművek - L

32.

Faj neve:	Füleskuvik (<i>Otus scops</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A tervezési területen rendszertelenül és igen kis számban, felhagyott gyümölcsösökben, szőlőkben, telepített fenyvesekben költ a Zempléni-hegység, ritkábban a Hernád-völgy településeinek közelében. Legtöbb előfordulási adata a Bényei-medence területén található zártkerti élőhelyekből származik, de ismert Baskó, Rudabányácska, Telkibánya és Abaújvár közeléből is fészkelése. Vonuló bagolyfaj.
Állomány nagyság (jelöléskor):	5 - 8 pár
Állomány nagyság (tervekészítéskor):	5 - 8 pár – V (nagyon ritka)
Állomány változásának tendenciái	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős

és okai:	változás az állomány nagyságában nem tapasztalható..
Faj veszélyeztetettsége:	A faj számára fontos az idős, odvas, fák jelenléte az ember által használt kultúrtájban. Ezért leginkább ezeknek a faegyedeknek az eltávolítása veszélyezteti a fajt.
Veszélyeztető tényezők:	B08 - Idős fák eltávolítása (kivéve a lábönálló vagy fekvő holt fát) - M

33.

Faj neve:	Halászsas (<i>Pandion haliaetus</i>) – c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A halászsas kis számban rendszeresen átvonul a teljes tervezési területen. A Hernád mentén, esetleg kavicsbánya tavakon vonulása során táplálkozik is.
Állomány nagyság (jelölés):	1 - 5 egyed
Állomány nagyság (tervkészítés):	1 – 5 egyed – V (nagyon ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a vonuló állomány nagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett a tervezési területen.
Veszélyeztető tényezők:	-

34.

Faj neve:	Pajzsos cankó (<i>Philomachus pugnax</i>)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Csapadékos, belvizes években, kis számban előfordulnak vonuló egyedei a tervezési terület Hernád-völgyet érintő részén. Kedveli a mezőgazdasági területeken található belvízfoltokat, különösen a Hernád egykori medermaradványainak mélyedéseit (pl.: Aszaló térségében).

Állománynagyság (jelölés):	C (gyakori)
Állománynagyság (tervkészítés):	20 – 50 egyed - R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A tervkészítés során és az elmúlt tíz évben gyűjtött adatok alapján nem tekinthető gyakori fajnak a területen, ezért a „C” gyakori érték „R” ritka kategóriába sorolandó.
Faj veszélyeztetettsége:	Egyedeit a túlszaporodott ragadozók (róka, aranyakál) elpusztíthatják. Aszályos években a vonuló állomány számára alkalmatlan szinte a teljes terület.
Veszélyeztető tényezők:	L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - L

35.

Faj neve:	Függőcinege (<i>Remiz pendulinus</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A tervezési terület Hernád-völgyet lefedő terület egységén belül rendszeres és gyakori fészkelő faj. Az érintett teljes folyószakaszon, illetve a Hernád környéki holtágaknál, csatornáknál és bányatavaknál számos helyen költ, ahol jellemzőek a víz, illetve nádasok fölé hajló fűzek. A tervezési terület vizes élőhelyein egész évben megtalálhatóak fiatal és kóborló egyedei is. A terület többi egységéből nem ismert költése.
Állománynagyság (jelölés):	60 - 70 pár
Állománynagyság (tervkészítés):	60 – 70 pár - C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állománynagyságában nem tapasztalható..
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett a tervezési területen.
Veszélyeztető tényezők:	-

36.

Faj neve:	Partifecske (<i>Riparia riparia</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Homok-, lösz- és agyagfalakba vájt üregekben költ. A tervezési területen belül a Hernád szakadópartjain alakulnak ki olyan - gyakran igen jelentős méretű - függőleges, leomlott falak melyek kolóniáiknak adhatnak otthont. Mivel a faj szinte bárhol megtelepszik, ha alkalmas fészkelőhelyet talál magának, nem elképzelhetetlen más részein sem megjelenése és költése a Natura 2000 terület határain belül, ha mesterségesen (pl.: szőlőtelepítések miatt) függőleges falakat hoznak létre. Évente egy vagy két fészkeljat nevel.
Állománymagyság (jelöléskor):	300 - 400 pár
Állománymagyság (tervkészítéskor):	500 – 1100 pár - C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A faj állománymagysága fluktuáló, az egyes évek csapadékviszonyaitól, a Hernád áradásaitól nagyban függ. A tervkészítés évében valamivel 1000 pár feletti állománymagyságot tapasztaltunk, azonban más években ez az érték akár a felére is csökkenhet.
Faj veszélyeztetettsége:	A folyó vízszintemelkedése veszélyt jelenthet a költés sikerére. Az alámosott, majd leomló falak maguk alá temethetik a tojásos, vagy fiókás költőüregeket. Leggyakoribb predátorai a kabasólyom, menyét, nyest, róka és a házimacska.
Veszélyeztető tényezők:	L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) – a fent felsorolt predátorok és a fészekparaziták csökkenthetik a költési sikert - M M08 - Áradás (természetes folyamat) - H

37.

Faj neve:	Karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.

Faj előfordulásai a területen:	Á karvalyposzáta a tervezési terület teljes területén megtalálható ott, ahol gyepekkel mozaikoló, cserjés területek, mezőgazdasági parcellák közötti cserjesávok, kisebb fásszárúak alkotta foltok, erdőszélek találhatóak. az ilyen élőhelyeken kifejezetten gyakori faj. Hiányzik a Zempléni-hegység zárt erdőtömbjeiből és a Hernád-völgy egybefüggő, nagyparcellás szántóterületeiről. Jellegzetes előfordulásai a hegyaljai és a szerencsi-dombságban található művelt és felhagyott szőlők közötti cserjések, erdőszélek, de kedveli a Tolcsvai-, a Bényei-medence és a Hegyköz mozaikos, zártkerti területeit, valamint a Zempléni-hegységben található nagyobb legelők (Fonyi-rétek, Baskói-rétek) területét is. Stabilan költ a Hernád-völgyben is.
Állomány nagyság (jelöléskor):	400 - 500 pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	400 – 500 pár - C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható..
Faj veszélyeztetettsége:	A faj a tervezési területen nem tekinthető különösebben veszélyeztetettnek, mivel a fészkeléséhez, táplálkozásához szükséges élőhelyek és életfeltételek stabilan megtalálhatóak.
Veszélyeztető tényezők:	A05 - Kis táji elemek felszámolása (pl. sövények, kőfalak, nyílt árkok, források, magányos fák) mezőgazdasági parcellák összevonása céljából – A parcellák közötti cserjesávok eltűnése nem kedvez a fajnak - M A21 – Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban – rovarölő szerek mérgezik a faj egyedeit - M E01 - Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak) – a faj egyedeit gyakran elütik az utakon közlekedő járművek - L

38.

Faj neve:	Réti cankó (<i>Tringa glareola</i>) – c (gyülekező, kóborló)
-----------	---

Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Csapadékos, belvizes években, kis számban előfordulnak vonuló egyedei a tervezési terület Hernád-völgyet érintő részén. Kedveli a mezőgazdasági területeken található belvízfoltokat, különösen a Hernád egykori medermaradványainak mélyedéseit (pl.: Aszaló, Halmaj, Kiskinizs, Nagykinizs térségében).
Állomány nagyság (jelöléskor):	C (gyakori)
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Pontos állomány nagysági adatokkal nem rendelkezünk, de a faj a Hernád-völgy belvíz foltjain legalább száz-as nagyságrendben átvonul.
Faj veszélyeztetettsége:	Egyedeit a túlszaporodott ragadozók (róka, aranyakál) elpusztíthatják. Aszályos években a vonuló állomány számára alkalmatlan szinte a teljes terület.
Veszélyeztető tényezők:	L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - L

Közösségi jelentőségű faj, javasolt felvenni az SDF adatbázisba D besorolással

Faj neve:	Gyurgyalag (<i>Merops apiaster</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Homok-, lösz- és agyagfalakba vájt üregekben költ. A tervezési területen belül a Hernád szakadópartjain alakulnak ki olyan - gyakran igen jelentős méretű - függőleges, leomlott falak melyek üregásásra alkalmasak. Mivel a faj képes megtelepedni számos helyen, ha alkalmas fészkelőhelyet talál magának, nem elképzelhetetlen más részein sem megjelenése és költése a Natura 2000 terület határain belül, ha mesterségesen (pl.: szőlőtelepítések miatt) függőleges falakat hoznak létre.

Állománynagyság (jelölés):	-
Állománynagyság (tervezéskor):	50 – 100 pár - R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	-
Faj veszélyeztetettsége:	A folyó vízszintemelkedése veszélyt jelenthet a költés sikerére. Az alámosott, majd leomló falak maguk alá temethetik a tojásos, vagy fiókás költőüregeket. Leggyakoribb predátorai a menyét, nyest, róka.
Veszélyeztető tényezők:	L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) – a fent felsorolt predátorok és a fészekparaziták csökkenthetik a költési sikert - M M08 - Áradás (természetes folyamat) – H

Közösségi jelentőségű, de nem jelölő fajok

39.

Faj neve:	Csörgő réce (<i>Anas crecca</i>) – c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A faj kisszámú, rendszeres vonuló faj a tervezési területen. Leginkább a Hernádon pihennek és táplálkoznak egyedei, de alkalomadtán a Zempléni-hegység peremterületeinek vizes élőhelyein is felbukkan egy-egy egyed.
Állománynagyság (jelölés):	R (ritka)
Állománynagyság (tervezéskor):	R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állománynagyságában nem tapasztalható..
Faj veszélyeztetettsége:	Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07 – Vadászat - L

	N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – L
--	---

40.

Faj neve:	Nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>) – c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	Néhány tízes, esetleg százas nagyságrendben átvonul a tervezési terület felett. Táplálkozó egyedei a Hernád-völgy mezőgazdasági területén pihennek meg rendszertelenül és változó egyedszámú kisebb csapatokban.
Állomány nagyság (jelölés):	R (ritka)
Állomány nagyság (tervkészítés):	R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07 – Vadászat - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – L

41.

Faj neve:	Nyári lúd (<i>Anser anser</i>) – c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	Néhány tízes, esetleg százas nagyságrendben átvonul a tervezési terület felett. Táplálkozó, kóborló egyedei a Hernád-völgy mezőgazdasági területén pihennek meg rendszertelenül és változó egyedszámú kisebb csapatokban.
Állomány nagyság (jelölés):	R (ritka)
Állomány nagyság (tervkészítés):	R (ritka)

Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07 – Vadászat - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – L

42.

Faj neve:	Vetési lúd (<i>Anser fabalis</i>) – c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	Néhány tízes nagyságrendben átvonul a tervezési terület felett. Táplálkozó, kóborló egyedei a Hernád-völgy mezőgazdasági területén pihennek meg rendszertelenül és változó egyedszámú kisebb csapatokban.
Állomány nagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07 – Vadászat - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – L

43.

Faj neve:	Parlagi pityer (<i>Anthus campestris</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Ritka, de rendszeres fészkelő faj a Zempléni-

	hegység és a Szerencsi-dombság hegylábi területein.
Állomány nagyság (jelölés):	P (jelen van)
Állomány nagyság (tervkészítés):	8 – 10 pár - V(nagyon ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állományváltozás a faj állományainak kimutatásának és szisztematikus felmérésének köszönhető.
Faj veszélyeztetettsége:	Földön fészkelő fajként a túlszaporodott ragadozók elpusztíthatják az egyedeket és a fészekaljakat.
Veszélyeztető tényezők:	L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) - fészekpredáció például róka, borz, dolmányos varjú által - L

44.

Faj neve:	Vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj kóborló és táplálkozó egyedei a teljes tervezési területen megjelennek kis egyedszámban. Egy-két pár költése valószínűsíthető a Hernád menti nagyobb nádasok területén.
Állomány nagyság (jelölés):	1 - 2 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	1 – 2 pár – V (nagyon ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem ismert.
Veszélyeztető tényezők:	-

45.

Faj neve:	Barát réce (<i>Aythya ferina</i>) – c (gyülekező,
-----------	--

	kóborló)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A faj néhány példánya átvonul és esetenként megpihen a tervezési területen, leginkább a Hernádon.
Állomány nagyság (jelölés):	R (ritka)
Állomány nagyság (tervkészítés):	R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07 – Vadászat - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – L

46.

Faj neve:	Kontyos réce (<i>Aythya fuligula</i>) – c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A faj néhány példánya átvonul és esetenként megpihen a tervezési területen, leginkább a Hernádon.
Állomány nagyság (jelölés):	R (ritka)
Állomány nagyság (tervkészítés):	R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07 – Vadászat - L

	N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – L
--	---

47.

Faj neve:	Cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>) – c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A faj néhány példánya átvonul és esetenként megpihen a tervezési területen, leginkább a Hernádon.
Állománymagyság (jelölés):	R (ritka)
Állománymagyság (tervkészítés):	R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állománymagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettség:	Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07 – Vadászat - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – L

48.

Faj neve:	Bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj kóborló és táplálkozó egyedei a teljes tervezési területen megjelennek kis egyedszámban. Egy-két pár költése valószínűsíthető a Hernád menti nagyobb nádasok területén.
Állománymagyság (jelölés):	0 - 3 pár
Állománymagyság (tervkészítés):	0 – 3 pár – V (nagyon ritka)

Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem ismert.
Veszélyeztető tényezők:	-

Faj neve:	Bölgébika (<i>Botaurus stellaris</i>) – c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Lásd: 48. pont leírása
Állomány nagyság (jelölés):	1 - 5 egyed
Állomány nagyság (tervkészítés):	1 – 5 egyed – V (nagyon ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem ismert.
Veszélyeztető tényezők:	-

49.

Faj neve:	Kerceréce (<i>Bucephala clangula</i>) – c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A faj néhány példánya átvonul és esetenként megpihen a tervezési területen, leginkább a Hernádon.
Állomány nagyság (jelölés):	R (ritka)
Állomány nagyság (tervkészítés):	R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható.

Faj veszélyeztetettsége:	Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07 – Vadászat - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – L

50.

Faj neve:	Hamvas rétihéja (<i>Circus pygargus</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj rendszeres kisszámú átvonuló faj a tervezési területen. Legnagyobb egyedszámban a Zempléni-hegység medence jelegű és hegylábi területein vonul, de, a Szerencs-patak és a Hernád mentén valamint a Legyesbényei-legelők területén is megfigyelhető.
Állomány nagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj területen átvonul, jelentősen nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	-

51.

Faj neve:	Nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>) – c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj táplálkozó egyedei rendszeresen előfordulnak a Hernád és a Szerencs-patak mentén, esetenként a hegyaljai gyepes élőhelyeken is. Alkalmi kóborló egyedei a Zempléni-hegységben is megjelennek.

Állománynagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állománynagyság (tervkészítéskor):	R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állománynagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj egyedei a területen táplálkoznak és pihennek, jelentősen nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	-

52.

Faj neve:	Kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i>) – p (állandó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj kisszámú táplálkozó és kóborló faj a területen. A teljes tervezési területen előfordulhat. A Zempléni-hegység nagyobb, függőleges sziklafalain, illetve a számára kihelyezett költőládákban alkalmanként egy-egy pár költ.
Állománynagyság (jelöléskor):	0 - 1 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	0 – 1 pár – V (nagyon ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állománynagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj rendkívül érzékeny az emberi jelenlétre és zavarásra, különösen a költési időszak elején, amikor a fészekalj pusztulásához is vezethet.
Veszélyeztető tényezők:	B06 – Fakitermelés – melynek következtében szintén zavarhatják a faj egyedeit B10 – Illegális fakitermelés F07 – Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek – a turisták és különösen a turistautakon kívüli megjelenése a faj költését zavarja G11 - Illegális begyűjtés, gyűjtés és természetből kivétel – solymászati célra a tojások és a fiókák begyűjtése/befogása veszélyezteti a fajt

53.

Faj neve:	Daru (<i>Grus grus</i>) – c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Néhány tízes, esetleg százas nagyságrendben átvonul a tervezési terület felett. Táplálkozó egyedei a Hernád-völgy mezőgazdasági területén pihennek meg rendszertelenül és változó egyedszámú kisebb csapatokban.
Állomány nagyság (jelölés):	51 - 100 egyed
Állomány nagyság (tervkészítés):	51 – 100 – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a vonuló állomány nagyságban nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Kedveli a különféle gabonákat, így az őszi és tavaszi vetések során mérgezéseket okozhatnak a csávázott vetőmagok.
Veszélyeztető tényezők:	A21 - Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban – csávázott vetőmagok okozhatnak mérgezést a faj egyedeinél – L

54.

Faj neve:	Rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>) – c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj kisszámú táplálkozó és kóborló faj a területen. A teljes tervezési területen előfordulhat. A Hernád mentén egy-két párban költ.
Állomány nagyság (jelölés):	R (ritka)
Állomány nagyság (tervkészítés):	1 – 2 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A faj költése a jelölés óta ismertté vált, így javasolt az „r” szaporodó állomány nagyság feltűntetése.

Faj veszélyeztetettsége:	A faj költési sikerét közepes mértékben veszélyezteti az emberi jelenlét, mely leginkább a fészkelési időszak elején zavarja, ezért fészkelési sikerét veszélyeztetik az erdőgazdálkodási munkák, illetve a vízi és szárazföldi turizmus. Szintén nem kedvez számára az idős erdők véghasználata. Táplálékán keresztül másodlagos, vagy közvetlen mérgezések is veszélyeztethetik az egyes egyedeket. Az elektromos hálózat vezetékai és tartószerkezetei áramütéssel sérülést és pusztulást okozhatnak.
Veszélyeztető tényezők:	A21 - Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban - M D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) – M F07 - Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek - L G13 - Állatok mérgezése (kivéve ólommérgezés) - M

55.

Faj neve:	Kis bukó (<i>Mergus albellus</i>) – c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A kis bukó rendszeres átvonuló és telelő a Hernád mentén. Változatos víztesteken fordul elő, mint a Hernád-folyó egyes szakaszai, holtágak, bányatavak. Évente néhány egyed vonul át a teljes területen.
Állomány nagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a vonuló állomány nagyságban nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07 – Vadászat - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – L

56.

Faj neve:	Barna kánya (<i>Milvus migrans</i>) – c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj rendszeres, de kisszámú kóborló faj a tervezési területen, különösen a Bodroghoz közeli hegyaljai részeken.
Állomány nagyság (jelölés):	1 - 5 egyed
Állomány nagyság (tervkészítés):	1 – 5 egyed – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az SDF adatlap állományadataihoz képest jelentős változás az állomány nagyságában nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	A területen kóborló, táplálkozó egyedek fordulnak elő, jelentősen nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	-

57.

Faj neve:	Guvat (<i>Rallus aquaticus</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A faj ritka fészkelő a területen. Egy-két pár költ a Hernád-völgyben a folyó holtmedreinek mocsaraiban és a dús növényzetű vízfolyások (pl.: Bélus-patak) mentén.
Állomány nagyság (jelölés):	1 - 2 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	1 – 2 pár – V (nagyon ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állomány nagyságban nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	A guvatot veszélyezteti a vízszint hirtelen ingadozása. Aszályos években állománya visszaszorulhat.
Veszélyeztető tényezők:	M08 - Áradás (természetes folyamat) - M

	N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - H
--	---

58.

Faj neve:	Kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A faj ritka fészkelő a területen. Egy-két pár költ a Hernád-völgyben a folyó holtmedreinek mocsaraiban és a folyó lassabb, visszaduzzasztott szakaszain.
Állománynagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állománynagyság (tervkészítéskor):	R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománynagyságban nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj a tervezési területen nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	-

59.

Faj neve:	Piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>) – c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A faj igen kis számú kóborló a tervezési területen.
Állománynagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állománynagyság (tervkészítéskor):	R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománynagyságban nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj a tervezési területen nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	-

1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Faj magyar neve	Faj tudományos neve	Hazai védettség (FV, V), madárvédelmi irányelv melléklete (I, II)	Jelentősége
Északi szirtipáfrány	<i>Woodsia ilvensis</i>	FV	Szilikát sziklarepedések nagyon ritka fokozottan védett faja, a haza állomány több mint fele a füzéri Vár-hegyen él.
Schudich-tarsóka	<i>Thlaspi kovatsii subsp. schudichii</i>	V	Endemikus flóraelem, csak a Zempléni-hegységben él pl. a Füzéri Vár-hegyen.
Havasalji rózsza	<i>Rosa pendulina</i>	V	Bükkös övi, ritka, montán faj. Nagy-Milic.
Farkasboroszlán	<i>Daphne mezereum</i>	V	Bükkös övi, ritka faj. Nagy-Milic.
Ikrás fogasír	<i>Cardamine glanduligera</i>	V	Bükkös övi, ritka faj. Nagy-Milic.
Pávafarkú salamonpecsét	<i>Polygonatum verticillatum</i>	V	Bükkös övi, ritka faj. Nagy-Milic.
Szibériai nőszirm	<i>Iris sibirica</i>	V	Kékperjés láprétek jellegzetes faja. Füzér: Drahos, Bodó-rét, Pusztafalu: Égések
Északi sás	<i>Carex hartmanni</i>	V	Láprétek ritka sásfaja.
Kenyérbél cickafark	<i>Achillea ptarmica</i>	V	Kékperjés láprétek jellegzetes faja. Füzér: Drahos, Bodó-rét, Pusztafalu: Égések
Kornistárnics	<i>Gentiana pneumonanthe</i>	V	Kékperjés láprétek jellegzetes faja. Füzér: Drahos, Bodó-rét, Pusztafalu: Égések
Alhavas pattanó	<i>Denticollis rubens</i>	-	Hazánk hegyvidéki szurdokerdőinek és idős bükköseinek ritka faja.
Fogasvállú állasbogár	<i>Omoglymmius germari</i>	V	Az Északi-középhegységből csupán a Mátrából és a Bükkből ismert néhány lelőhelye, új a Zemplén faunájára. A Rhysodes sulcatussal több helyen is együtt

			fordul elő, de jóval ritkább faj.
Kék meztelencsiga	<i>Bielzia coeruleans</i>	V	Hazánk észak-keleti részének ritka faja.
Pompás futrinka	<i>Carabus obsoletus</i>	V	A Kárpátokban élő közép európai faj, mely hazánkban csak Aggteleki karszton és a Zempléni-hegységben fordul elő.

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

A művelési ágak megoszlásából kiderül, hogy a terület felén erdő, negyedén szántó található. A gyepek területek összesen 13 %-ot tesznek ki. A kivett területek aránya bő 5%, ehhez közelít a Tokaj-Hegyalján jelentős szőlőterületek aránya is. Gyümölcsösök is több mint 2500 hektáron találhatók a tervezési területen.

Művelési ág	Terület (ha)	Területi arány (%)
erdő	56456	49,29
fásított terület	497	0,43
legelő	10464	9,14
rét	4700	4,1
szántó	27850	24,32
kivett	6296	5,5
szőlő	5416	4,73
gyümölcsös	2559	2,23
kert	285	0,25
halastó	4	0,003
nádas	9	0,008
Összesen:	8665,78	100

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

A tervezési terület 60 %-a társasági tulajdonban van, ide tartoznak a mezőgazdasági vállalkozások és a céges erdőterületek. A terület egyharmada állami tulajdonban van, amely elsősorban az Északerdő Zrt. és az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében lévő erdőterületeket foglalja magába. Néhány ezer hektár szövetkezeti és magántulajdon mellett, már elenyésző az önkormányzatok részesedése.

Tulajdonos/kezelő	Terület (ha)	Területarány (%)
állami tulajdon	38377	33,51
társaság	69011	60,25
magántulajdon	2459	2,15
szövetkezeti	3780	3,3
önkormányzati	303	0,26
társasház	98	0,08
egyéb	284	0,25

vegyes	9	0,008
ismeretlen	215	0,19
Összesen	114536	100,0

1.3.3. Területhasználat és kezelés

1.3.3.1. Mezőgazdaság

A tervezési terület Hernád-völgy alegységének mezőgazdasági szempontból kedvező alföldi klímáját a környező hegyvidékből érkező hűvösebb legtömegek kedvezőtlenül befolyásolják. Ráadásul gyakori jelenség a nyári szárazság is, illetve a Hernád áradása. Ennek ellenére a Hernád-völgy alegység által érintett három járásban (Gönci-, Encsi-, Szikszói-járás) a mezőgazdasági vállalkozások részaránya a megyei átlagnál magasabb. Az encsi járásban 2019-ben 1352. a szikszói járásban 1061 szervezet működött a mezőgazdaság, erdőgazdaság halászat területen. A Hernád-völgy legnagyobb részt borító öntéstalajokon a mezőgazdasági termelésben a gabonafélék (búza, árpa), dohány és a zöldségfélék játsszák a döntő szerepet, de a gyepterületeket is hasznosítják. A csonthéjasok közül Gönc és környékén számottevő a kajszibarack, Hernád-völgy egyéb településein főleg a szilva, ringlőszilva termesztése. Gönc körzetében termelt sárgabarackból készül a jellegzetes zamatú, eredetvédett gönci barackpálinka. Az állattenyésztésben jellemző a szarvasmarha, a sertés és a baromfi hasznosítás. Vizsoly környékén jelentős a méhészet, és az ahhoz kapcsolódó feldolgozóipar.

A tervezési terület Zempléni-hegység alegységének központi részén az erdőterületek dominálnak, mezőgazdasági termelés háttáji jellegű és csak a települések környezetére korlátozódik. Az alegység északi részén is a táj természetes növénytakarója az emberi tevékenység nélkül a teljes erdősültség lenne. Az emberi tevékenység eredményeként a XVI-XVII. századra mozaikos tájszerkezet alakult ki, olyan módon, hogy az alkalmas területeken kiirtották az erdőket, és rajta legelőket, kaszálókat, kistáblás szántókat hoztak létre, vagy szőlő- és gyümölcsstermesztésbe kezdett. A legeltetési állattartás – főleg a szarvasmarha – ma is jellemző mindkét település határában, ahol nagy kiterjedésű legelők vannak. Kaszálóként a nedvesebb réteket használják, míg a szőlők és gyümölcsösök a déli domboldalakon található, egyre kisebb számban. A kaszálórétek egy részét sem művelik már ezért rajtuk elindult a természetes szukcesszió. A szántóföldi művelés nem jelentős. Az utóbbi időben a szántók egy részét erdővel telepítették be. Ezzel szemben a Zempléni-hegység hegyalja kistájhoz tartozó, dél-, dél-keleti részének klímája különösen kedvező a szőlőtermesztéshez. Itt nemeztközi léptéken is számottevő minőségű és mennyiségű bort állítanak elő. E terület a világ első zárt borvidéke, mely 1737 óta termel. Az UNESCO Világörökség Bizottsága mint kultúrtáját 2002-ben felvette a világörökségi listára Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj néven. Egyesek szerint a Hegyalja trachyt-rhyolit málladék talaja a szőlő zamatanyagának képzéséhez kiválóbb mennyiségben szolgáltatja a megfelelő anyagokat, míg mások inkább éghajlati sajátosságokkal magyarázták a hegyaljai szőlő nagy cukortartalmát, s az abból sajtolt bor finomságát. Valószínű azonban, hogy a két tényező együttes hatásának köszönhető, vagyis mindkettő nélkülözhetetlen. A területen több mint 40 jelentős pincészet állít elő évről-évre minőségi borokat. Az alegység Hernád felé néző hegységperemi területén számottevő kistáblás mezőgazdasági termelés zajlik. Itt a meghatározó termények a gabonafélék.

A tervezési terület Szerencsi-dombság alegységének természeti adottságai a mezőgazdasági termelés számára közepes feltételeket biztosít. A többségében nyirokszerű agyagon és a löszön képződött barna földön búza, tavaszi árpa, cukorrépa és vörös here, a déli-délkeleti

lejtőkön Golop, Rátka, Ond, Szerencs, Bekecs Tállya és Monok határában szőlő terem. A legnagyobb gazdálkodó szervezet a Szerencsi Mezőgazdasági Zrt. Az alegység állattenyésztésére jellemző a nagy és kisüzemi tejelő és húsmarha, sertés, és baromfitartás.

1.3.3.2. Erdészet

A madárvédelmi terület teljes kiterjedése 114498,64 ha, melyből az erdőtervezett erdők mindösszesen 57496,80 ha tesznek ki. Az erdőtervezett területeken belül az erdőrésztletek összes területe 55657,76 ha, míg az egyéb résztletek területe 1839,04 ha. A teljes tervezési területre nézve az erdősültség 48,61%-ot ér el. Ez az alacsony érték abból adódik, hogy a tervezési terület számos folyóárteret, és hegylábi részt érint. A folyókat kísérő erdők többnyire keskenyek, és a hullámtereken helyezkednek el. Az ártereken elsősorban mezőgazdasági művelés folyik (fátlan területek), ami még a madárvédelmi terület részét képezi. A hegylábi falvak környékén kiterjedt kaszálók, legelők alakultak ki az évszázadok folyamán, melyek szintén részei a területnek. Az erdőgazdálkodási tevékenységgel leginkább érintett Zempléni hegységben az erdősültség jóval magasabb, 65% körüli. A tulajdonformák megoszlása a területen a következők szerint alakul. Az állami tulajdon aránya a legmagasabb, ami 59,98%-ot ér el. A közösségi tulajdon aránya, nagyon alacsony összesen 0,35 %. A magántulajdon részesedése kiemelkedően magas, összesen 34,82%-ot tesz ki. Az egyéb területek a rendezetlen gazdálkodási viszonyú területeket takarják. Arányuk magas 4,84%. E területeken a gazdálkodás a tulajdonosi, vagy kezelői rendezetlenségeknek köszönhetően nem tud gördülékenyen működni. Az osztatlan közös tulajdonban álló területek felszámolására tavaly alkotta meg az országgyűlés a 2020. évi LXXI. törvényt, mely a stabil tulajdonosi szerkezeten alapuló hazai agrárium kialakulását segíti elő. Ezzel az osztatlan közösök száma várhatóan csökkenni fog. Az osztatlan közös tulajdonon kívül, azonban még számos esetben lehet szó rendezetlen viszonyokról (vagyongazdálkodó nélküli állami területek, örökölt gazdálkodó nélküli területek stb.), melyek felszámolása a jövőben megvalósítandó feladatok közé tartozik.

Tulajdonforma	Erdő- résztletek területe (ha)	Erdő- résztletek területe (%)	Egyéb résztletek területe (ha)	Mindösszesen (ha)	Mindösszesen (%)
Állami	33338,28	59,90	1150,18	34488,46	59,98
Közösségi	197,02	0,35	6,94	203,96	0,35
Magán	19604,18	35,22	417,40	20021,58	34,82
Egyéb	2518,28	4,52	264,52	2782,80	4,84
Összesen	55657,76	100,00	1839,04	57496,80	100,00

Erdőtervezett erdők tulajdoni aránya a madárvédelmi területen

A madárvédelmi terület több mint felén az Északerdő Zrt. folytatja a terület vagyongazdálkodását, amely összességében 58,17%-os területarányt jelent. Három Erdészeti Igazgatósága (Hegyaljai Erdészeti Igazgatóság, Hegyközi Erdészeti Igazgatóság, Tállyai Erdészeti Igazgatóság) kezeli a területek zömét (44,27%), mely Igazgatóságok között a területek közel azonos arányban oszlanak meg. A további három Igazgatóság részesedése jóval csekélyebb (13,87%). Elhanyagolható az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság és a Magyar Közút Nonprofit Zrt. kezelésében álló erdőterületek aránya, melyek összesen 0,08%-ot érnek el. Szintén szórványterületekkel rendelkezik a Budapesti Erdőgazdaság Zrt. (0,14%)

és a Nemzeti Földügyi Központ (0,02%). Jelentősebb részesedéssel bír az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság (1,60%), amely szervezet közel 1000 ha-on gazdálkodik. A tervezési terület rendkívül nagy kiterjedésű, melynek következtében számos település közigazgatási határa tartozik hozzá és több település erdőterülettel is bír. Összesen 9 önkormányzat gazdálkodik, 0,35% területi részesedéssel erdőterületen. Meglepően magas az erdőbirtokossági társulatok száma (44) és jelentős a gazdálkodásuk alá vont területek aránya is (16,58%). Az Ebt. közül gazdálkodási terület szempontjából kiemelkedik a Papelyusi Ebt. és a Kányahegyi Ebt. Mindegyikük 1000 ha feletti területet kezel. A gazdasági társaságok száma (21) nagyjából fele a Ebt-nek, igaz ez a kezelt terület arányára is (8,63%). Ezen társaságok közül kiemelendő Pálházi Rákóczi Szövetkezet, amely 1656,87 ha-on gazdálkodik. Kirívóan magas a magánerdőgazdálkodók száma (261!) akik tekintélyes arányú erdőterületet birtokolnak (9,62%). Gazdálkodási területükre nézve nagy szórás tapasztalható. A magánszemélyek 90,04%-a gazdálkodik 0,07–50 ha közötti erdőterületen, 4,60 %-uk 50–100 ha-on és 5,36%-uk 100–400 ha közötti területen. Átlagosan 21,19 ha-on tevékenykednek. A rendezetlen gazdálkodási viszonyú területek aránya magas (4,84%), amely körülmény a fentebb leírtakból adódik.

Erdőgazdálkodó	Terület (ha)	Terület (%)
Északerdő Zrt.	2,90	0,01
<i>Sárospataki Erdészeti Igazgatóság</i>	3436,52	5,98
<i>Hegyaljai Erdészeti Igazgatóság</i>	6924,70	12,04
<i>Hegyközi Erdészeti Igazgatóság</i>	9572,17	16,65
<i>Telkibányai Erdészeti Igazgatóság</i>	4399,88	7,65
<i>Tállyai Erdészeti Igazgatóság</i>	8957,94	15,58
<i>Hernádvölgyi Erdészeti Igazgatóság</i>	134,98	0,23
Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság	48,01	0,08
Magyar Közút Nonprofit Zrt.	1,20	0,00
Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság	918,64	1,60
Budapesti Erdőgazdaság Zrt.	78,19	0,14
Nemzeti Földügyi Központ	13,33	0,02
Önkormányzatok (9)	203,96	0,35
Erdőbirtokossági társulatok (44db)	9532,61	16,58
Gazdasági társaságok (21db)	4959,66	8,63
Rendezetlen gazdálkodási viszony	2782,80	4,84
Magánszemélyek (261)	5529,31	9,62
Összesen	57496,80	100,00

Erdőgazdálkodók által kezelt területek megoszlása a madárvédelmi területen

A tervezési területen kiemelkedően magas a védelmi rendeltetésű erdők aránya (58,63%). Az elsődleges védelmi rendeltetésen belül a természetvédelmi (40,54%) és a talajvédelmi rendeltetés (16,36%) a meghatározó. A természetvédelmi rendeltetés a tervezési terület elhelyezkedéséből adódó különlegességek megóvását hivatott szolgálni. Növényzeti szempontból átmeneti terület, az északi hűvös meredek oldalon, völgyekben a kárpáti elemek találják meg létfeltételeiket, míg a déli meleg lankás oldalakon a pannon flóra elemei uralkodnak. Állatvilága természetvédelmi szempontból értékes fajokban bővelkedik (pl: zempléni futrinka, tülkös szarvasbogár, alpesi göte, hiúz stb). A talajvédelmi erdők aránya alacsonyabb, ezen állományok a kedvezőtlen termőhelyi adottságú területeken fordulnak elő. Kis kiterjedésben található a területen honvédelmi érdekeket szolgáló védő erdők, mezővédő

erdők, műtárgyvédelmi erdők, Natura 2000 erdők, partvédelmi erdők, tájképvédelmi erdők és vízvédelmi erdők. A gazdasági rendeltetésű, ezen belül is a faanyagtermelő erdők részaránya magas 37,17%. Az Északerdő Zrt. mint állami erdőgazdaság – a fenntartható erdőgazdálkodás folytatása mellett – gazdasági szempontból is eredményesen kell, hogy működjön. Ennek alapját képezik a faanyagtermelő erdők. Ezen állományok döntő hányada jó termőhelyi adottságokkal rendelkező területrészekben áll, ahol eredményesen folytatható a gazdálkodás. A területi sajátosságokból adódóan ezeken a területeken, az erdőfelújításnak az esetek többségében termőhelyi akadálya nincs, annak elsősorban a felszaporodott vadállomány szabhat gátat. Található a tervezési területen szaporítóanyag termelést szolgáló erdő és vadaskert is, területi kiterjedésük elhanyagolható. A közjóléti rendeltetésű erdők kategóriájába csak parkerdő tartozik, 0,43% területarányal.

Rendeltetés	Terület (ha)	Terület (%)
Erdőrészetek		
<i>Védelmi rendeltetésű erdők</i>		
Honvédelmi érdekeket szolgáló védő erdő	65,88	0,11
Mezővédő erdő	32,77	0,06
Műtárgyvédelmi erdő	2,61	0,00
Natura 2000 erdő	695,99	1,21
Partvédelmi erdő	137,44	0,24
Tájképvédelmi erdő	27,01	0,05
Talajvédelmi erdő	9408,11	16,36
Természetvédelmi erdő	23311,28	40,54
Vízvédelmi erdő	31,40	0,05
<i>Gazdasági rendeltetésű erdők</i>		
Faanyagtermelő erdő	21370,95	37,17
Szaporítóanyag termelést szolgáló erdő	114,51	0,20
Vadaskert	210,81	0,37
<i>Közjóléti rendeltetésű erdők</i>		
Parkerdő	249,00	0,43
Egyéb részetek	1839,04	3,20
Összesen	57496,80	100,00

Az erdőtervezett erdők elsődleges rendeltetés szerinti megoszlása a madárvédelmi területen

A madárvédelmi területen az erdőket döntően vágásos üzemmódban (76,00%) kezelik. A védelmi rendeltetés magas arányából kiindulva a tovább három üzemmód nagyobb aránya lenne várható, azonban ez itt nem érvényesül. Csekély az örökerdő (szálaló) üzemmódú területek aránya (2,75%), amely nagyjából egyenlően oszlik meg az állami és a magántulajdonban lévő erdőterületeken. Meglepően magas azonban az átmeneti üzemmódban kezelt erdők aránya. Utal ez a jövőben történő örökerdő üzemmódra való áttérési szándékra, illetve a természetes felújítási módok használatára. Mindezekkel együtt a folyamatos erdőborítás eszméjének térhódítására. Öröndetes, hogy a nem állami tulajdonban lévő ingatlanokon különösen magas arányban alkalmazzák. A faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód jelenléte is viszonylag magas 8,98%. Ezek az állományok jellemzően az edafikus szélsőségekkel terhelt termőhelyeken tenyésznek, illetve a természetvédelmi szempontból kiemelten értékes területek növénytakaróját adják.

Üzem mód megnevezés	Állami erdő-terület (ha)	Állami erdő-terület (%)	Nem állami erdőterület (ha)	Nem állami erdőterület (%)	Összesen (ha)	Összesen (%)
Vágásos	26690,88	47,96	15611,43	28,05	42302,31	76,00
Örökerdő (szálaló)	671,67	1,21	861,13	1,55	1532,80	2,75
Átmeneti	1489,99	2,68	5334,63	9,58	6824,62	12,26
Faanyag-termelést nem szolgáló	4536,49	8,15	461,54	0,83	4998,03	8,98
Összesen	33389,03	59,99	22268,73	40,01	55657,76	100,00

Az erdőtervezett erdők üzem mód szerinti megoszlása a madárvédelmi területen

A tervezési területen az éghajlati, termőhelyi és domborzati sajátosságoknak megfelelően alakul a faállománytípus-csoportok részesedése. A domb- és hegyvidéki területek képét a gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és a kocsánytalan tölgyesek határozzák meg. Együttes területi részesedésük 56,45%. Elsősorban a gyertyános-tölgyes klímaövből, többletvízhatástól független területeken, semleges-enyhén savanyú kémhatású mély termőrétegű talajokon találjuk állományaikat. A területen előfordulnak egyéb tölgyesek is, a hegylábi részeken elsősorban kocsányos tölgyesek, míg a délies száraz meleg oldalakon a cseresek és a molyhos tölgyesek lelhetőek fel. Területarányuk rendkívül csekély, összesen 0,87 %-ot tesznek ki. Mivel a hegységet alapvetően savanyú málástermékű kőzetek építik fel a rajtuk kifejlődött talaj is enyhén-erősen savanyú kémhatású, ez a körülmény a mész- és melegkedvelő fajok visszaszorulását eredményezi. A montán öv tipikus csoportját képezik a bükkösök, melyek a hegyvidék legmagasabb régióiban elterjedtek. Klíma tekintetében a hűvösebb párás viszonyokat kedvelik, egyéb tényezők tekintetében nagy hasonlóságot mutatnak a gyertyános-tölgyeseknél felsoroltakkal. Jelentősebb területarányal vannak jelen a gyertyánosok is (4,41 %). A tisztán gyertyános erdők kialakulásáért a korábbi helytelen erdőnevelési tevékenység a felelős. A gyertyán a felújítások során visszaszorítás hiányában elnyomhatja a főfafajt, s így alakulhatnak ki a gyertyános konszociációk. Az egyéb kemény és lágy lombosok aránya csekély. Kiemelendő az égeresek aránya. Az erdei patakokat keskenyen szegélyező égeresek számos dekárpáti és ritka védett növényfajnak adnak otthont. Területarányuk alacsony 0,81%, azonban felettébb értékes és sérülékeny élőhelyek, melyek megóvása kiemelt jelentőséggel bír. Az északias hűvös völgyekben található a legnagyobb lucfenyő állományok, melyek területaránya az utóbbi száraz periódusoknak és a szűgradációknak köszönhetően drasztikusan fogyatkozik. A száraz időszakok gyengítik a luc egyedek ellenállóképességét, emellett a szűbogarok fejlődésére rendkívül kedvezően hatnak, ami többnyire végzetes kombináció a lucosokra nézve. A fenyőfajok közül kiemelkedő még az erdeifenyvesek területaránya 3,32 %, a fekete és egyéb fenyvesek aránya csekély. A kultúrerdők és faállományok faja közül megemlítené az akác területfoglalása (3,40%), illetve a nemesnyárasok nemesfüzesek részaránya is (0,79%). A tervezési területen előforduló további faállománytípus-csoportok területaránya elhanyagolható.

Faállománytípus-csoportok	Terület (ha)	Terület (%)
Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek	11518,59	20,70
Gyertyános-kocsányos tölgyesek	87,63	0,16
Kocsánytalan tölgyesek	19895,51	35,75
Kocsányos tölgyesek	350,20	0,63
Molyhos tölgyesek	20,18	0,04
Cseresek	21,25	0,04
Bükkösök	13876,14	24,93
Akácosok	1893,12	3,40
Egyéb kemény lombosok	236,37	0,42
Gyertyánosok	2454,42	4,41
Juharosok	76,37	0,14
Kőrisesek	130,86	0,24
Nemesnyárasok és nemes fűzesek	438,48	0,79
Egyéb lágy lombosok	1,47	0,00
Hazai nyárasok	263,28	0,47
Fűzesek	181,11	0,33
Égeresek	449,81	0,81
Hársasok	16,39	0,03
Nyíresek	74,92	0,13
Erdeifenyvesek	1849,07	3,32
Feketefenyvesek	517,49	0,93
Lucfenyvesek	1121,52	2,02
Egyéb fenyvesek	183,58	0,33
Összesen:	55657,76	100,00

Faállománytípus-csoportok területi megoszlása a madárvédelmi területen

A tervezési területen a fafajok eloszlása hűen követi a faállomány-csoportok eloszlását. A hegy- és dombvidékek képét alapvetően a kocsánytalan tölgy határozza meg. A sarj és mageredetű egyedek összes részesedése 49,00%. Jelentősen magasabb a sarjeredet aránya, következik ez a múlt századok erdőgazdálkodási gyakorlatából. Eleink előszeretettel sarjaztattak, mivel a felújítás energia, idő és költséghatékony volt. Azonban kétszeri-háromszori sarjaztatást követően az állományok gyökérrendszere előregedett, a fák legyengültek, rossz növekedésűvé váltak és végül elpusztultak. A kiöregedett állományok szakszerű felújítása azonban elmaradt. A hatályos jogrend nem teszi lehetővé a tölgyesek sarjaztatását, azok kizárólag magról, illetve csemetével újíthatók fel. A sarjaztatott állományok kialakulásáért az úgynevezett középerdő üzemmód is felelős volt. A módszer lényege, hogy a felsőlombkoronaszintben mageredetű – általában fenyőfajokat – épületfának szánt egyedeket neveltek, míg a második lombkoronaszintben a tűzifát termelték meg, ami a kitermelést követően sarjról újult fel. Jelentős a hegyvidéki zónában a bükk jelenléte (17,23%). A bükk esetében a mageredet a meghatározó, adódik ez abból, hogy a bükk lényegesen rosszabbul sarjad töről, mint például a tölgyfajok. A múlt századokban a bükk kitermelések után (szénégető boksák környékén) az állományok nem voltak képesek töről felújulni, helyüket jellemzően kőris, szil, juhar fajok vették át. Napjainkban ezen erdei tevékenységek helyére a kőrises-juharos-sziles foltok utalnak. Jelentős a gyertyán területfoglalása a területen (10,05%), mely a gyertyános konszociációk jelenlétéből, illetve a

gyertyános tölgyesekben betöltött második lombkoronaszintbeli szerepének köszönhető. Az egyéb őshonos fafajok részesedése egységesen 1% alatti. Az erdőterületek ilyen mértékű elegyetlensége aggasztó. A sokfafajú diverz erdők kialakítása elengedhetetlen követelménye az ökológiailag stabil állományok kialakulásának. Jelenleg az őshonos fajok alkotta állományok zöme nem elég változatos. Kevés fajtából tevődnek össze, és jellemzően egykorúak, s így kevésbé ellenállóak, mind a biotikus, mind az abiotikus károsításokkal szemben. A jövőben mindenképpen javasolt az egykorú erdők szerkezetének átalakítása, ezzel a korszerkezet megváltoztatása, illetve az elegyfajok kímélete. Idegenhonos fajok közül a fenyők területaránya kiemelkedő. Legnagyobb területarányal az erdei fenyő van jelen a területen (3,42%) ezt követi a lucfenyő (1,74%) és a fekete fenyő (1,16%). A tervezési területen az inváziós fehér akác területaránya is magas, összesen 3,46%-ot ér el. Az állományok túlnyomó része sarjeredetű. A kitermelést követő gyökérszagatás nyomán az akác kiválóan újul gyökérsarjról. Ezt a felújítási módot a hatályos erdőtörvény is lehetővé teszi, mivel az egyedek leromlása a gyökérszet előregedésének következtében nem fordul elő. A jövőben javasolt az idegenhonos/inváziós fajok fajtacsere felújítása és őshonos fafajokból álló többkorú elegyes erdők kialakítása.

Fafaj (eredet szerint)	Terület (ha)	Terület (%)
Kocsányos tölgy (mag)	397,51	0,73
Kocsányos tölgy (sarj)	54,40	0,10
Kocsánytalan tölgy (mag)	10882,72	19,88
Kocsánytalan tölgy (sarj)	15936,62	29,12
Egyéb tölgy	231,76	0,42
Cser (mag)	33,84	0,06
Cser (sarj)	3,10	0,01
Bükk (mag)	9428,07	17,23
Bükk (sarj)	3670,59	6,71
Gyertyán	5500,71	10,05
Akác (mag)	435,34	0,80
Akác (sarj)	1453,65	2,66
Juhar	415,47	0,76
Szil	9,63	0,02
Kőris	283,82	0,52
Egyéb keménylomb	214,70	0,39
Nemesnyár	398,78	0,73
Hazai nyár	415,30	0,76
Fűz	205,80	0,38
Éger	443,23	0,81
Hárs	304,28	0,56
Egyéb lágylomb	218,97	0,40
Erdei fenyő	1871,67	3,42
Fekete fenyő	632,46	1,16
Lucfenyő	953,17	1,74
Vörös fenyő	266,84	0,49
Egyéb fenyő	66,60	0,12
Összesen	54729,03	100,00
Üres vágás	928,73	

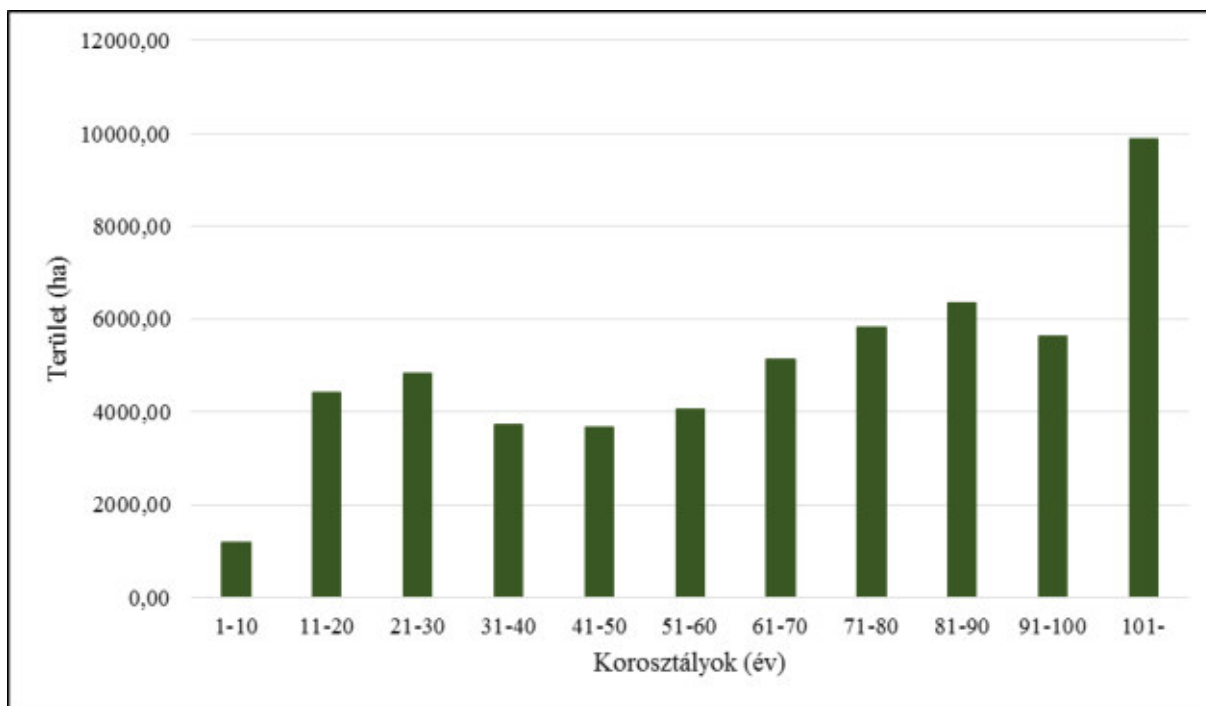
Mindösszesen	55657,76	
---------------------	-----------------	--

Fafaj-összetétel területi megoszlása a madárvédelmi területen

A madárvédelmi területen az állományok koreloszlása természetvédelmi szempontból jónak mondható. Kiemelkedő a 100 év feletti állományok részesedése, mely 18,04%, s egyúttal a legmagasabb részesedésű a korosztályok között. A 11-100 év közötti állományok részesedésébe enyhe hullámlás tapasztalható. Legmagasabb a 81-90 éves állományok aránya (11,59%) és legalacsonyabb a 41-50 éveseké (6,72%). A legalacsonyabb érték irányából mind az idősebb mind a fiatalabb állományok irányába egyenletes növekedés tapasztalható. Kivételt képez az 1-10 évesek osztálya, ami nagyon csekély, mindössze 2,17%-ot ér el. Javasolt az idős odvas egyedek kímélete a teljes területen, illetve a böhöncösödő, dús koronarendszerű egyedek visszahagyása.

Fafaj	Terület (ha)	Terület (%)
1-10	1188,86	2,17
11-20	4418,42	8,07
21-30	4823,76	8,81
31-40	3734,83	6,82
41-50	3677,17	6,72
51-60	4057,68	7,41
61-70	5149,38	9,41
71-80	5818,48	10,63
81-90	6341,50	11,59
91-100	5646,94	10,32
101-	9872,01	18,04
Összesen	54729,03	100,00
Üres vágás	928,73	-
Mindösszesen	55657,76	-

Korosztály-összetétel területi megoszlása a madárvédelmi területen

Korosztály-összetétel területi megoszlásának diagramja

A tervezési területen a hazai viszonylatban jellemző eloszlás tapasztalható a természetesség szempontjából. Legnagyobb arányban a származék erdők képviselik magukat 55,94%-kal. Ezen erdők természetessége fokozatos szerkezetátalakítással javítható lenne. Magas a természetszerű erdők aránya (30,88%), azonban természetes erdő nincs a területen. A természetszerű erdők kímélete, mentesítése az idegenhonos fajoktól és szakszerű kezelésük elengedhetetlen. Javasolt a közelítési munkálatokat a legkisebb zavarás mellett végezni (pl lovas közelítés, illetve száraz időben történő gépi közelítés, szállítás). Viszonylag alacsony az átmeneti és kultúrerdők aránya (12,42%). Átalakításukra, fafajcserés felújításukra a jövőben kiemelt figyelmet kell fordítani. A faültetvények aránya elenyésző, mindössze 0,76%.

Természetesség	Terület (ha)	Terület (%)
Természetes erdők	0,00	0,00
Természetszerű erdők	17189,87	30,88
Származék erdők	31133,70	55,94
Átmeneti erdők	2645,48	4,75
Kultúrerdők	4268,32	7,67
Faültetvények	420,39	0,76
Összesen	55657,76	100,00

A tervezési terület erdeinek természetessége

A madárvédelmi területen a tervezett fahasználati tevékenységek a következők szerint alakulnak. Az előhasználatok (TI, TKG, NFGY, HGY) összesen 30,93 % részesedésűek, a véghasználatok (ET, EÜ, FVB, FVV, KGH, SZV, TRV) 29,89 %, míg a fahasználattal nem érintett területek részesedése 39,18%. A területen kiemelkedő a száralóvágással kezelt területek aránya (12,44%), ami a folyamatos erdőborítás megvalósulása szempontjából nagyon előnyös. Magas a felújítógátás bontógátás arány (7,56%) ami szintén örömteli. Az idős állományok nagyarányú jelenléte miatt magas a növedékfokozó gyérítések aránya

(9,79%). A fahasználattal nem érintett területek magas aránya a véderdők magas részesedéséből adódik. Nagyon alacsony a tarvágással kezelt területek aránya (0,99%), ami a korszerű, természetbarát felújítási módokra történő átállásból adódik. Alacsony az egészségügyi termelések aránya, ami az erdők jó egészségi állapotát támasztja alá.

Fahasználati tevékenység	Terület (ha)	Terület (%)
Egyéb termelés (ET)	752,78	1,35
Egészségügyi termelés (EÜ)	1386,35	2,49
Felújítóvágás bontóvágása (FVB)	4207,71	7,56
Felújítóvágás végvágása (FVV)	1297,8	2,33
Haszonvételi gyérités (HGY)	2991,66	5,38
Készletgondozó fahasználat (KGH)	1517,06	2,73
Növedékfokozó gyérités (NFGY)	5449,3	9,79
Szálalóvágás (SZV)	6922,5	12,44
Tisztítás (TI)	4036,41	7,25
Törzskiválasztó gyérités (TKGY)	4736,55	8,51
Tarvágás (TRV)	551,84	0,99
Fahasználattal nem érintett	21807,8	39,18
Összesen	55657,76	100,00

Előírányzott fahasználati tevékenységek a madárvédelmi területeken

1.3.3.3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

Vadgazdálkodás

A vadgazdálkodási körzetek és a körzeti vadgazdálkodási tervek megszűntek. Helyettük létrejöttek a vadgazdálkodási tájegységek, a vadgazdálkodási tájegységekről szóló 13/2016. (III. 2.) FM rendelet alapján, amelyekre a tájegységi vadgazdálkodási tervek vonatkoznak.

A vadgazdálkodási üzemtervezés 2017-től kezdve nem 10 éves, hanem 20 éves. A vadászterületek vadgazdálkodási üzemtervei 2037. február 28-ig érvényesek.

A tervezési terület nagyobb részt a 206. sz. Zemplén – bodrogi, kisebb részben a 205. sz. Bükkalja – taktaközi és a 204. sz. Cserehát - aggteleki Vadgazdálkodási Tájegységben található és összesen 30 vadászterületet érint. Kiemelhető, hogy a terület 2 legnagyobb – együtt közel 30.000 hektáros - hegyvidéki vadászterületén (a Zemplén Hegyköztől délre eső nagy tömbje, illetve az Aranyosi-völgytől délre eső területek) az Északerdő Zrt. a vadgazdálkodó, különleges rendeltetéssel. A többi vadászterület a vadgazdálkodási célt szolgálja.

Vadászterület kódja	Vadászatra jogosult neve	Vadg. terv érvényessége
657400	Bélusvölgye Vadásztársaság (3863 Szalaszend, Óvoda u. 34.)	2017-2037
657700	Hernádmenti Földtulajdonosi Vadásztársaság (3896 Telkibánya, Nagy u. 35.)	2017-2037
657900	Garadna és Környéke Természetvédő és Vadász Egyesület (3873 Garadna, Kossuth u. 12/b)	2017-2037
658000	Hernádvölgye Vadász- és Horgász Egyesület	2017-2037

	(3896 Telkibánya, Kossuth u. 54.)	
658100	Fony és Környéke Földtulajdonosok Vadászati Egyesülete (3893 Fony, Petőfi u. 52.)	2017-2037
658201	Zempléni Rákóczi Vadásztársaság (3886 Korlát, Kossuth u. 47.)	2017-2037
658202	Zempléni Boldogkő Vadásztársaság (3885 Boldogkőváralja, Tóhegy u. 7.)	2017-2037
658401	Kelet Zempléni Vadásztársaság (3900 Szerencs, Keleti Ipartelep 1963/39 hrsz)	2017-2037
658402	Májpataki Vadásztársaság (3909 Mád, Ibolya u. 5.)	2017-2037
658403	Dél-Nyugat Zempléni Vadásztársaság (3881 Abaújszántó, Petőfi u. 13.)	2017-2037
658404	Köveshegyi Vadásztársaság (3907 Tállya, Vörösmarty u. 28/3.)	2017-2037
659000	Magita Bérkilövő Vadásztársaság (3533 Miskolc, Lórántffy Zs. u. 32/A B. 4/17.)	2017-2037
659100	Dél-Zempléni Földtulajdonosok Vadásztársaság Egyesület (3932 Erdőbénye 0263/1 hrsz.)	2017-2037
659210	Északerdő Zrt. (3525 Miskolc, Deák tér 1.)	2017-2037
658300	Északerdő Zrt. (3525 Miskolc, Deák tér 1.)	2017-2037
659220	Hegyivadász Vadásztársaság (3997 Füzérkomlós, Rakodó köz 8.)	2017-2037
659300	Kéked és Környéke Földtulajdonosi Vadásztársaság (3899 Kéked, Fürdő u. 14.)	2017-2037
659400	Táltosok Vadásztársaság (3997 Füzérkomlós, Rakodó köz 8.)	2017-2037
659500	Gróf Károlyi István Vadásztársaság (3997 Füzérkomlós, Rakodó köz 8.)	2017-2037
659601	Zempléni Spartacus Vadásztársaság (4400 Nyíregyháza, Debreceni u. 269.)	2017-2037
659602	Zempléni Nagyvadász Vadásztársaság (2989 Mikóháza, Fedor tanya)	2017-2037
659701	Zempléni Hubertus Vadásztársaság (3980 Sátoraljaújhely, Martinovics u. 24.)	2017-2037
660800	Pusztavár Vadásztársaság (3937 Komlóska, Rákóczi u. 44.)	2017-2037
655600	Kemely és Vidéke Vadásztársaság (3561 Felsőzsolca, Petőfi u. 42.)	2017-2037
655700	Szikszói Széchenyi Zsigmond Vadásztársaság (3800 Onga, Hunyadi u. 16.)	2017-2037
655800	Aszalói Vadásztársaság (3841 Aszaló, Kassai u. 10.)	2017-2037
656600	Király Fácán Bérkilövő Vadásztársaság (3851 Ináncs, Táncsics u. 2.)	2017-2037
656701	Monoki Nyírjes Vadásztársaság Egyesület (3905 Monok, Kossuth u. 22.)	2017-2037

656702	Megyaszoí Hernádmenti Vadásztársaság (3718 Megyaszó, Monoki u. 1.)	2017-2037
656800	Gesztely és Vidéke Vadásztársaság (3715 Gesztely, Kassai u. 2.)	2017-2037

A tervezési terület nagyobb arányban hegyvidéki, erdősült jellegéből adódóan valamennyi nagyvad állománya számottevő, a muflont is beleértve. A körzetben a farkas visszatelepülése már megtörtént, a barnamedve Szlovákiából való átkóborlása előfordulhat. A Hernád-völgyi és egyéb peremterületek révén a vegyesvadas, apróvadas körzetek is jelen vannak.

A kedvező életfeltételeknek megfelelően (továbbá a vadászati gyakorlatnak köszönhetően) állományuk évek, illetve évtizedek óta magasnak mondható. A magas vadlétszám erdei és mezőgazdasági vadkárt eredményez, mely a jövőben csak szisztematikus állomány-apsztással csökkenthető.

A 30 vadászterület összesített terítékadatait jelenleg a 2016-2019 közötti időszakban vizsgálhatjuk. Ezek alapján következtethetünk az adott fajok állománynagyságára is.

Kiemelhető gímszarvas jelentősége, stabilan 1000 egyed körül mozog az éves elejtések száma. Az őz állománya enyhe mértékben nő, az utóbbi években már 1600 egyed felett járt az elejtési számuk. A terület jellegzetessége a muflon jelenléte, némi ingadozással 400 egyed körül mozog az éves kilövés. Alacsonyabb számban jelen van a dámszarvas is.

A vaddisznók elejtési száma fokozatosan növekszik, a 2016. évi 3000 egyed környékéről 2019-ben már 4000 fölé nőtt, igaz ennek 80%-a már az afrikai sertéspestis diagnosztikát szolgálta, nem pedig a vadászati célt.

A kisebb vadászható fajoknál stabil a mezei nyúl és a fácán jelenléte, itt inkább enyhe emelkedés jellemző, ellentétben a térség más területeivel. 2017-ben volt egyedül fogoly elejtés (124 db), de valószínűleg vadászati célból kiengedett egyedekről van szó. Az erdei szalonka elejtések száma csökken, 60 egyedről 40 alá, de minden évben jelen van.

A vizes élőhelyekhez kötődő madárfajok közül egyedül a tőkés réce vadászata rendszeres a területen, ez is csökkenő tendenciát mutat. Jelentős a balkáni gerle és a dolmányos varjú elejtések száma is.

A dúvadak esetében jelentős az összes lehető madárfaj elejtése, a szarka esetében erős növekedés tapasztalható. Jelentősen növekszik a róka és a borz elejtések száma, mindkét fajnál 4 év alatt megháromszorozódott ez az érték (1200 és 200 feletti éves egyedszám). A kóbor kutyák elejtése csökken, a kóbor macskáké stagnál.

Alkalmilag néhány házi görény és nyest is puszkavégre kerül, 2017-ben pézsmapocok elejtés is volt.

Kiemelhető még az alacsony számban, de rendszeresen elejtett nyestkutya és az aranyakál itt is növekvő jelenléte. Utóbbi elejtési száma 30 egyed körül van a tervezési területen.

A vadgazdálkodási tájegységek leírása

A Zemplén-bodrogi vadgazdálkodási tájegység (206) területének mintegy 96%-a vadgazdálkodásra alkalmas. A vadgazdálkodási tájegység területének felét (50.1%) borítják szántó és gyepterületek, az erdő aránya 38.8%. A tájegység Zemplén-hegységi része kifejezetten nagyvadas jellegű, míg a Bodrogi apróvadas és vegyesvadas részekből áll. Jelentős azonban a nagyvad hatása a környező mezőgazdasági területekre és a nagyvad hatásából eredő mezőgazdasági károk, illetve az erdei és mezőgazdasági károk megelőzése tartós konfliktusok forrásai.

A térített mezőgazdasági vadkár nagysága a vadgazdálkodási tájegységek rangsora alapján átlag feletti jelentőségű. A térített erdei károk nagysága szintén átlag feletti és növekvő trendet mutat.

A vadgazdálkodási tájegységben található Ramsari vizes élőhelyek területe és a tájegység részesedése az adott élőhelyből: Bodrog-zug Ramsari Terület: 3,983 ha.

A Bükkalja-taktaközi vadgazdálkodási tájegység (205) területének mintegy 92%-a vadgazdálkodásra alkalmas. A vadgazdálkodási tájegység területén meghatározóak a szántó és gyepterületek (81.2%), az erdő aránya 6.3%. Jellegzetes észak-alföldi, mezőgazdasági területeken fekvő, a hagyományos felfogás szerint apróvadas és özes tájnak tekinthető. Az erdőterület aránya kicsi (6.3%), ezért más nagyvad megtelepülésének tartós feltételei hiányoznak.

A mezőgazdasági területek jellemzője jelenleg is az intenzív, nagy táblákon folyó növénytermesztés. A modern gépesítés és vegyszerhasználat következtében a mezei nyúl és a fácán számára álló feltételek folyamatosan romlottak, ami a természetéstechnológia miatt bekövetkező térbeli és a biológiai diverzitás csökkenésével magyarázható.

A térített mezőgazdasági vadkár nagysága a vadgazdálkodási tájegységben nem jelentős, de időközi ingadozással növekszik. A térített erdei károk nagysága a tájegységi rangsorban átlag alatti, de összességében szintén növekvő trendet mutat.

A vadgazdálkodási tájegységben található Ramsari vizes élőhelyek területe és a tájegység részesedése az adott élőhelyből: Bodrog-zug Ramsari Terület: 12 ha

A Cserehát-aggteleki vadgazdálkodási tájegység (204) területének közel 96%-a vadgazdálkodásra alkalmas. A vadgazdálkodási tájegység területének mintegy felét (53,6%) borítják szántó és gyepterületek, az erdő aránya 40,9%. Hegy- és dombvidéki területeken fekvő, zömében nagyvadas és helyenként vegyesvadas vadgazdálkodási tájegység. Jellegét meghatározzák az északi-középhegységi ökológiai adottságok, az alacsonyabb produktivitás és a vadállományok ennek tulajdonítható jellemzői.

A mezőgazdasági területek jellemzője jelenleg is az intenzív, nagy táblákon folyó növénytermesztés, amely a modern gépesítés és vegyszerhasználat következtében térbeli és biológiai diverzitás csökkenéshez vezet. Az itt található nagy erdőtömbök hagyományos élőhelyei a nagyvadfajoknak. A hegyvidéki adottságok nem teszik lehetővé kiemelkedő minőségű csülkösvad állományok fenntartását.

A térített mezőgazdasági vadkár nagysága a vadgazdálkodási tájegységek rangsora alapján átlag feletti jelentőségű. A térített erdei károk nagysága szintén átlag feletti és növekvő trendet mutat.

A 3 tájegység tervezési területre eső részét országosan védett területek, ex lege védett lápok és Natura 2000 területek érintik: Zempléni Tájvédelmi Körzet, Füzérradványi-park Természetvédelmi Terület, Erdőbényei fás legelő Természetvédelmi Terület, Abaújkéri Aranyos-völgy Természetvédelmi Terület, Sóstó-legelő Természetvédelmi Terület, Megyaszói-tátorjános Természetvédelmi Terület, Tállyai Patócs-hegy Természetvédelmi Terület, Bodrogszegi Várhegy Természetvédelmi Terület, Megyer-hegyi Tengersizem Természetvédelmi Terület, HUAN20004 Hernád-völgy és Sajóládi-erdő, HUAN21007 Bózsva-patak, HUAN21008 Mádi Bomboly-bánya, HUAN21009 Mádi Kakas-hegy, HUBN20074 Tállyai Patócs-hegy – Sátor-hegy, HUBN20075 Sárospataki Mandulás, HUBN20077 Erdőbénye-olaszliszkai magyar nőszirmos sztyepprétek, HUBN20082 Felsőregmeci Ronyva, HUBN20084 Központi-Zemplén-hegység, HUBN20085 Északi-Zemplén-hegység, HUBN20087 Baskói-rétek, HUBN20088 Regéci Várhegy, HUBN20089

Füzéri Pál-hegy, HUBN20090 Komlóscai Mogyorós-tető és Zsidó-rét, HUBN20092 Telkibányai Király-hegy, HUBN20093 Bózsvai Temető-alja.

A vadászati berendezések helyszíneiről, a vadetetők, szórók, sózók helyéről, a kihelyezett takarmány fajtájáról, mennyiségéről, a kihelyezés módjáról egyeztetés szükséges a természetvédelmi kezelővel az értékes gyepterületek, fokozottan védett és védett növényfajok élőhelyeinek védelme és a vadak elvonása érdekében. Fontos feladat a természetvédelmi kezelő és a vadgazdálkodók folyamatos konzultációja, egyeztetése a vadlétszám folyamatos, természetvédelmi szempontból is elfogadható és kívánatos szinten tartása érdekében.

Halászat, horgászat

A tervezési terület több mint 30 felszíni vize közül a Hernád-folyó a legjelentősebb. Itt és Bársonyos patakon, vagy Kis-Hernádon a halgazdálkodásra jogosult az Észak-Magyarországi Horgász Egyesület. A Hernád jobb parti kisebb mellékvízfolyásain, patakjain az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság a jogosult.

A Hernád bal parti mellékvízfolyásain, illetve a Zemplén-hegység Ronyva, Bodrog és Takta felé tartó patakjain több kisebb halgazdálkodó osztozik: Zempléni Pisztráng Egyesület, Pálháza: Ósva-, Senyő-, Bisó- és Kemence-patak; Szerencsi Horgász Egyesület: Szerencs-patak; Tokaji Ferenc Sporthalász és Horgász Egyesület, Sátoraljaújhely: Ronyva-patak; MOHOSZ: Nyíri- és Bózsva-patak.

A Hernád menti kavicsbányatavakon, a zempléni kőbányák bányatavain és a helyi patakokon létesült kis víztározókon általában egy-egy magánszemély, vagy cég látja el a halgazdálkodási feladatokat.

Néhány kisebb patak és bányató esetében nincs aktuális halgazdálkodó szervezet.

Halastóként a Mezőzombor és Mád közötti Dorgói-tó (Bortó) van nyilvántartva.

Turisztikai szempontból a Kőkapui csónakázó tó emelhető ki, mely szintén horgászvíz is egyben.

Halgazdálkodási tervek elérhetők B-A-Z. Megyei Kormányhivatal Miskolci Járási Hivatal Földművelésügyi Osztályán.

1.3.3.4. Vízgazdálkodás

A tervezési terület Hernád-völgy és a Szerencsi-dombság alegységének vízgazdálkodási kérdéseit a Hernád-Takta Vízyűjtő-Gazdálkodási Terv foglalja össze. Az ebben foglaltak szerint az ipar és a mezőgazdaság struktúrájának változása és a vízdíjak jelentős emelkedése csökkentette a közüzemi vízfogyasztást, ezzel párhuzamosan nőtt az illegális vízfelhasználás. E hatások a szennyvizek „dúsulásához” vezetnek, amelyek egyes szennyvíztisztító telepeken tisztítási nehézségeket okoznak. A tervezési területen lévő települések 55 %-a van szennyvízcsatornával ellátva. Az összegyűjtött szennyvíz 20 db tisztítótelepen kerül kezelésre, ezek közül 19 telep alkalmas a III. fokozatú tisztításra. A tisztított szennyvizek befogadói döntően a Vadász patak, továbbá a területen lévő 13 db kisebb patak, valamint a Hernád üzemvízcsatorna és a Kis-Hernád. Az 50 db csatornázatlan település szennyvize ellenőrizetlen kialakítású gyűjtőkben kerül tárolásra, a szippantott szennyvíz elszállított mennyisége nagyságrendekkel kevesebb a vízfogyasztás mennyiségétől. A tervezési területen 8 tisztítótelep fogad települési folyékony hulladékot, szippantott szennyvizet. Az alegységen belül 9 település érintett még a szennyvízprogram végrehajtásában. A keletkező szennyvizek tápanyagterhelésben többletet okoznak majd a felszíni vízfolyásokban. Jelentős vízgazdálkodási kockázatot a nem csatornázott települések ellenőrizetlen szennyvízgyűjtése és elhelyezése, valamint a már csatornázott

területeken felhagyott szennyvíztárolók nem szakszerű felszámolása jelent. Környezetterhelési kockázat továbbá a nem megfelelően kezelt szennyvíziszap elhelyezésének megoldatlansága

A tervezési terület Zempléni-hegység alegység központi és keleti részének vízgazdálkodási kérdéseit a Tokaj-Hegyalja Vízgyűjtő-Gazdálkodási Terv foglalja össze. Az ebben foglaltak szerint a részvízgyűjtő településeinek közel 94 %-a szennyvízcsatornával ellátott. Az összegyűjtött szennyvíz 7 db tisztítótelepen kerül kezelésre. Az alegység víztestjeit terhelő telepek közül 3 telep alkalmas a III. fokozatú tisztításra. A csatornázatlan települések (2 db) szennyvizei ellenőrizetlen kialakítású gyűjtőkben kerülnek tárolásra, a szippantott szennyvíz elszállított mennyisége nagyságrendekkel kisebb a vízfogyasztás mennyiségénél, azaz a szennyvizek döntő hányada elszívárog a talajba. A szippantott szennyvizet két, erre alkalmas tisztítótelep fogadja. Jelentős vízgazdálkodási kockázatot a nem csatornázott települések ellenőrizetlen szennyvíz-gyűjtése és elhelyezése, valamint a már csatornázott területeken felhagyott szennyvíztárolók nem szakszerű felszámolása jelenti. Környezetterhelési kockázat továbbá a nem megfelelően kezelt szennyvíziszap elhelyezése. A tisztított szennyvizek befogadói a Bózsva-, a Huta-, a Kréta-, és a Ronyva-patak. A befogadók terhelése szempontjából a Sátoraljaújhely, Pálháza, Hollóháza község és Hollóházi Porcelángyár szennyvíztelepei problematikusabbak, a viszonylag kis vízhozamú befogadók miatt. A tervezési alegységen belül 2 db csatornázatlan település (Felsőregmec és Vilyvitány) található. Mindkét település a 2000 LE alatti „B” szennyvíz programhoz tartozik, mely alapján ezen települések szennyvízelvezetésüket és tisztításukat az ÉMOP-ból valósíthatnák meg, de ennek megvalósítása tekintettel a pénzügyi nehézségekre bizonytalan. A csatornázatlan települések szennyvizei jelenleg ellenőrizetlen kialakítású gyűjtőkben kerülnek tárolásra, a szippantott szennyvíz elszállított mennyisége nagyságrendekkel kevesebb a vízfogyasztás mennyiségétől. A tervezési területen 3 tisztítótelep fogad TFH-ot. Jelentős vízgazdálkodási kockázatot a nem csatornázott települések ellenőrizetlen szennyvízgyűjtése és elhelyezése, valamint a már csatornázott területeken felhagyott szennyvíztárolók nem szakszerű felszámolása jelent. Környezetterhelési kockázat továbbá a csak mechanikailag kezelt szennyvíziszap elhelyezésének megoldatlansága. A felszín alatti vizeket diffúz módon szennyezi továbbá a szakszerűtlen belterületi állattartás is. A tervezési alegység területén keletkező ipari szennyvíz jelentős része közműcsatornába kerül. Az egyedi szennyvíz kezeléssel/elhelyezéssel rendelkező ipari üzemek a tisztított szennyvizet felszíni befogadóban helyezik el vagy kiöntözik. További potenciális szennyezőforrásként jöhetnek szóba üzemanyagtöltő állomások, illetve gépkocsimosók szennyezett csapadékvizei, az itt keletkező szennyezett víz mennyisége azonban nem jelentős.

1.3.3.5. Turizmus

A tervezési terület Hernád-völgyi alegységében a városiasodás alacsony fokú, a lakosság zömmel a nagyszámú folyó menti falvakban, kisvárosokban él. A területen a turisztikai infrastruktúra (szálláshelyek, vendéglátóhelyek, üzletek, posta, bankok, nyelvismerettel bíró szakemberek, utak) fejletlensége korlátozó tényező. A turizmus meghatározó eleme a Hernád-folyó. Az alegység turisztikai vonzerőt leginkább az ökoturizmus, a vízi és vízparti aktív turizmus, a falusi, a kerékpáros, bakancsos, kulturális turizmus, vadászturizmus, horgászturizmus, gasztroturizmus, örökségturizmus (várak, kastélyok, templomok) területén jelent. A terület elsősorban a belföldi turisták célpontja, a családos és ifjúsági turizmus a jellemző, de jelentős a térségen áthaladó lengyel és szlovák állampolgárok forgalma. A vízi és ökoturizmus számtalan lehetőséget rejt magában, de a szálláshelyek és egyéb turisztikai infrastruktúra fejletlensége és a Hernád gyors folyású szakaszai miatt csupán egy szűkebb

célcsoport, főleg a fiatalok körében kedvelt. Tavasztól ősziig néhány ezer látogatót vonz. Néhány napos „vadvízi” túrák a jellemzőek. A bakancsos turizmus a régió túraútvonalaihoz kapcsolódik, az Országos Kék túra Encsnél éri el a Cserehátot. Tanösvények az alegységre nem jellemzőek. A vadász-, horgász-, gasztroturizmus kevésbé fejlett. A régió turizmusfejlesztésének egyik célja, hogy e három területen a Hernád-völgyét a régió más, fejlett gasztronómiai területeihez kapcsolja. Az örökségturizmusnak kedvez, hogy a területen számtalan műemlék jellegű épület, templom, kúria, kastély található. Kiemelkedő a vizsolyi Református templom, és az ott megtekinthető Károlyi-biblia, Abaújkéren és Perén a Bárczay-kúria, Kékeden a Melczer-kastély, Göncruszánkán a Kazinczy-kúria. A Gönci pálos kolostorromot Nagy Lajos király emeltette Szűz Mária tiszteletére a 14. században. Kis kolostor lehetett, egy hajóval, szentéllyel, toronnyal. Ennek a háromnak főbb falai még ma is állnak. 1985-ben indult meg régészeti feltárása. A Herman Ottó Múzeum még ma is végez ott feltáró ásatásokat. A vizsolyi kőfejtő geológiai bemutatóhely, mely a földtörténeti harmadkorban, a miocén kori vulkanizmus eredményeként alakult ki. A gibárti 1908-ban létesült Vízi erőmű ipartörténeti érdekesség. A kulturális turizmus célpontja lehet a számtalan helyi programon (falunap, szüreti multság, kirakodó vásár) kívül, Hejce-Telkibánya szoborparkja, valamint az encsi Országos Képzőművészeti tábor. Hernád-völgy mind a családi, mind a terepkerékpáros turizmusra alkalmas terület, a kis forgalmú lankás dombokon és helyenként meredek lejtőkön átvezető burkolt közutak miatt, mint az Abaújkér irányából Gibátra nyílegyenesen haladó, de nagy szintkülönbségű út. A Rákóczi nyomában kerékpártúra útvonala a Hernád-völgybe Regéc felől lép be, érinti Boldogkőváralját, Abaújkért, Gibártot, Encset. A Nyugat-zempléni kerékpártúra leginkább Hernád-völgyi kerékpáros körtúra, amely a Zemplén lábánál vezet végig, a környék legszebb részeit megmutatva. Az útvonal Fonyról indul, áthalad Boldogkőváralján, kis kitéréssel érintve a csodaszép Arka zsákfalut, majd Abaújszántón keresztül, Vizsolyon és Vilmányon át tér vissza Fonyra. A Hernád-völgyét érintik a 2015-ben kialakított 130 km-es, kerékpáros „Zempléni gyümölcsút” egyes szakaszai, különösen a gönci barackra utaló „Sárga barack” útvonal. A nemzetközi turizmusba is bekapcsolódhatnak a kerékpárosok. Áthaladva a Hernád-völgyön, a nemzetközi EuroVelo 11 kerékpárhálózat Tiszamente (4A) jelű hazai szakaszához Kékednél vagy Tiszaújvárosnál tudnak csatlakozni. Az erdei kerékpározás lehetősége és módja szabályozott.

A tervezési terület Zempléni-hegység alegységre adottságai miatt elsősorban az öko-, a falusi, a kerékpáros, bakancsos, kulturális, vadász-, gasztro-, és örökségturizmus jellemző. Turisztikai infrastruktúrája fejlett. A Zemplén számtalan látnivalót kínál mind a belföldi és a külföldi autós vagy bakancsos turisták számára. Az ország fő közlekedési útjaitól távol eső régió megkapó szépsége, érintetlensége miatt egyre kedveltebb idegenforgalmi, turisztikai célpont. Történelmi és irodalmi emlékhelyekben bővelkedik a vidék, várai, kastélyai, egyházi épületei lenyűgözőek, mint Füzér, Regéc és Boldogkőváralja várai, vagy a Füzérradványi kastély. Tállyától Sátoraljaújhelyig, Göncről Tokajig terjed a Tokaj-Hegyalja történelmi borvidék. A számos zempléni rendezvény, fesztivál bőségesen ad lehetőséget a kulturális örökség megismerésére. A Hollóházi Porcelángyár, Telkibánya látnivalói ipartörténeti jelentőségűek. Telkibánya településen található Érc- és Ásványbányászati Múzeum bemutatja az aranybányászat folyamatát, az itt található ásványokat és kőzeteket, a kőedénygyár termékeit, továbbá erdészeti és helytörténeti gyűjtemény is fellelhető az épületben. Megtekinthető a vártemplom, amely közelében kopjafás temető őrzi ezt a temetkezési formát. A Telkibányai Szent Katalin kápolna és ispotály romkert védett régészeti lelőhely és Magyarország egyik legszebben helyreállított műemléke. A faluban megtalálható egy vadászati kiállítás, mely a Zemplén gazdag vadállományáról nyújt bizonyosságot. A Ferdinánd-tároló az egykori nemesérbányászatról tanúskodik. A belőle kifolyó langyos, vasoxidos víznek gyógyító erőt tulajdonítottak, amire gyógyfürdőt építettek, jelenleg már nem üzemel.

Telkibánya határában található a Jeges barlang, amely egy régi bányavárat és nevét onnan kapta, hogy a bejáratánál egész évben jegesedés figyelhető meg. A lezárt barlangbejárat alatt található Mátyás Király Kútja, melynek vize állandóan jeges. A forrás környékét a turisták részére kiépítették. A faluból induló sárga turistajelzésen elindulva az Ósva-völgybe érhetünk, ahol rendkívüli geológiai formák tanúskodnak a hegységben lezajló vulkanizmusról. Itt található a Hétforrás, ahol három forrásnak ér össze a vize, és ahová a magas vízállás miatt régen egy vízimalmot építettek, melynek ma is láthatóak a maradványai. A hangulatos üdülőfalvak, falusi turizmusra felkészülten várják a látogatókat, mint Háromhuta, Pusztafalu, Vágáshuta, vagy Hejce. Háromhuta települést egykor önálló három falucska alkotja: Óhuta, Középhuta, Újhuta. Mint a nevük is mutatja, régen itt működtek a regéci birodalomhoz tartozó üveghuták. Újhután található a Waldbott vadászkastély, mely jelenleg üresen áll és magánterület lévén nem látogatható. Több turistaútvonalon is eljuthatunk a gyönyörű kilátóhelyekre, az Istvánkúti vadászházhoz, illetve Kőkapura is. A falura a hagyományos hosszú, háromosztatú parasztházak (tisztaszoba, háló, szabad kéményes konyha, istálló, tornác, nyári konyha) jellemzőek. Nagyhuta településhez tartozik a Kőkapui vadászkastély, mely ma igen népszerű a turisták körében. A vadászkastély nem csak szállásadóként funkcionál, hanem számos programot is kínál az idelátogatók számára. A kastély mellett található tavon csónakázni, illetve horgászni is lehet. Vezetett túrákat biztosítanak a környező hegyekbe, valamint kerékpárkölcsonzésre is lehetőség van. Kőkapura eljuthatunk a Pálháza Rostalló között húzódó pálházi Állami Erdei Vasút kisvonalán. A pálházi Állami Erdei Vasút (PÁEV) a Hegyközi Erdészeti Igazgatóság üzemeltetésében Pálháza községből Rostalló végállomásig közlekedik a rendkívül látogatott Kemence patak völgyében. Napi három vonatpárt üzemeltet az Északerdő ZRT. áprilistól októberig, ezen túl igény szerint különvonat is rendelhető, befogadó kapacitásuk 200 fő. Számos kijelölt turistaút és tanösvény segíti a terület felfedezését. A Páfrány erdei tanösvény a Pálháza- Kőkapu útvonalon mutatja be az erdőgazdálkodást, az ember és az erdő kapcsolatát, a zempléni erdők vadjait, a Kemence-patak mentén kialakult égerligetet és a Pálházai Állami Erdei Vasút történetét. A rövid Komlóscai telér tanösvény Komlóska község határában bemutatja a hegység geológiai természeti értékeit. Az Aranyásók útja tanösvény földtani és bányászattörténeti tanösvény Telkibánya környékén. A természetjárás egyre népszerűbb rekreációs tevékenység hazánkban, melyek közül is az OKT bejárása a legnagyobb ismertségű és legnépszerűbb útvonal. Az Országos Kékkör (1118 km) keleti végpontja és a Kéktúra emlékmű Hollóházán található. Az Országos Kékkör Zempléni tájegységen hét szakasza (OKT 261 Boldogkőváralja-Regéc 16,4 km, OKT 262 Regéc-Istvánkúti erdészház 7,8 km, OKT 263 István-kúti erdészház- Eszkála erdészház 7,2 km, OKT 264 Eszkála erdészház- Makkoshotyka 9,2 km, OKT 271 Sátorlajaujhely Bányi-nyereg- Vágáshuta 10,6 km, OKT 272 Vágáshuta-Nagyhuta 5,4 km, OKT 273 Nagyhuta- Nagybózsva 6 km) halad át. A Zempléni- hegység területén 58 db turistaúton 309,31 km teljes hosszúságon túrázhat a látogató. (min táv: 0,1 km, max táv: 57,4 km) Egyéb kijelölt turistautak: Piros, Sárga, Zöld turistajelzés. A Rákóczi turistaút 55,7 km hosszú 1530 m szintkülönbséget tartalmaz. A Füzéri vártól a Sárospataki várig tart. A túra célja, a Zempléni-hegységben Rákóczi Ferenc fejedelem emlékét őrző várak, helységek és tájak felkeresése az ezeket összekötő piros jelzésű úton. Ennek során történelmi, földrajzi és népi ismeretek gyarapítása, a hegység tájainak megismerése és végül a Rákóczi túra szép jelvényének a megszerzése. A bakancsos turizmus jó kiszolgáló létesítményei lehetnek az erdészeti közjóléti létesítmények (pihenők, esőbeállók, kilátók stb.) A hegység túraútvonalairól turistatérkép került kiadásra. Különlegességeknek számítanak a zarándokutak. A Szent Erzsébet út a középkortól ismert zarándokút felelevenítése. A Szent Erzsébet Út Alapítvány 2007-ben Sárospatakon, Szent Erzsébet szülővárosban jött létre azzal a céllal, hogy összekösse az európai Szent Erzsébet emlék- és tiszteleti helyeket. A kassai polgárok Szent Erzsébet tiszteletére emelték a Kárpát-medence legjelentősebb gótikus

templomát. A két kultuszhelyet 2011 óta gyalogos zarándokút köti össze. Sárospatakról indulva Bodrogolaszi – Komlóska – Erdőhorváti – Regéc – Telkibánya – Hollóháza – Füzér érintésével az országhatáron átlépve, Alsómislyén és Koksóbaksán keresztül érkezünk a kassai dómhoz. Itt tudnak ajánlani képzett túravezetőket is. A Zempléni-hegység legnagyobb kerékpáros körtúra útvonala kb. 155 km hosszú és 3 túranapra tervezhető. Ez az EuroVelo (Kassa-Sárospatak) nemzetközi kerékpárút hálózat része. Szerencsi indulással, Monok - Abaújszántó - Boldogkőváralja - Vizsoly - Gönc - Kéked - Hollóháza - Füzér - Széphalom - Sátoraljaújhely - Sárospatak útvonalon halad a túra, s közben elénk tárul az Abaúji-hegység, a Zempléni-hegység és a Hegyköz páratlan panorámája, az érintetlen természet látványa.

A tervezési terület Szerencsi-dombság alegységét övező nevezetes települések (Monok, Tállya, Szerencs) részei a nagy múltú és világhírű Tokaj-hegylajcai borvidéknek. Turisztikai infrastruktúrájuk fejlett, bár az öko-, gasztro-, örökségturizmus (várak, kastélyok, templomok) jelentősebb, ennek ellenére a turizmus nem terheli túl a környezetet. Szerencs tagja a tokaji Borút Egyesületnek. A közismert furmint, hárslevelű és sárga muskotály szőlőfajtákból készített must borra érlelése az Árpád-hegy déli oldalában található pincékben, pincesorokon történik, ahol helyszíni kóstolására is van lehetőség. Legjelentősebb műemléke a középkori bencés apátság alapjain épült vára. A Szerencsi Cukormúzeum Európa harmadik cukormúzeuma. Monok a dombok ölelésében fekvő hangulatos falu, elsősorban neves szülöttjéről, Kossuth Lajosról ismert, emléket múzeum őrzi a településen. Nevezetes műemlék a településen az Andrassy-kastély, valamint a dombon álló, a 14. században épült, gótikus Monaky-kastély is. Egyre ismertebb program a Monoki Babfesztyál. Egy 1991-es mérés szerint Tállya Európa mértani középpontja A Maillot-kastély az 1990-es években a Közép-Európai Művésztelep és Szabadiskola művészeinek adott otthont – akik a településen hagyott műveikkel is megköszönték a vendéglátást. A tervezési alegységet egy turista útvonal érinti, az Olaszliszka-Tolcsváról induló a Kossuth út, mely Olaszliszka- Erdőbénye- Tállya-Monok- Szerencs útvonalon járja be a Zemplén déli részét és a szerencsi dombokat.

1.3.3.6. Ipar

A tervezési terület Zempléni-hegység alegysége négy közigazgatási járás területét érinti érdemben. Ezek a Sátoraljaújhelyi-, a Sárospataki-, a Gönci- és a Szerencsi járások.

A Sátoraljaújhelyi járás területén jelentősebb ipari tevékenységet a pálházi perlitbánya és a hollóházi Porcelángyár végez. 1957 szeptemberében kezdődött a perlit kitermelés. Napjainkban a hazai szükségleteken túlmenően a perlit döntő hányada külföldi értékesítésre kerül (16 európai országba). A Perlit 92 Kft. 2006-ban megnyitotta második perlitbányáját (15. ábra), amely további 80 évre biztosítja a nyersperlit-ellátást. A Hollóházán működő Porcelángyár (Hollóházi Hungarikum Nonprofit Zrt.) Magyarország egyik legnagyobb múlttal rendelkező (1777-ben üveghuta- ként indult) porcelánipari vállalata, mely teljes egészében állami tulajdonban van, s közel száz embert foglalkoztat. A járásban engedéllyel az alábbi bányatelkek (2021.10.14) rendelkeznek: Sátoraljaújhely I. – agyag, Pálháza I. - perlit, riolittufa, Bózsva I. – perlit és a Füzérkajata I. – kaolin. A Sárospataki járás tervezési terület által érintett részén elsősorban a hegylajcai borokat előállító mezőgazdasági tevékenység zajlik. Jelentős ipari tevékenység nincsen az érintett területen. A tokaji járás tervezési területtel érintett részére esik a EDIAFILT Kovaföld Termelő és Feldolgozó Kft. tevékenysége. E cég kezelésében működik Magyarország egyetlen, jelenleg is működő kovaföld bányája. Ezen kívül jelentős kitermelő a Colas Északkő Kft., mely többek között a Bodrogkeresztúr I. – riolittufa bányüzemet működteti. Az érintett területen engedéllyel rendelkező bányatelepek: Bodrogkeresztúr I. – riolittufa, Szegi II. – andezit, Szegilong I. – riolittufa, Erdőbénye – kovaföld, Erdőbénye III. – horzsakőtufa, Erdőbénye V. – andezit. Ezekon kívül a tervezési területtel közvetlenül határos a Bodrogkeresztúr belterületén fekvő SW Umwelttechnik Magyarország Kft. - Bodrogkeresztúri Gyáregységének telephelye, ahol

betonelemek gyártásával foglalkoznak. A Szerencsi járás tervezési terület által érintett részén a bányászat az ipari termelőágazat meghatározó eleme. Egyik legjelentősebb termelő a Mádi székhelyű, családi vállalkozásként indult Geoproduct KFT., mely a tervezési területen az alábbi engedélyes bányatelkeken termel: Mád III. - riolittufa (-tufit), agyag, Mád IV. – bentonit, Rátka V. - zeolit Rátka VI. - bentonit, kaolin, kvarcit, Rátka-Kerektölgyes – kvarcit, Bekecs I. – kálitufa, Mezőzombor II. – zeolit és Mád-Bomboly II.-III.sz. meddőhányók. E mellett a Mezőzombor (Hangács-tető) – zeolit és Rátka-Újhegy – bentonit engedélyes bányatelken a Zeolit Trading Kft. tevékenykedik. A KV Építőipari Kereskedelmei és Szolgáltató Kft. Szerencs-Feketehegy – kálitufa engedélyes bányatelken termel. A Gönci járásban található a Tállya I (Kopaszhegyi) andezit bányatelke, mely a terület legnagyobb hozamú, mintegy 1504300 t/év anyagot szolgáltató termelési egysége.

Bánya neve	Engedélyes	Kapacitás
Bekecs I. kálitufa	Geoproduct Kft.	5000 t/év
Erdőbénye I kovaföld	Ediafilt Kft.	1300 t/év
Bodrogkeresztúr I riolittufa	Colas-Északkő Kft	100000 m ³ /év
Erdőbénye III horzsakő tufa	Magica2000 Kft.	28000 t/év
Mád III zeolitos riolittufa, zeolit, bentonit	Geoproduct Kft.	5000 t/év
Mád IV. bentonit.(Holtvölgy)	Geoproduct Kft.	3000 t/év
Mezőzombor II. zeolit	Geoproduct Kft.	2000 t/év
Mezőzombor (Hangács-tető) zeolit	Zeolit Trading Kft.	8250 t/év
Rátka V, zeolit	Geoproduct Kft.	15000 t/év
Rátka VI, kaolin, kvarcit, bentonit	Geoproduct Kft.	5500 t/év
Rátka VII, zeolit	Geoproduct Kft.	20000 t/év
Sátoraljaújhely I agyag	Geoproduct Kft.	5000 t/év
Szerencs kálitufa (Feketehegyi)	K.V. Építőipari Kft.	5000 t/év
Tállya I (Kopaszhegyi) andezit	Colas-Északkő Kft.	1504300 t/év

A tervezési terület Hernád-völgy alegysége jelzetős részben Gönci járás közigazgatási területre esik. Kisebb részben érinti az Encsi járás délnyugati peremét, valamint a Miskolci és a Szikszó járásokat. A Hernád-völgy alegységben az ipar meghatározó elemei a Hernád folyón működő erőművek. Ezek a Gibráti vízerőmű és a Felsődobszai üzemvízcsatornás elrendezésű vízerőmű. A Gibárti vízerőmű a Hernád jobb partján található. Ez hazánk első olyan vízerőműve mely váltóáramot termel. 1903-ban a volt vízimalom helyén létesítették. A két turbina együttes legnagyobb teljesítménye 500 kW. A Felsődobszai erőmű 1911-óta működik, a folyó 84 km szelvényében (Telephely: 3847 Felsődobsza, Deák Ferenc u. 67.) Az erőművet 2012-13-ban felújították, amelyeknek köszönhetően a vízerőmű villamos energiatermelő kapacitása a duplájára, (400kW-ról) 940 kW-ra növekedett. Jelenleg a vízerőmű az Észak-magyarországi Áramszolgáltató Nyrt. tulajdona. Az ÉMÁSZ Nyrt. és a 2015 májusa óta az ALTEO Group tagjaként működő Sinergy Kft. által 2004-ben megkötött szerződések alapján az ALTEO Group mint bérlő és üzemeltető vesz részt a vízerőmű működtetésében. Az erőművet 2009-ben műemlékké nyilvánították. A vízerőmű gépei és épületei 2016 szeptemberében kerültek fel a megyei értéktárba. A talajtani adottságoknak köszönhetően több külszíni kavics- illetve homokbánya található a területen. Az engedéllyel rendelkező bányatelkek (2021.10.14): Zsujta I. - kavics, homok, Gönc II. - átmeneti törmelékes nyersanyagok, Hidasnémeti I. - kavics, homok, Vilmány I. – kavics. Hernádvécse I. – kavicsbánya már az Encsi járásba esik. A területtel közvetlenül határos további bányatelkek Hernádvécse II. - homok, homokos kavics, Onga. I. – kavics, agyag

(Miskolci járás). A tervezési terület Hernád-völgy alegységében egyéb jelentős ipari tevékenység nem zajlik. A terület két jelentősebb ipari parkkal határos. Ezek a Szikszó és Encsi Ipari Parkok.

1.3.3.7. Infrastruktúra

A Hernád mentén számos kistelepülés található, melyeket burkolt úthálózat köt össze. A tervezési terület Hernád-völgy alegységében az Abaújvártól déli irányban futó burkolt út bonyolítja a települések közötti forgalmat jelentős részét. Ez az út Abaújkérnél csatlakozik a 39 számú közútra. Alegység nyugatról Szikszó és Tornyosnémeti települések között a 3-s számú főúttal, illetve a 2021. októberében átadott, a várhatóan nagy forgalmat bonyolító M30 autópályával határos. A Hernád két oldalán futó É-D közutat Abaújszántó-(Hernádkércs)-Kázmárk, Abaújszántó-(Pere)- Méra, Vizsoly-Novajdrány és Gönc-Hidasnémeti települések vonalában Kelet-nyugat irányú, a közúthálózat részét képező burkolt utak kötik össze. Abaújkér és Encs között pedig a 39. számú főút halad. Ezen utaknak megfelelően a Hernád folyó felett 5 híd ível át; Kiskinizs, Pere, Gibárt, Vizsoly, Hidasnémeti településeknél. Az alegység Északi részén néhány mezőgazdasági tevékenységet kiszolgáló alacsony terhelésű földút található. Az alegységben az erdészeti úthálózat minimális kiterjedésű. A területen áthalad az Észak-Dél-kelet irányú 98. számú, Szerencs- Zsujta- Hidasnémeti közötti vasútvonal, valamint helyenként érinti a Felsőzsolca Hidasnémeti közötti 90-s számú vasútvonal.

A tervezési terület Zempléni-hegység alegységében a Gönc-Sátoraljaújhely településeket összekötő, többnyire Kelet-nyugati irányú burkolt közúttól északra eső területen számos település található. Minden település burkolt úton közelíthető meg, azonban több település úthálózati szempontból zsáktelepülésnek tekinthető. Jelentősebb forgalmat a Pálháztól Hollóházán át az országhatáron áthaladó Észak-nyugat Dél-kelet irányú burkolt út, valamint az ebbe az útba Hollóházától északra csatlakozó, Gönc-től Zsujta irányába induló közút bonyolít. Ezekbe a főbb közutakba több kisebb forgalmat bonyolító, alacsonyabb rendű burkolt közút csatlakozik, Abaújvár, Pányok, Felső-kéked, Pusztafalu, Füzér, Füzérkajata, Füzérradvány, Vilyvitány településekből kiindulva, illetve további egy út Szlovákia felől Felsőregmecen áthaladva. Pusztafalut Füzérral és Bodó-réttel is kövezett út köti össze. Ezen kívül Pusztafalu keleti részén több kövezett út van, az egyik a szlovákiai Izra-tóhoz vezet. A tervezési terület ezen északi részén az erdészeti tevékenységet, túrizmust szolgáló, többnyire nem burkolt úthálózat is kiterjedt. A Zempléni-hegység középső, Gönc-Sátoraljaújhely településeket összekötő közúttól délre fekvő részén kevés település található. A Központi-Zemplén belsejében Kőkapu rendelkezik kiépített infrastruktúrával a Rostalló turistaházig. Pálháza és Rostalló között a 332-s számú kiépített kisvasút közlekedik. Jelentős a terület erdészeti tevékenységet kiszolgáló úthálózata is. Általában sorompóval zárt, burkolt út a Kishuta - Újhuta közötti, a Kishuta - Kőkapu - Rostalló - Háromforrás közötti, a Senyő - Kemencefej közötti, és a Hejce - Fehérkút közötti szakasz. Ezen a területen az erdészeti úthálózat többi része másod-harmad osztályú földút, melyek hálózata jelentős. A Központi-Zempléntől délre fut a 37-s főútból induló, Tolcsvát (Erdőhorváti-Regéc) Vilmánnyal, valamint, az Abaújkért Szegilonggal összekötő jelentősebb forgalmat bonyolító burkolt közút. A két út közötti területen több település található, amelyek egy része úthálózat szempontjából zsáktelepülés. A többi települést alacsonyabb rendű burkolt közút köti össze a magasabb rendű utakkal, mint az Abaújszántó felől Boldogkőváralja és a Fonytól Hernádcéce felé haladó utak, valamint a Kelet-Nyugati irányban haladó, Tolcsvát Erdőbényével összekötő közút. Vizsoly- Abaújszántó- Tállya- Bodrogkeresztúr- Vámosújfalú településeket burkolt közút, illetve a 39-s számú és a 37-s számú főút egy-egy szakasza köti össze. Az alegység Központi-Zempléntől délre eső területén jelentős az erdészeti tevékenységet kiszolgáló

úthálózat, melynek nagy része másod-harmad osztályú földút. Az alegység déli és keleti határánál halad a 37-s főút, valamint a Bodrogkisfalud Sárospatak közötti burkolt közút. A 37-s főúttal párhuzamosan halad a Miskolc (Szerencs) Sátoraljaújhely között közlekedő 80-s számú vasútvonal egy szakasza.

A tervezési terület Szerencsi-dombság alegységét Legyesbénye település, illetve a Legyesbénye és Megyaszó közötti burkolt közút egy nagyobb északi, és egy kisebb déli részre osztja. A nagyobb, északi részt a Szerencs-Bekecs- Legyesbénye- Monok- Golop- Tállya- Rátka- Szerencs településeket összekötő burkolt közúthálózat gyűrűszerűen körbefogja, de a tervezési területen burkolt út nem található. Golop- Tállya- Rátka településeknél áthalad a Szerencs Zsujta között közlekedő 98-s számú vasútvonal kis szakasza. A Golop- Tállya- Rátka közötti területen néhány, elsősorban mezőgazdasági munkákat kiszolgáló burkolatlan út található. A déli, kisebb részben burkolt közút nem található, a terület határánál halad a 37-s főút. A mezőgazdasági munkákat kiszolgáló burkolatlan úthálózat itt sűrűbb.

2. Felhasznált irodalom

- A hegyközi erdészeti tervezési körzet második erdőterve (2010-2019). – Kézirat, Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatósága, Miskolc, 141 pp.
- Aszalós R. – Gálhidy L. (szerk.) (2015): Natura 2000 erdőterületek kezelése. Gyakorlati útmutató erdőgazdálkodók és erdészeti szakszemélyzet számára. (Bábalács Füzetek 20.) – Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, 56 pp.
- Baráz CS. – Kiss G. (szerk.) (2007): A Zempléni Tájvédelmi Körzet. Abaúj és Zemplén határán. – Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, p. 167-180.
- Bartha D. – Markovics T. – Puskás L. (szerk.) (2014): A folyamatos erdőborítás megvalósításának gyakorlati tapasztalatai. – *Silva naturalis* 4: 1-268.
- Bihari Z. – Petrovics Z. – Somlai T. (2007): Állatvilág, állattani értékek – gerincesek. In: Baráz Cs. – Kiss G. (szerk.): A Zempléni Tájvédelmi Körzet. Abaúj és Zemplén határán. – Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, pp. 151-164.
- Böloni J. – Molnár Zs. – Kun András (szerk) (2011): Magyarország élőhelyei. – MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete, Vácrátót
- Böloni J. Molnár Zs. & Kun A. (szerk.) (2011): Magyarország élőhelyei. Vegetációtípusok leírása és határozója (ÁNER 2011). – MTA ÖBKI, Vácrátót, 441 pp.
- Danszky I. (szerk.) (1963): Magyarország erdőgazdasági tájainak erdőfelújítási, erdőtelepítési irányelvei és eljárásai V. Északi-középhegység erdőgazdasági tájsoport. – Országos Erdészeti Főigazgatóság, Budapest, 817 pp. + 1 térkép + XXXII.
- Dövényi Z. (szerk.) (2010): Magyarország kistájainak katasztere. 2., átdolgozott és bővített
- Felházi L. (szerk.) (2010): Hegyközi Erdészeti Tervezési Körzet második erdőterve (2010-2019). – Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatósága, Miskolc, 141 pp.
- Földművelésügyi Minisztérium Természetmegőrzési Főosztály (szerk.) (2018): Útmutató a NATURA 2000 fenntartási tervek készítéséhez, FM, Budapest (kézirat).
- Frank T. – Szmorad F. (2014): Védett erdők természetességi állapotának fenntartása és fejlesztése. (Rosalia Kézikönyvek 2.) – Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest, 160 pp.
- Frank T. (szerk.) (2000): Természet–Erdő–Gazdálkodás. (Az MME Könyvtára 16.) – MME & Pro Silva Hungaria Egyesület, Eger, 214 pp.

- Frank T. (szerk.) (2016): Natura 2000 erdőkben a fahasználatok jelölésének természetvédelmi szempontjai. Gyakorlati útmutató erdőgazdálkodók és erdészeti szakszemélyzet számára. – Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, 36 pp.
- Halász G. (szerk.) (2006): Magyarország erdészeti tájai. – Állami Erdészeti Szolgálat, Budapest, 154 pp. + 1 térkép
- Haraszthy L. (szerk.) (2014): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. – Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány, Csákvár, 956 pp.
- Hegyessy G. & Kovács T. (1998): A Zempléni-hegység cincérei (Coleoptera: Cerambycidae). – *Folia historico-naturalia Musei Matraensis*, 22 (1997): 223–245.
- Járasi L. (1997): Erdőgazdálkodás Bánkúttól Nagy-Milicig. – Északerdő Zrt., Miskolc, 373 pp.
- Járasi L. (2007): Az erdő- és vadgazdálkodás története. In: Baráz Cs. – Kiss G. (szerk.): A Zempléni Tájvédelmi Körzet. Abaúj és Zemplén határán. – Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, pp. 243-264.
- Kecskeméti Z. (szerk.) (2016): Natura 2000 elővizsgálati dokumentáció a körzeti erdőtervezés során az erdőgazdálkodásra vonatkozóan megállapított előírás-javaslatoknak a Gönci Erdőtervezési Körzet területén található Natura 2000 területekre, valamint a kijelölés alapjául szolgáló élőhelytípusok és fajok (állat- és növényfajok) természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásainak értékeléséről. – Kézirat, Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály Erdészeti Osztály, Sárospatak, 64 pp.
- Kiss G. (szerk.) (2007): A Zempléni Tájvédelmi Körzet. Abaúj és Zemplén határán. – Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, térképmelléklet
- Korda M. (szerk.) (2016): Az erdőgazdálkodás hatása az erdők biológiai sokféleségére. (Tanulmánygyűjtemény) – Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest, 679 pp.
- KvVM (2010): Szakmai háttéranyag a hazai Natura 2000 területek kijelölésének alapjául szolgáló erdei élőhelytípusok kezelési irányelveinek meghatározásához. – KvVM Természetvédelmi Szakállamtitkárság, Budapest, 78 pp
- Orbán J. (szerk.) (2015): Fonyi (203) Erdőtervezési Körzet körzeti erdőterve (2015-2024). – Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága, Miskolc, 121 pp.
- Orbán J. (szerk.) (2015): Natura 2000 elővizsgálati dokumentáció a körzeti erdőtervezés során az erdőgazdálkodásra vonatkozóan megállapított előírás-javaslatoknak a Fonyi Erdőtervezési Körzet területén található Natura 2000 területekre, valamint a kijelölés alapjául szolgáló élőhelytípusok és fajok (állat- és növényfajok) természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásainak értékeléséről. – Kézirat, Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága, Sárospatak, 70 pp.
- Pongrácz Á. – Horváth M. (2010): Javaslat a fokozottan védett ragadozómadár és bagolyfajok, valamint a fekete gólya fészkelőhelyei körül alkalmazandó időbeni és területi korlátozásokra. – *Heliaca* 8: 104-107.
- Simon T. – Matus G. – Pelles G. – Tóth Z. – Vojtkó A. (2007): Növényvilág, növénytani értékek. In: Baráz Cs. – Kiss G. (szerk.): A Zempléni Tájvédelmi Körzet. Abaúj és Zemplén határán. – Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, pp. 111-140.
- Simon T. (1977): Vegetationsuntersuchungen im Zempléner Gebirge. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 351 pp.
- Varga B. (szerk.) (2013): A folyamatos erdőborítás fenntartása melletti erdőgazdálkodás alapjai. – *Silva Naturalis* 1: 1-251.
- Varga Z. (2007): Állatvilág, állattani értékek – gerinctelenek. In: Baráz Cs. – Kiss G. (szerk.): A Zempléni Tájvédelmi Körzet. Abaúj és Zemplén határán. – Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, pp. 141-150.

Adatbázisok

Standard Data Form (SDF) 2018. évi adatbázis
Országos Erdőállomány-Adattár 2017. évi-i statisztikák
Biotika adatbázis - ANPI

